

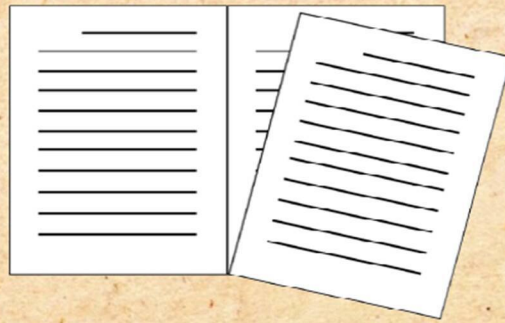

9.

61

L. 911.

W woluminie kolejno współprawne sygnatury:

SD 4472 II

Inc. 415

SD 4474 II

SD 4475 II

SD 4476 II

SD 4477 II

SD 4478 II

SD 4479 II

SD 4480 II

Rkp. 8077

SD 4481 II

Inc. 416

SD 4483 II

SD 4484 II

Inc. 417

EX
NOTE
TAKEN
SEEN

terem. primo. parom videt an hinc die
19 alia opa exteriora permitendo ut dt Lm n filij
dnam tuaz ad tentatoz. Gato Reverentia hujus loqui
dz m psal. In aspectu psallam ti. Et ita re
essent coram papa aut rege loquens. Tertio solin
saltem ex deliberatione. Nec ex pte nra vni
qz de Ento x 8. Maledictio ho q fat opa

venit q dicitur Intellectualit in intentione uenit.
Intelligit in plena expressione ore. Venera
Congruet in statu hujus dicens distincti pibz
re tra nō tra sine sentie nō fingit fiat sic

B +

De predestinatione
De predestinatione et prescientia

*diuina: quid sentiendū? quidue ad vulgus pre
dicandū? & concordantia p̄dicantiū: de
his nonnunq̄: diuersa aduersaq̄:
contionantium.*

Libri Tres.

Primus.

*De triplici predestinatiōis rep̄bationisq̄ definitione: de
effectibz eoz: de causisq̄: cur hos p̄destinet: his rep̄batis:
si q̄s habeāt? An de hoc ad vulg? & quomō p̄dicandū? deq̄:
diui Augustini super hoc verissima sed sublimi sententia:
cum alijs concordanda.*

Secundus.

*Quō diui Hieronimi: Augustiniq̄: interpretamēto: ad ro
manos epla: vbi de p̄destinatiōe agit sit intelligēda? Sit
ne immutabilis p̄destinatio? nūerusq̄: p̄destinatorū cert?
ne dū quot sūt? sed qui ad gloriā predestinati.*

Tertius.

*De sedeci execrosis blasphemisq̄: assertiōibz: i hac p̄desti
natiōis rep̄batiōisq̄: materia: diuo Augustio (veluti ex li
bris ei? decerp̄te esset) A pelagianis obiectis: ab Augustio
dissolutis: & huc ob lipidiorē dictorū intellectū: accersitis.*

Ad Lectorem. C. W. de fagis.

Quamq̄ archana dei & celos inquirere quid sint

Maximus ille Catho sacraq̄ scripta vetent

Nosse tamen prestat: deus: vt p̄destinet: omnes

Vel reprobet: merito & conditione pares

Quo sic venturi meditando vindicis iras

Speres & timeas mortis inire vias

Hos igitur legites tersa breuitate libellos

Dispeream: si non: quod tibi: profit: habent.

*80. sup. dicitur d. ventura q. 2. d. p. querit vbi dicitur d. ventura
nature n. & q. 2. d. p. querit vbi dicitur d. ventura
nature n. & q. 2. d. p. querit vbi dicitur d. ventura*

ST 4480 II

V5
16
K 1570

Destinatio

quantū cōfici potest: rei sublimitate: boni meliores: et qui
preuariatūre delictis redeant virtuosiores. Quādo aut
hec predestinationis sarrago: p sui sublimitate: vel nunq̃s
vel rarēter ea lege: vel in sugesto: vel scholis: emūctē adeo
comodeq; dicatur: quā ibecillioribus: plus erroris: q̃s eru
ditionis inculceretur. Congruit (haud dubiū) vt si in reliq̃s
cūctis: fidei archanis: idipsum apprime vtile sit: vt quod
vulgo proponitur: id dilucide: clare: limpidēq; explicetur.
Id maxime in hac predestinationis arduitate: ab inscri
tabilibus: ineffabilibusq; dei consilijs ratioibusq; pfectis
ope precii sit atq; necessariū: quo sic: aut modestis de hac
taceatur: aut vbi vigeat necessitas: aut suadeat vtilitas:
perstricto quodā scēmate digeste: clareq; ac (vt ita dixerit)
veluti manibus contrectandum edisseratur: q̃ alioqui ex
tra cōtrauerfā: in aperta pericula: in errores: in segnicie
torporē: religionisq; cōtēctum: populus iners: incondita
cōtionantiū blateratio: rapiatur. Que cū hoc se modo
habeant: vti nemo: inscribibilis eius sublimitatis vlla ex
parte sciū: diffiteri potest: et nos quoq; nuper i vrbe qua
dam (tū multauantibus illis inuicē super hac predestinatio
ne predicantibus) experimēto deprehendimus. In men
tem venit: huius theozematis aliquid: pro ingenij tenui
tate (deo auspice) verlandū intentare: doctorum recensere
sentia. Causas sique diligēde aut rationes cur istis pder
stinatis hi reprobandentur: congruitatis saltem aut decentie:
quoad confieri poterit: disquirere: ac quonā pācto: et nom
z numeri predestinatorū inuariabilitas certitudoq; p̃stet
edisserere. Hinc etiam (ex maiorū auctoritate) predicā
di ad vulgus: vbi cōmodo sit: aut oporteat: scēma modūq;
cōtionantibus prestituere: sperans hinc id (dijs auspici
bus) nos assequi: vti q̃stūis pro sublimitate: archanū il
lud dogma radicatus non prodigatur: eius saltem (quātil
la nobis sufficit) extrema simbria cōtingatur: quo sic im
peritū vulgus nullius vel audacioris sciolli tactis ampul

Wm nute expluat
solitudinis dū de
gar una ad vulgū
p d. i. n. t. u. e

Causa hanc dū
edam ab auctore
autentate que p. p
h. i. t. p. e. d.

ell. p. e. d. a
fit

h. i. t. p. e. d.

7. p. o. p. o. s. t.

p. a. e. n. f. i. c. i. t. A. y

^{exposit}
 (Nam causam explosit iadudū Paulus: & omne
 Quod meritū reris: sustulit e medio)
 Verum dum clamat: quod vix intelligit: ipse
 Aut heresim ferit: aut deteriora facit
 Consultit ergo illi liber hic: qui scema loquendi
 Prestituens: modulos quos imitetur: habet
 Quem legat: & discat: rapiat: ne in deuia vulgus
 Dum iacit ampullas: verbaq; laxa: nimis
 Sed iuxta scillam doctus vitare caribdim
 Causetur placitum: cum ratione tamen
 Nam qui perpetua mundum ratione gubernat
 Eligat aut reprobet: id ratione facit.

In libros de diuina predestinatio^{ne} ne reprobationeq; Prologium.

Ita iam pridem inter diuini verbi: ad vulgus: de
 clamatōres: ampullosa quada et effeni super pre
 destinationis reprobationisq; materia: discepta
 tione. Contēderibus quibusdā: licere populo predicare
 inculcāre: quia deus optimus maximus: pro amplitu
 dine iustitiae misericordieq; suae: absq; omni causa: nudoq;
 suo beneplacito: ab eterno hos predestinauerit ad gloriā:
 hosq; reliquerit: quo sic presciti reprobarētur ad hieben
 nam: q; hec sententia: diui Pauli: interrogationi (qua in
 uehens inquit. **O** homo: qui es qui respondeas deo: an
 non habet potestatem figulus: ex eadem massa facere ali
 ud quidem vas in honorem: aliud in contumeliā) respō
 deat. Acceritōq; etiam ab eodem: in hanc sententiā Ma
 lachie brachio: quo ait. Anteq; nati essent: aut boni aliqd
 egissent aut mali: scdm electionem p̄positū dei ma
 neret: nō ex operibus: sed ex vocante dictū est: quia maior
 seruiet minor: sicut scriptū est. Jacob dilexi: Esau autem
 odio habui: q; etiam et Moyses hoc ipsū astruat: dū in

Tres de p̄de
 stinatione: se
 tētie siue di
 cendi forme.
 Prima.

Ad romāos.
 nono.
 Malachie p̄
 mo.

Suscepti

Exodi. 33.

Augustinus
de pdestina

tōe 7 gra 7 d.

pdesti. scōz.

Scda de pre

destinatioe:

snia l' dicēdi

forma.

Ad romāos.

nono.

quit: Lulus vult miseretur: et quē vult indurat: in quo pe
nig: totus: diuina hercat Augustinus: quobus ad hoc nū
cupatim aduersus Pelagianos codicillis: destinatis. Sic
ergo prorsum: vulgo predicādū. quia absq; vlla causa: nū
do beneplacito: deus his ab eterno ad salutem predestina
tis: hos psciuerit ad penā: Alius e regione penitus huic
asseritoni veluti rōgā dion debito: ac pluris equo: seneriori
aduersantibus: hanc longe q; par sit: pauidog; quadret
chzisticole: et arctiore ac inclementiore: capientes. Inco
sonā deniq;: qua vel a vicij; arcerentur proclines: aut vir
tutibus asciscerentur fideles: Equidem cū pro dīni Pauro
li monitis: voluntati eius nemo resistere possit: ampla cer
te occasio: ac pāda vorago: tenatiorq; ansa poplo: despe
rādī daret: dū ab eterno de se pstitutū pgnosceret: quo vel
glaz assequeretur pdestinati: aut hiebhennā experirentur
presciti: absq; causa: nudoq; beneplacito: nulla illis pte
relicta: qua vel bene agendo: vel praua sectando: post facta
vel gloriā adpiscerentur: vel supplitia vitarent. Quocir
ea reiecta priorū sententia: ad vulgus: mitius loquendū
asserunt: vtpote tametsi deus: nulli obnoxius: nudo bene
placito: hūc ad gloriā: istū ad hiebhennā prescire possit. Id
quidē misericorditer: hec iuste agēdo: dū ex vna massa cun
ctis pagotis: mortiq; destinatis: pdestinādo graz: pscien
do iusticiā faceret: nulli dehtor existēs. Tamē cū rationa
bilissimus pientissimūq; sit: absq; ratione causaq; rōna
bili: cetsi nō ex parte actus eterni: qui cū dei suba sit: causā
habere nequit tñ ex obiecto: nequaq; id egerit: vep equis
rōnabilibus iustissimisq; medijs: his se regna eterna: na
turū determinās: eos predestinat: his relictis: quib; se ra
tionabiliter nil tale daturū cōstitues: supplitia pparat: p
scitis ad hiebhennā. Idq; ad vulgus declamādū: q; hec mi
tior sētētia: pripiat calūnte causatiōisq; antā q (qui alio
quin ad vitia pclines sūt) agmīatim ruerēt: licentius pec
carent: 7 desperati in eisdē delitescerēt: 7 qui virtuti vsipiā

quit: Lulus vult miseretur: et quē vult indurat: in quo pe
nig: totus: diuina hercat Augustinus: quobus ad hoc nū
cupatim aduersus Pelagianos codicillis: destinatis. Sic
ergo prorsum: vulgo predicādū. quia absq; vlla causa: nū
do beneplacito: deus his ab eterno ad salutem predestina
tis: hos psciuerit ad penā: Alius e regione penitus huic
asseritoni veluti rōgā dion debito: ac pluris equo: seneriori
aduersantibus: hanc longe q; par sit: pauidog; quadret
chzisticole: et arctiore ac inclementiore: capientes. Inco
sonā deniq;: qua vel a vicij; arcerentur proclines: aut vir
tutibus asciscerentur fideles: Equidem cū pro dīni Pauro
li monitis: voluntati eius nemo resistere possit: ampla cer
te occasio: ac pāda vorago: tenatiorq; ansa poplo: despe
rādī daret: dū ab eterno de se pstitutū pgnosceret: quo vel
glaz assequeretur pdestinati: aut hiebhennā experirentur
presciti: absq; causa: nudoq; beneplacito: nulla illis pte
relicta: qua vel bene agendo: vel praua sectando: post facta
vel gloriā adpiscerentur: vel supplitia vitarent. Quocir
ea reiecta priorū sententia: ad vulgus: mitius loquendū
asserunt: vtpote tametsi deus: nulli obnoxius: nudo bene
placito: hūc ad gloriā: istū ad hiebhennā prescire possit. Id
quidē misericorditer: hec iuste agēdo: dū ex vna massa cun
ctis pagotis: mortiq; destinatis: pdestinādo graz: pscien
do iusticiā faceret: nulli dehtor existēs. Tamē cū rationa
bilissimus pientissimūq; sit: absq; ratione causaq; rōna
bili: cetsi nō ex parte actus eterni: qui cū dei suba sit: causā
habere nequit tñ ex obiecto: nequaq; id egerit: vep equis
rōnabilibus iustissimisq; medijs: his se regna eterna: na
turū determinās: eos predestinat: his relictis: quib; se ra
tionabiliter nil tale daturū cōstitues: supplitia pparat: p
scitis ad hiebhennā. Idq; ad vulgus declamādū: q; hec mi
tior sētētia: pripiat calūnte causatiōisq; antā q (qui alio
quin ad vitia pclines sūt) agmīatim ruerēt: licentius pec
carent: 7 desperati in eisdē delitescerēt: 7 qui virtuti vsipiā

Operis.

Delagiana
heresis.

Tertia de p̄
destinatione
sn̄ia: ⁊ dicē
di forma.

Causa

ctior: manu scisma pāre: q̄ tacēdo: vel in alteri⁹ sniaz s̄
cedendo vnitati cōsulere: tāta seditio in inerti enata esset
popello. Ut iā positis (quib⁹ odia aspera mouerūt) verbis
ad arma deueniret: eo p̄ter tūmidis se declamatorib⁹: bla-
terādo: dimergentib⁹: vñ nec se: nec auscultatores suos ex-
plicare poterāt. Rogatus tū ab amicis: quiddā edere ac
quā arbitraret sniaz sectādā: quoue scemate ad vulgus p̄-
dicādū: edisserere: fore em̄ vt hoc labore optimi p̄sulerē: ac
vñ optimū pensū mererent. Qd̄ vbi illos anxī⁹ exposu-
lare audire: territus p̄mū rei magnitudie: a qua etiaz sibi
mūdi luminaria tēperauissēt: refugiebā p̄sum: ac (vt res
erat) ignoratiā causatus: penit⁹ s̄ficiabā. Vex cū paucis
post dieb⁹: e diuerso: tacit⁹ mecū cogitarē: qz in reb⁹ sublimi-
bus: si nō assequemur: qd̄ poscimus: tñ conatus ipsos lau-
di dari. Admoneremqz diui Hilarij v̄bis Incipe curre per-
siste: z si nō adipiscaris qd̄ conere: ḡtulabere tñ p̄fecturus
Mēpe qui infinita p̄sequit: z si nō cōtingat qd̄ velit: tñ ali-
quid p̄ficir: p̄deūdo. Cōperissēqz diuū Augustinū: dū s̄ke-
de p̄destinatiōis p̄blema rogaret: pepēdisse quidē diu ob
rei difficultatē: auxiliū: verū nō detrectauisse: sed adortum
operas: p̄mū dūtaxat rei grauitate: et hūana ibecillitate
p̄memoratis: in hec v̄ba: de p̄destinatiōe dei locuturi: an-
xietatib⁹ q̄busdā inuolutūmur: qz dū p̄sciaz n̄re soliditatis
p̄scrutamur: ab appetitu tā ardue disputatiōis rep̄mi-
mur. S; dū ad omnipotētiā illi⁹ q̄ per os asine irrōnalis
rōnali sēssōit v̄ba volūtatis sue mōstrauit: mētē reducim⁹
sp̄e superni adiutorij ad audēdū vires accipimus. His
in q̄s cōpertis atqz a tātis admonitus ac p̄pe adact⁹: de eo
cōsilius qui operū oīm z ipi⁹ velle z perficere dux ē author
z origo: qui vel vt se quogz Augustin⁹ solat: balā asinā se-
cit d̄sertā: s̄missi cernicē oneri: nō quidē dissoluēdi p̄ble-
matis (q̄ id lōge exuperet) sed agitādi ingenij causa: expe-
rimentū sumpturus: ḡrie: quā ex optio maximo dep̄cat⁹
exceperim. Hortās iccirco candidum lectorē: m̄: vti si quid

Hilarius.

Augustinus

Explicatur.

hic deprehenderit: quod vsui putet: excipiat: Si quod vero currente rota: indigestū maleq; fornatū exisse offenderit: humaniter scabat et demoliatur: Arbitratus ex his locis hunc nostrum de predestinatione existere: vbi ouis peditar: mergitur autē leo. Sed iam priusq; intro ex vestibulo concesso: dicenda capitibus interstincta conpendario exhibebimus hoc modo.

Caput Primum.

Quo nam pacto predestinatio reprobatioq; a diuersis: diuersimode diffiniantur: & qui illorū effectus prestabiliores numerentur.

Caput Secundum.

Sit ne causa aliqua cur ab eterno deus hūc predestinauerit ad gloriā: alio relicto prescitoq; ad hīe hennā? An vel nulla habita ratione: id nudo placito fiat: diuināq; voluntate.

Caput Tertium.

Qz predestinationis reprobationisq; causa: in ad ultis sit bonus vel malus arbitrij vsus p̄scitus vel obicis positio: a deo preuisa. In paruulis vero aptitudo vel ineptitas ad gratie baptismatis influxum suscipiendum.

Caput Quartum.

Qz e regione nequaq; predestinationis reprobationisq; vel meritorū: vel vsus boni: vñ obicis: p̄scientia: sit causa: Imo mera dei voluntas: & absq; causa placitum.

Caput Quintum.

Qz tametsi eorūde: nlla eē possit causa meritoria
equitatis: condigni & iustitie: nō tamē inficiāduz
quin illorū ratio quedam sit congruitatis & decē
tie: sicq; media quedā sit in vtrasq; predictas: via
deligenda

Caput Sextum.

An ad vulgus imperitū: sint hec de predestinatio
ne reprobationeq; promiscue predicanda: An po
tius ob auditorum imperitam imbecillitatem: id
pretermittendum:

Caput Septimum.

Que regione: non sit a predicando de predestina
tione & prescientia temperandum. Imo Augusti
ni sententia publice audenterq; inuulgandum.

Caput octauum.

Quo nam scemate: quibus verbis: quoue modera
mine sit hec materia in vulgus declamāda: Augu
stini instituto.

Caput nonum.

Qz sicuti in predestinatiōis reprobationisq; cau
sis reddendis: Ita in eisdem etiam ad vulgus cōtio
nandis: media quadam via: inter extremas: cauti
us extat incedendum.

Caput Decimum.

Nuncupatim exprimitur modus: quo intelligibi
lius (vbi necessitas vrget: vltilitas suad3) ad vul
gus imperitū: hec materies declametur.

Caput Primum.

Quo nam pacto Predestinatio Reprobatioq; a diuersis
diuersimode diffiniantur: et qui illorum effectus prestabi
liores numerentur.

$\frac{1}{n} \in p$ and $p \in p$

**Reprobatio
nis effectus.**

[illegible]

*Leleto 7 dolito alia ordinetur in eo 7 in deo eo qd in nob voluntas delicta no est bona
ex bene pceptante in nob 7 ad aliquid et id eligit aliquid que delictum in deo at est*

Effectus predestinationis

94/0 p 1. 123 a 8

iniquitate Iniquitate pena siue supplicij, quorum certe primū prescit deus. sed non preparat. Scdm dō xplicit et preparat. Discente Augusti. hanc regulā inconcussē tenendam; peccatores in peccatis nō preparari. penā vero eis dē pparatam esse. Preparauit equidē deus (subicit idē) in prescia sua: qbus voluit bona sua: et quibuscūq; donat pculdubio se donaturū esse presciuit. Adiciēte etiā Fulgē. qz preparauerit deus: malis ignem eternū. Illis vtiq; quos iuste pparauerit ad luēda supplicia. Nec tñ (adicit) pparauit ad faciēda peccata: Preparauit em deus: quod diuina eqtas redderet: non quod hūana iniquitas admitteret. Nō em sicut preparauit sanctos ad iustitiā percipiēdā. sic preparauit iniquos ad iustitiā ammittēdā. Id quod eadem ferme snia August. sub alijs tñ verbis. de tertio reprobatuonis effectu: vtz induratione: hoc est grē priuatione: edislerit. dū subicit. Nec indurare deū: malitiā peccatoz i periclando: sed grāz nō impartiēdo. sicut nec digni sunt. quibus em nō impartit: nec digni sunt: nec merent. quinimo vt nō imparciat: hū digni sunt: hū merent. Sicut 2 Apłs ait. Cuius vult miseret: et quem vult indurat. Misericordiam appellitans predestinationē: hoc est precipuū pdestinationis effectu: vtz grē appositionē. Obdurationē vō grē priuationē. Adiciēns ad Simplicianū. Obdurare deum hos: quibus non miseret. nō qz ad peccādū impellar: sed q misericordiā iustificationis sue non largiat his qbus grāz non esse prebendā equitate occultissima: et ab humanis sensibus remotissima: iudicat. quā nō apperuerit: sed miretur Apłs dicēs. O altitudo diuinarū sapie et sciētie dei: q incomprehensibilia sunt iudicia eius. Et id quidē de definitione effectibusq; predestinationis: 2 reprobatonis perfunctorie hactenus. Nunc ad id quod in causa est proficiscamur.

Caput Secundum.

B

*iniquitate pbat
quod dicit*

Augustinus

Fulgencius

*iniqua p tū
spētia reprobat*

Augustinus

Paulus

Augustinus

Paulus

et reprobationis.

Sit ne causa aliqua: cur ab eterno deus hūc predestinauerit ad gl'am: Aliū vero relictū presciuerit ad hiehennā: an vel nulla habita ratione: id nudo dei placito fiat: solaq; volūate diuina.

Recensitis ergo p̄destinationis reprobationisq; & diffinitionib; & effectib; nūc ad intentā diuersuri: disquirimus. Sit ne causa aliqua: cur ab eterno deus

hūc predestinauerit ad gloriā: aliū vero relictū: presciuerit ad hiehennā: an vel id deus: nulla vel meriti vlt̄ demeriti vel alterius cuiuspiāz. habita ratione: nudo placito a seculis constituerit: vti videlicet hūc electo gr̄az p̄paraue- rit: qua gloriā assequatur: aliū vero hāc subtrahat: vt ruēs in culpam: prescitus mittatur in hiehennā. Nempe cum

Paulus. *ap̄lica sententiā: satis cōstet nemini: nec salutē nec perditōnem fortuitū: sed predestinate: aut p̄scite obtingere: Adeo vt eterno p̄posito constitutū penes se habeat cōditor: quē cuiq; sinē largiatur: eū vicz: quē ille p̄sciuerit: ac ante mūdi cōstitutionē p̄ordinauerit. Quē deniq; nulli: nec excu- tere: nec p̄terlabi: nec cōmeritis in ceteris: vilo pacto p̄mptū est: q̄ tūis finis ille p̄scitis reprobatisq; acerbissim⁹ ex- istat.* Dicere August. Mortē petōrū pessimā: eorū in quies: quos anteq̄ faceret celū & terrā: scōm abissiū multā iudici orū suoz occultoz: sēperq; iustozū: presciuerit ad mortem eternā: quoz dinūteratio noīm: & meritorū prauozū apud deū: qui nūerū arenę maris dinūerauerit: ac dimēsus est p̄fundū abissi: quos reliquit in iudicijs: quib; oīa coopērent ī malū: vt si etiā vsq; ad celos alcedat: & caput eoz nubes tetigerit: & intra sidera celi collocauerit nidū: q̄ si sterquiliniū in fine perdent. Hęc ad insinuādā destinātē finis im- mutabilitatē diu⁹ Anreli: que cū hoc se mō habeat: vt videlicet adeo certa definitaq; (apud deū) p̄destinationio sit ad gl'az: p̄scientiaq; ad hiehennā: Et nedū quot sint p̄destinati: p̄scitisq; vēr qui etiā: quātiq; extet: deo: ante mūdi p̄sti-

August. li. 50.
liloquioz ca.
p̄ite. 28.

Augustinus

*Supra ad p̄o
p̄m v̄ an
p̄stini*

De predestinationis et reprobati.

tutionē: infallibiliter imutabiliterq; cognitū existat: si
 itaq; adeo lege stabilitū: vt oī in vna necessitas sit: hoc diui
 no et irrefragabili stare decreto. Est pfecto (vt indurimus) **Questio co**
 nō tā comoda: q; oportuna questio. Que nā precedentur: **moda et itēta**
 de pdestinatis pscisq; verior extet: snia: ac vt pstabilior
 ad vulgus cōtionāda: vt pte: nudo ne placito: et pro velū **28 dicit pma**
 tate sola: an vel etiā meriti: demeritorūq; aut obicis: pre **opinio seq pce**
 sciētia: hos de pdestinauerit: aliosq; repbauēit: an vlt **desinet et pstat**
 media quedā via disquirēda: q; ab extremitatib; pdictarū
 opinionū in mediocritate quādā (citra tñ earū iterturba
 tionē) cōcedētes: nec nudū placitū cū primis: nec definite
 comeritorū aut obicis cōie psciētiā: cū secūdis: sed ratio
 nē quandā cōgruitatis et decentie (tertio loco) institūam
 quo sic media inest: via: nō solū vulgo: errandi aut segi
 nius agendi: antā criplamūs: sed euāgelicis oraculis qui
 bus dicit. Si vis vitā ingredi: serua mādata (nullius vel
 pdestinationis vel psciētie irrefragabilitate curata) ap
 sculādū doceam. Nemo q; his seruatis q; tū vis: et id quo
 q; nullis hūanis (vex super erogatis virib; pcedat) nihil
 formidādū: qui finē saluberrimū: deo cōcedente: q;sq; asse
 quat dicēte in pdestinatōe dei Augusti. Creauit de hoies
 et pdestinauit: vt si obediēs esset: ac a gustu vetiti pomi se
 abstineret: in vita permaneret. Sin aut inobediēs esset: se
 rētiā mortis subiret. Nō em (aditēs) de ante casū hois:
 sic eū per potētiā alligatiōis pdestinauit: mori: vt necē es
 set eū mori: s; s; ea pditione si peccaret: q; igitur peccauit
 hō: iustū erat vt moreretur: si nō peccaret: nullo viculo pdes
 tinationis diuine morti alligaret. Insinuās his vbi **Augustinus**
 reolus: nō oēs pdestinationē (vt ipse appellat) alligatiōis
 q; inenitabilitatē habeat: s; quādā pditionis existere: q; nō
 lā in hoie vim facit per potētiā: vt duceret eū in mortis
 snia. Est tertia quedā iter recēitas: de pdestinatōe: snia
 vex cū diuersorū: super hac re: diuerse sit opinioes: dicēdiq;
 mōi: nos iā hic illos ordie (vtrūq;) recēere intentabim.

In de heresi. Origenis vide p. 1. q. 23 a. 5. p. p. p. p.

Causa sit ne aliqua:

Caput Tertiū.

Quod Predestinatiōis reprobationisq; causa ī adul-
tis sit bonus vel malus li. ar. vsus: p̄scitus: aut obi-
cis positio preuīsa. In paruulis vero aptitudo vel
ineptia: ad gratie baptismalis influxū suscipiēdū.

Deu. p. 1. q. 23 a. 5. p. p. p. p.
Deu. p. 1. q. 23 a. 5. p. p. p. p.
Deu. p. 1. q. 23 a. 5. p. p. p. p.
Deu. p. 1. q. 23 a. 5. p. p. p. p.

Thomas de
argentina.

Tho. ongli.

Origenes.

Delagius.

Deu. p. 1. q. 23 a. 5. p. p. p. p.
Deu. p. 1. q. 23 a. 5. p. p. p. p.
Deu. p. 1. q. 23 a. 5. p. p. p. p.
Deu. p. 1. q. 23 a. 5. p. p. p. p.

Paulus.

Ambrosius.

Unde equidem primo loco: quidā: nō obscuri per-
hibentes. q. tamen si deo optimo innumere ha-
bēde sint gratie: quia nullis cōmeritis: nudoq;

placito hos predestinet ad salutē: q. id nullius puri hōis
meritis constare. aut adipisci quispiā possit. Tamen cru-
dele videatur: existimare deū alioquin misericordissimū:
quosdam nullis cōmeritis: verū nudo placito: ab eterno:
reprobauisse. vt cruciandos mergat in ortū. Vnde licet
pelagianorū Origenisq; heresib; (quibus grāz hū p̄ p̄ntis:
illi p̄ celestis pudū: vite meritis: largiri causabāt) Lōpē
diario: q̄stioni respōsuri aiūt. In adultis predestinatiōis:
reprobationisq; causam esse bonū vel malū arbitriū vsū
a deo: vt finaliter duratur: prouisum. In paruulis vō ap-
titudine vel ineptitudine: ad excipiendū: vel nō excipien-
dū baptismalis grē infusum: que scateat in eisde. vel ex
naturalī distictā: vel voluntaria parentū negligētia: aut
casū quouis alio: quo minus: vel magis ad lauacrū perfe-
rantur r̄generationis. Hec illi aiūt: hoc modo ab optimo
deo p̄scita: causam esse. Cur ex eadem massa p̄ognatis:
his grā preparanda: illis ea subtrahēda decernatur: p̄e-
ter iniquā personarū: penes deū acceptionē. Adicientes:
hanc quoq; sentē. sanctorū institutis consonam. Dicat ei
diuus. Paulus Quos p̄scituit hos et predestinauit. p̄e-
destinationi nūcupatim. preponēs p̄scitaz. vt indicet ar-
bitriū vsū p̄scitū: predestinationis esse causam. Ad qd.

Ambrosius.

Ambrosius quoq; (aiūt) intenderit: dum super verbis mi-

nō inuētionem obicis predestina.

Obiectio cō-
futatoria.

Adiuna nos: nec ingratiū esse gratie: nec tollere liberū ar-
bitriū: equidez qui adiunatur: etiā seipso aliquid operat.
quādo igitur offertur gratia viatori: si recipit gratiā obla-
tam: et ei scdm vsum liberi arbitrii bene cooperetur: mere-
tur habere gratiā scdm gradū vltiorē. Bon⁹ itaq; vsus
moralis bonitate: quandoquidē presupposito dūtaxat dīni-
no instigat: ex nobis esse potest. recte illē: vt p̄missus: p̄de-
stinatiōis causa: de p̄gruo existit: quo sic inter eq̄les discrit
mē iueniat. quo min⁹ hūc predestinādo: aliū vero eiusdes
masse p̄sciēdo: personaz acceptor de⁹ vllō pacto retē nū-
cupetur. Sz qñ nullo secius etiam aduersus hūc morali-
ter bonū vsū: q̄ contra eū: qui grātū bonū censet hoc
modo obijcitur: quia non prouiderit deus: istū bene arbi-
trio suo vsurū: nisi quia vult: ⁊ p̄ordinat istū bene vsurū
eo q̄ certa futurozū contingentū p̄missio: sit ex determi-
natione diuine voluntatis: si ergo offerantur eidē volūta-
ti: equales in naturalibus duo. non est adhuc promptum
rationē reddere: neetereq; causaz: cur istū bene vsurū arbi-
trio: istū vero male: vel non bene p̄sciuerit de⁹: nisi diui-
nā voluntatē: que inter eosdē prima distinctionis radix ē:
quā electio et reprobatio tū primū insequuntur. Cōuincitur
igitur (aiūt aduersarij) q̄ ad primā hui⁹ predestinati: ab
hoc reprobo distinctionē nō nisi diuina volūtas veniat
citanda: quare nequaq; in causa esse potest cur isto prede-
stinato iste p̄sciatur: bonus vel malus etiā moraliter p̄-
uisus: arbitrii liberi vsus. Cuius deniq; obiectio ista et li-
foditatio in p̄mptu: ab his qui eius sūt prime opinionis
haberi possit: tū vt alia quoq; via videantur posse: eq̄liuz
disparē p̄scientie predestinationisq; reddere causā: qua ex-
tra cōtrādictiōē cōfidat se: in sentētia hac sua posse persisti
re: aiūt: q̄ tamen si oīm p̄positūz actū de⁹ in nobis cau-
sa existat vt quicquid talū sit (extenso gratie nomine) po-
sit sub p̄destinationis effectu cōprehendi. tamē non sit a
vero alienū: in hōie grātū munerib; donato: quēdā ex

20. ut alia rā
p̄scitāz ⁊ rep
Bona p̄scitāz de ill
Petr. aureo
li sententia.

Leo p̄scitāz obli
p̄ p̄scitāz ⁊ p̄
infirmā obliuionē
p̄ p̄scitāz

2. p̄scitāz 9. 12
in hōie

20. ut alia rā
p̄scitāz ⁊ rep
Bona p̄scitāz de ill
Petr. aureo
li sententia.

In summa Reprobatio huius in positum est quod ob hoc finalis gratia per se non potest
 huius in negationem puta rationem talis obicitur. Et in 2^a in fine

Inuentione obicis repro. et causas

in suis potētibus actū saltē negatiuū: exprimi: qui extra ordi-
 nē effectū existens: pdestinatōis: possit (vt pdestinatus) pro
 causa de pgruo: ex pdestinati parte: allegari: hic autē nūcu-
 patim sit: nō inuentionis obicis grē: pscientia: in pdestina-
 to: inuentionis hō talis obicis pscientia: i reprobatis causa
 gratie subtractiōis: et per psequens pscientie et obduratiōis
 nāq; (vt exēplo dicat) inquit p instati pmo dū p miscue-
 deo oīs hō offertur: vult deus grā vniuersis atq; salutē:
 cū hoc fine vt beatitudinē psequatur: oēs cōdiderit: nisi in
 hōz quouis: grē (qua saluamur) psciū oīm deus: obicē si-
 naliter positū offēderit: dū igitur cū eiusmōdi grē obicē et in
 dignitate: diuine offerūt pscientie: cōperta i eisdē grē vel
 habituali: vt i paruulis: vlt actuali vt in adultis resistētia:
 finaliter duraturā: p his grē subtractio: ac per hoc repha-
 tio pcluditur: vbi hō in eisdē: sic psciē oblati: nulla offēdi-
 tur grē resistētia: tū e regione grā concluditur pparāda: et
 glā finaliter dōnanda: et cū hic actus: nō positiois obicis
 finalis: negatiuū existat (et purē naturalib; gildaris in
 gratiis vestitis) pdiri possit: reprobata sit causa saltē de con-
 gruo: cur duob; equalib; ppositis: deus ab eterno: disparem
 ordinauerit fines: hūc: ob nō inuentionē obicis pdestinādo
 istū hō ob talē grē resistētia: in pscientia: reprobū: repbādo
 Cōcludētes per hoc: neq; nudo dūtarat placito: aut me-
 ra volūtate: absq; oīs causē aia dūerlionē: et delectū: his a-
 deo optio pdestinatis: illos reprobā: q; tūvis em illud pos-
 sit iuste: iustissim⁹ dñs: cūctis labe saltē originalis pcti in-
 sectis: ac per hoc morti obnoxius: tū cū misericordia ei⁹ su-
 per oīa illi⁹ extet opera: faciēti qd in se est: sūmū ius (qd in
 humanis: nō nūq; iuria censetur) non nisi pietate et cle-
 mētia reprobātū: mitissim⁹ ille administrat: ac per hoc nisi
 pscita causa hie bene neminē dēstinet: aut finaliter interi-
 re sinat: quib; cōstare aiūt h⁹ pme opiniōis affecte: pdesti-
 natiōis reprobatiōisq; causas: vlt vsq; arbitriū vlt obicis psciē-
 tiā existere ex q; hoc reprobato: ille pdestinet ad gloriā.

2ª dicitur ex
 explicat

Per se

Soluit obiecto
 fieri possit
 de pgruo obicitur
 impedimento

Obicitur dicitur
 quousq; obicitur
 de pgruo q; pgruo
 opinione

Parum

Caput Quartum.

¶ e regiōe nequaq̃ p̃destinatiōis rep̃bationisq̃
meritoꝝ vñ vsus boni: vñ obicis p̃sciētia: sit causa
imo sola dei volūtas: & absq̃ causa placitum. *ybar*

Al opponūt e regioē:secūdi ordinis dīdasculi:cōtē
dētes:nequaquā nec liberi arbitrij p̄scitū vsū: nec
absq; originalis culpe:actualisue obice vl' positōe
in uētiōē p̄scitā:predestinatiōis vel repbatiōis eē causā:

Paulus ad
epheſeos.

Q: Illud exp̃l̃e Pauli auct̃i resistat: perhibetis ephes̃s.
 Elegit nos añ mōi p̃stitutionē: vt essem⁹ sc̃i ⁊ imaculati:
 glosa hic adyiciēte qz loq̃tur Ap̃ls de electiōe q̃ nos p̃desti
 nauit: ⁊ sicut nos nō p̃destinauit: eo q̃ sc̃i essem⁹ ⁊ imacu
 lari, sic nec qz futuri eram⁹ per ei⁹ gr̃az sc̃i ⁊ imaculati: q̃
 bus liq̃re arbitrāt̃: nequaq̃s ṽl bonū ṽl malū li arbitriū ṽlū

aplicat
in parte

psctū: aut nō inuentionē: siue obicis gratie positiōez fina
liter pūilā: pdestinatiōis ⁊ reprobationis causā existere pos
se: cū vtrāq; possit: a grā pfectū: pdestinatiōis effect⁹ nū
cupet. vnde: vt nūcupati⁹: pdictoz snie s̄ mīri adductosq;

Quisq̃ ꝑ dicit
tā opinionē:
obiciūť arti-
culi.
Articulus ꝑ
mus.

causas: tollere volūtateq; diuina vtriusq; p̄mā causa con
stituiere possint: aduersus p̄mōrū op̄inione: sn̄iazq; articu
los quiq; obiciūt p̄mū tale. Q; ob bonū arbitriū liberī vsū
a deo p̄uissū: nullus p̄sūs p̄destinetur: quouis mō illi boni
tas: vel ḡnūte vel moraliter (vti p̄cedētes causabāt) ac
cipiatur: z id tū p̄mō ideo: q; pueri baptisati p̄mortuiq; ī
infantia: nequaq; ob p̄fēta eoz in futuro opera: p̄destina
ti sint: q̄re nec ob liberī arbitriū vsū a deo p̄uissū. nec illi ob
stat q; pleriq; fortasse calūniarēt q; tāctū h̄mōi paruulū
ob vsū liberī arbitriū quē habituri fuerit: p̄destinati non
sūt: tū ob eū quē habuissēt: si ad etatē p̄gruā peruenissēt.
id em̄ (aut) liq̄do: diu⁹ repellit August. dū ad lineā scrip
sit vnde talib; viris in mētē venerit: nescio: vt futura: que
nō sūt futura: puniātur: aut bonozetur: paruuloz merita.

Blut ob
ierem

de v^e ad
v^e
wort Jm
markt

Aug⁹ in de p^o
destinatione
sanctorum.

causa possit esse predest. vl' repro.

Verus igitur sit iste articulus primus. Instruens liberi
arbitrii usum: quoniam si preuisus non existeret predestinatio
causam. Tunc vel ob id etiam quod Augustinus hanc sententiam expresse
falsitatis coarguat: dum subiicit. Si indicarent homines per me
ritis vite sue: que non habuerunt morte preueniri: sed que
habitura: si viuerent: fuissent. nil prodesset ei qui raptus e
ne malicia mutaret intellectus. vti Sapientia. iiii. scribit. Ni
hil quod predesset etiam eis: qui lapsi: moriuntur: si ante moreretur
quod nullus christianus dicere audebit. Quod denique de adul
tis inferre licet. Nam quisquis habiturus fuerit bonum
liberi arbitrii usum (qualis in saluandis reperitur) illus ideo
circo habiturus fuit. quod predestinatus: et nequaquam ex regione
quod et rursus Augustini verbis: insequentibus probatur. Il
los cum christo regnatos: quos deus gratuita sua bonita
te predestinauerit ad regnum. Ideo etiam preordinauerit eos vo
care et iustificare: Et cum esset eiusmodi vocatione cum iusti
ficatione causam esse talis boni usus: et non ediuerso. Aug
ustino id astruente. dum subiicit. quod preparauit ut obediant: et
ut accepta gratia recte credant et bene viuunt: cum homines et
obedire et credere. virtuose viuere: liberi arbitrii boni usus
existant. Consequi astruunt. Non ideo quempiam predestinatus
esse. quod illius bonus presciret usus: verum ex regione: potius
hunc suo bene usum arbitrio. quod predestinatus extiterit. Non
poterit ergo ulla ratio: liberi arbitrii bonus vel malus usus
prescitus: vel predestinationis vel reprobationis causa: iuste ceteri
verum magis effectus eorum: quo sic liqueat hic. Primum ab
eisdem suppositus articulus verus existere. Cui subiiciunt
et aliam secundo loco tale. Quod nec quispiam hic sit predestinatus:
quia finaliter absque habituali vel actuali gratie obice existat
prescitus. Tunc primo ideo. quod utique existere absque originali
culpe vel actualis obice: taliter quod a salutis consecutione:
non impediatur: sit gratie predestinationis effectus. Dicente
Ephesensis. Paulo. Elegit nos ante mundi constitutionem: ut
essemus sancti et immaculati. Vbi gloria. quod loquatur Apostolus.

Aug⁹.ibidez.

Aug⁹ in de fi
de ad petruz.

August. li. de
pdesti. scōz.

Scds arti.

Paul⁹ ephe
seis.

Imo nuda dei voluntas.

de electione: q̄ p̄destinavit nos nō eo q̄ sc̄ti essemus ⁊ im-
culati: s; nec q; futuri erām⁹: s; q; nos p̄destinavit. ideo
futuri erimus per ei⁹ gr̄az sc̄ti ⁊ imculati. Tū secūdo: q̄
etiā electorū iustificatio p̄destinationis extat effect⁹: que
tū peccati erigat remissionē ab om̄iq; ⁊ originalis ⁊ actu-
alis peccati culpa vacacionē: satis indicat: quia p̄destina-
tionis extant hec lingla: effectus. Tū etiā tertio: q̄ a cul-
pa tali p̄blutio (vt August. perhibet) gratie quoq; effect⁹ ē
quā eternaliter p̄sc̄iuit se hominib⁹ largiturū: p̄ Pau-
li sententia: dicētis. Quos p̄sc̄iuit ⁊ p̄destinavit cōfor-
mes fieri ymaginis filiū eius: subiciens hinc: q; p̄destina-
tio sit gr̄uite donatiōis p̄paratio. Quo rursus liquet: q̄ a
culpa iūpunitas: sit p̄destinatiōis effect⁹. hec q; alio
noie: nō p̄positio obicis nūcupet: neq̄at illi⁹ obicis nō po-
sitio p̄sc̄ita: p̄destinationis causa existere: q̄ sub noie pu-
ritatis: siue iūpunitatis: ipsi gr̄e (quē primus p̄destinatio-
nis effectus est) vti cause ascribitur: gr̄e ⁊ is quoq; articu-
lus v̄rns. Post quē tertiu subiciūt talē: q̄ quēcūq; deus
p̄destinauerit gr̄uito dūtarat et misericorditer p̄destina-
uerit: vnde nō sit vlla meriti vel demeriti p̄scientia illius
causa citāda. Quē articulū habūde: p̄mū ex p̄cedētib⁹ cō-
stare putāt: dū Ap̄lus determinet: q; nō ex operibus: illis
etiā futuris (v̄ti oēs exponūt) Jacob dilexerit: odio antez
habuerit Esau. Ididē ⁊ ad ephēseos: dū subicit. p̄desti-
nauit nos in adoprionē filiorū: per hiesū chr̄stū in ipsū: se-
cūdū p̄positū volūtatis sue: in laudez glorie gratie sue: et
posthac subicit: p̄destinati s; p̄positū eius: qui operatur
oīa sc̄dm cōsiliū volūtatis eius. Ad qd ⁊ ad romanos scri-
bēs insinuat. Dū vocat p̄destinatos vasa misericordie: et
multa id genus inquit: adduci possēt: quib⁹ liq̄do mon-
stret: quēuis p̄destinātū: nō nisi ex dei gratuita volūtate:
p̄destinari. Cōfirmante idipsū diuo August. p̄ scripserit.
Tene ⁊ nullaten⁹ dubites: oēs quos vasa misericordie de-
us fecit: electos vel p̄destinatos: gratuita bonitate: ante

Aug⁹ in de fi
de ad petrus
Paulus

Terti⁹ artic.

Paulus ad
romanos.
Paul⁹ ephē
seis.

Paulus ad
romanos.

Aug⁹ in de fi
de ad petrus
capite. 35.

et merum eiusdē beneplacitū.

mūdi cōstitutionē: in adoptionē filioꝝ dei p̄destinatos a deo. Subnectēs aliō loco: qz illi soli: cū chꝛisto regnabūt: quos deus gꝛuita bonitate sua ad regnū p̄destinauerit. Quibꝫ rursus p̄stare dicūt: hūc quoqꝫ tertiu (p̄mis opina-
tibus aduersū) verū existere articulu. Subnexo hūc p̄e-
dictis p̄rio quarto: tali. Nullus est rephatns: p̄pter malū
liberi arbitriū vsū: quē deꝝ p̄uidet illū habiturꝫ: quē articu-
lū apostolico patere putat oꝛaculo quo romanis loquitur
Cū nōdū nati esset: aut boni aliquid aut mali egissēt: nō
ex operibꝫ: sed ex vocāte dictū est: qz maior seruet minoribꝫ:
Et rursus Jacob dilexi Esau aut odio habui: Quibꝫ non
solū Jacob memorauit p̄sūqꝫ nascere: aliq̄due boni egissē
nō ex operibꝫ vel p̄ntibus vel futuris: p̄destinatū sed plu-
raliter de om̄ibus locutus: etiā actionē mali memorauit:
vt pariter declararet: Esau nō extitisse ex malis operibꝫ
reprobatū. Quod v̄l ex inseq̄ntibꝫ etiā Apli x̄bis q̄struunt
quibꝫ scripsit. Nō esse volētis aut currētis sed dei misere-
tis. Cōcludens illico: ergo cuiꝫ vult miserē: et quē vult in-
durat: id ē nō miserē (vti et Augustinꝫ interpretatur) liq̄t
ergo (quāt illoꝝ cōtextu verboꝝ: etiā Augustini interpreta-
mēto. qz sicut Ap̄lus dixerit nō est volētis nec currētis: sed
dei miserētis. Sic dici debere eiusdē Pauli intētiōe: Nō
ēē volētis vel currētis: sꝫ obdurātis: id ē nō miserētis dei.
Sit em̄ iduratio haud aliud Augustini expositiōe: qz nol-
le misereri deū: nō quidē aliq̄d malitie ip̄arciendo: sꝫ gꝛas
nō largiēdo. Que cū ita sint. Satis dephēditur articlū xi
tas vīz qz sicuti: nō qz aliquis bene vult aut currit: hoc ē
operat. iccirco eiꝫ deus miserē: ac vti: neqꝫ ideo cuiuspiā
deꝝ ab eterno voluit misereri: qz habiturꝫ erat bonā volū-
tatē ⁊ opera. Sic nec qz aliq̄s erat malā volūtatē: aut ope-
ra mala habiturus: ideo eiꝫ ab eterno deꝝ voluit nō mise-
reri: qd est obdurare: liq̄t ergo articlū huiꝫ vītas. Cui quin-
tū subiiciunt talē. Nullū vīz esse rephatū: qz p̄uissus fuerit
finaliter cū obice gꝛe p̄cti originalis v̄l actualis futurus.

Aug. ibidez.

Quartus ar-
ticulus.

Paulus ro-
manis.

Paulus.

Aug. in de p̄
destinatione
Paulus ad
romanos.

Aug. in de p̄
destinatione
sanctorum.

Quintus ar-
ticulus.

Tertius mediusq; dicēdi modus

phand
Ad quē affruendus *en-ent* Querūt: vnde prodeat: vti in fine vite
homo: obice (hoc est peccato) careat? Et profecto (rūdet) *chire*
confiteri oportere. q; vel a libero arbitrio: p;riaz volūta-
te: quo dicto: in pelagianā ruatur heresim. Vel a deo dun-
taxat: gratuito hōiez per p;riaz conuertent: et eiusdē pec-
cata remittente. Quo confesso: inquirendū (aiūt) latius.
Cur vñ et non aliū sic cōuertat deus: cuz equa facilitate
z paucos z dēs: si vellet cōvertere posset. Quis em̄ (iquit
Augustinus) ita desipiat vt dicat: deū malas hōim volū-
tates: quas voluerit: z qñ voluerit: z vbi voluerit: in bonū
non posse conuertere. Et ideo (inquiūt) nequit aliter re-
sponderi. Nisi q; deo non placeat. Et pro Aplice snia. Lu-
ius vult miserē et quem vult indurat. Vel (quod tantū
dem est) non miserē. Concludūt ergo (z quidē nigro nū-
cupatim in eorū sniam tracto) q; sicut deus quos voluit:
ab eterno predestinauit: et nō ppter merita aliqua futura
Ita quos voluit ab eterno reprobaui. nō ppter eorū de-
merita futura. Vnde consequēs sit: verū esse. Premissum
etiā articulū. Nullū scz reprobari ob aliquē grē obicem p-
nūm. qualē contrarie opinionis assertores astruxisse pre-
cedenti capite reuidentur.

Laput Quintum

Proprium 7 habere
Q; tamet si eorūdem nulla extet causa meritoria
iustitie: & condignitatis. Non tamen initiandū:
quin illorū ratio. quedam sit cōgruitatis: & de-
centie: sicq; media quedam sit inter vtrāq; predi-
ctas: via deligendā.

7 dicitur modo p;ceptis boni 2 p;ceptis
Sed quando etiā: hec: secundo loco (inprimis quo
ad reprobatos siue p;scitos) recensita snia: p rei
sublimitate: intellectu difficilior: ac p dicendi sce-

Augustinus
in enchiridi.

Mag. xl. dis.
primi.

De causis

Exple dicta est ordinem naturae tota per finale penetrata in bono ad vitam etna
Et in quod si in presente natura ad e sine statu i q^o int e q^o magis quia iure h^o /
si debeat saluaretur et esset de uno p^odeputato et sic inter debeat fuerit aliqui
p^odeputati si in p^ontis natura 2^oma fuerit in sua a qua finalit^r excedunt ut
de Saulo et Iudis p^oposita q^o fuerit in sua q^o ad deum q^o alit^r arbitrat^r
Et in quod ex addito ubi aliq^o in deum nat^r ordinat^r ad vitam eterna si ad aliq^o
a q^o ex admittit inuenerit ut Chymeady comp^ona e p^odeputat^r esse
per totos vniuersi h^o fructificand

predestinationis

lectu (q̄s par sit rudi plebecule) (difficiliozem. Cōsulto qui
dam se comperisse iactant: tertiam quandā inter ytrasq̄
et sentiendi: et predicandi: de p̄destinatione: viā. quā (citra
predictorū interturbationē) perhibeatur: optimus maxi-
mus: in predestinando et repbando: et si nō habnerit cau-
sas iusticie: condigni: et meritorias: habuerit tamē (v̄t et
nūq̄ illi deerint) rationes cōgruitatis et decentie. et id
ne quidem inerte sed gnauiter. nempe tamen si: omnibus
ex lūnā massa editis: ac filiis irē prognatis: iuste: penas in-
fligere possit deus eternā: p̄scireve in biehennam: dum
subtracta (sed neq̄ hoc quidem iuste) gratia: lapsi in cul-
pam: comererentur penam. tamen cū pientissimo illi (q̄s)
tum vis iusto) misereri p̄ciliare sit: misericordiazq̄ eius
super omnia opera: decere eundem: congruereq̄ illi: vt ne
dum p̄sciendo agat: quod iustitia erigat: possitq̄ poten-
tia: sed quid perferre valeat: quidue mortaliū congruat
imbecillitati et deficientie. ac per hoc: tamen si (vt dixim⁹)
nulla obistente iniquitate: nudo suo placito: nullaq̄ cau-
sa: sed sola sua voluntate: his electis: p̄destinatisq̄ ad glo-
riam: alios possit p̄scire: reprobato in biehennā: vt hec
secundo loco. authore diuo Augustino. complecti videtur
sententia. Tamen confidendū prozsus: ac fidenter credē-
dum: hanc diuinam voluntatem: v̄t in rebus alijs: ita in
inscrutabilibus istis: p̄destinationis reprobationisq̄ ar-
chantis: congruitatis et decentie: nequaq̄ ab se relegatis
se rationes. quo sic: nedum: que iusta sunt: et que iuste in-
fligere possit: sed que bonitati eius congruant: queq̄ vel
etiam clementissimum creatorez: erga fragile sui plasma
deceat: illa ipsa in reprobando a seculis non posthabuerit
ac per hoc tamen si non extet condignitatis: meritoria ius-
ticieq̄ causa citanda: cur hoc p̄destinato: ille reprobet.
Augustinus dicēte. Cur hunc trahat: hunc: non trahat: no-
li velle diiudicare si nolis errare. nequaq̄ tamen hoc ipso
abnuitor: quiū restet adhuc p̄gruitatis decetieq̄ ratio: ei

Augustinus
super iohes.

et reprobationis

qui omnia sapienter instituit: attinere aut omnia fortiter et
cuncta disponit suauiter. Et ut res exemplo clarescat. Si
de his ipsis queratur rationibus utpote cur hunc alio re
probato: deus velit iustificare. respondet: cuius ille Bo
nauentura) ad misericordie ostensionem: cuius rursus que
retur. cur non potius omnes: beneplaciti velit voluntate
iustificare. respondet ille ipse: fieri id: per iustitie diuine oste
sione: acerbato Augustini testimonio: dum ait. si remane
rent omnes in pena: non appareret misericordis gratia: re
dimētis: si vero omnes: transfereretur de tenebris ad lu
cem: in nullo (inquit) seueritas appareret vltionis: in qua
propterea plures: quā in illa sunt: ut sic appareat: quid om
nibus debeatur. Quibus responsis: quis non cernit: etsi di
uine predestinationis reprobationisq; non extent citade
rationes causales sine meritorie: reddendas tamen (etiā
Augustini cōiuncta) congruitatis et decentie rationes
sed has dūtāt genericas ac vniuersales. quas preter si
speciatim latius disquiratur. cur (similibus duobus pre
positis (hunc alij preelegerit iustificandum. dicendū rūr
sus: non de esse quidem congruitatis et decentie: disparis
huius electionis: rationes: verum quum he multi phariā
plurimeq; erga: eiusmodi prepositos similes: obtingere
possint. mirū non est: cur nobis (qui ex rebus cognitiones
accipientes hisq; ignoratis: etiam: que hinc dinosci debēt
ignota tenem?) et he quoq; ignoratissime sint rōes: q non
nisi: vel diuinis reuelatiōib; vel ex ppositoz similitū cōdi
tionib; q; solus deus intrus et in cute nouit: agnoscende ex
istat. August. perhibere. Quod sicut nemo scit homin: que sunt
hōis: nisi spūs qui est in ipso: ita que dei sūt: nemo scit nisi
spiritus dei: proinde (adiiciens) si scire non datur: quod
supra nos est nec id etiam a nostra pusillanimitate quera
tur. Verum tamen nequaquā: ob ea q ignote nobis extent
perinde ac nulle existant rationes insititandē sunt. sed po
tius: super hoc quesito: ignorantiam audenter confessi:

Id quod dicitur
ex parte

Bonauentu
ra dist. q̄dra
gesia. pmi.

Aug⁹ in d^o p^o
destinatione

Naamtu gapt

Septuaginta qd dicit
de introitu syon
et de rege

2m Directio p sin

pin & transfer

speculi in q^{uo}
viam vident

Engle

De

Augus. hypo
nostichon li.
sexto.

si quas habeant

Augustinus:
sexto hypo.

August. hypo:
nostichon li.
sexto.

2 p[er] hunc ad p[ro]
fina ad p[ro]m qd
p[er]p[et]ua d[icitur]

certo certius credamus: astruamusq[ue]: neq[ue] q[uod] disp[ar]is illis
diuine electio[n]is: inter cōsimiles: deo optio defuisse cōgrui
taris et decetie rationes: ad stipulante Augustino dum ait.
Ego aut[em] dico: quia quicquid deus agit: misericorditer: in
f[aci]t: sancteq[ue] facit: quia ipse solus p[re]sciendo sit: quod ho
nesciendo nescit. Quas quidē rationes cū ob humilitates
timorēq[ue]: erga tremendū iudicē ingiter cōcipiendū: diu
ille Paulus expeditiores nobis iudicari ignoratas: q[uod]
ad tumorē superbie agnoscēdas: noluit ille (quas neq[ue] ip
se reuelatas exceperit: nec ut exciperet: efflagitauit) mor
talibus reuelare: sed in argumentū: hūane imbecillitatis
super his quesit[us]: potius exclamare. O altitudo (inq[ui]ens)
diuitiar[um] sapientie et scientie dei: q[uod] incōprehensibilia sūt
iudicia eius: et inuestigabiles vie eius: liquido insinuans
nō deesse: in p[re]destinationis munere rationes cōgruitatis
et decetie: in vniuersali quidē notas: in speciali vero neq[ue]
dem requirendas. Augustino iterū stipulante: dum ait.
Quia si scrutari voluerimus secretū dei: quod iusticie ip
s[us] solius notū est: cōprehendere nō valemus: et implet in
nobis: quod scriptū est: defecerūt scrutātes scrutatio[n]e: in ex
pressā indicinā: quia super has de p[re]destinationis causalita
te: inter recensitas: geminas: veluti extremas cōtrariasq[ue]
sententias: vna quedam sit media cōstituenda: qua citra
vtriusq[ue] interturbationē: inter equales ratio iusta: et intel
ligibilis: nulliusq[ue] sanctor[um] auctoritati: aduersa dep[re]he
di dica[m]ur: hoc relicto: iste p[re]eligatur: absq[ue] vici Augu
stinianē sublimis sententie cōtradictione: aut nimis in
alterā partē (eorū qui vel meritorū vel vsus liberi arbitrii
vel obicis: p[re]sentia cōstantur) concessione. perhibētes
scz cū Augustinianis: nudā dei voluntatē p[re]destinationis
reprobationisq[ue] causas: per omīs cause meritorie iusticie
et condigni: reiectionē: nequaq[ue] vero per cōgruitatis et de
centie rationis exelusionē: cū alijs etiā rationes necetēs
quas diximus cōgruitatis et decetie. verū dū has nō nūll

7 p[er] hunc electo Indu 2 p[er] hunc

fruct
fruct

demus

fruct
7 2 p[er] hunc
in r[ati]o
8 p[er] hunc

fruct
v[er]o

no
offe

7 den

An predestinatio

vniuersaliter cognitas perhibuimus: in speciali aut igno-
 tissimas: et ne quidem scrutandas: ab eisdem rursus deficiamus
 quod illi nuncupatum bonum arbitrii usum: vel obicis presci-
 entiam: astruxerint: predestinationis et reprobationis rationem
 causalem. Tamen si etiam neque abnuere penitus possimus
 quo minus: vel inter congruitatis decetique causas: hec ip-
 sa (utpote: vel boni vel mali arbitrii usus vel obicis presci-
 entia) possit forsitan penes deum optimum inter reliquas predesti-
 nationis rationes: etiam causa censi. his cunctis altioribus
 difficultioribusque existens: quod a nobis: vel inquiri vel de-
 prehendi possit. dicente Augustino. In eo ergo: quod alijs
 eam dat (gratiam putat) alijs non dat: cur nolunt tanta
 re domino misericordiam et iudicium. cur autem illis poti-
 usque illis detur: quis cognouit sensum domini: quis inscu-
 tabilia scrutari valeat: quis inuestigabilia inuestigare et
 rursus: sed quare illos potius quam illos: iterum atque iterum di-
 cimus: nec nos piget. Homo: tu qui es: qui respondeas
 deo: inscrutabilia sunt iudicia eius et inuestigabiles vie
 eius. et ad hoc aduicimus altiora te ne quesieris: et fortio-
 ra te ne scrutatus fueris: et cetera id genus plurima: quibus
 aperte (id quod crebrius diximus) Augustinus insinuat.
 videlicet tamen si nullum deus: nisi diuino placito: volunta-
 tegque aut predestinet aut reprobet: per omnis meritoze iu-
 stitialisque cause ab actionem: nequaquam tamen desint congrui-
 tatis et decencie rationes: quod tunc he nobis occulte et ne-
 quidem inquirende ob humiliorum in lege dei meditatio-
 nem: et quotidianam tremendi iudicii expectationem. quo-
 sic tandem: vel Augustini instituto: ab extremis istis dua-
 bus recensitis sententijs: una videlicet: etli veriori: tamen
 rudi popello duriori: alteraque debito largiori: ac per hoc
 diui Pauli exclamationi: ab humiliori: in mediam rectius
 concesserimus (in hoc disceptationis genere) viam. senten-
 tiam ac (ubi liceat et expediat) populo predicandum: arbitra-
 ti. agat ille duntaxat: quod christianum deceat: quod fidei

Aug⁹ in 8 po
 destinatione
 sanctorum.

Regulus 18
 1904

Intentio toti
 us capitis su
 maria.

reprobatioq3 sit

bono reprobato
si fuerit qd eis fuit dicit
de deo e nob
de deo 7 fice
candidato pgruat: hoc equidē facto (quod tñ non nisi deo
admonente faciet) tñ credat: intrepideq3 confidat: in deo
mōram non fore nec fuisse quidem vllam: quin quod piē
entissimum deceat cōditorē: quodq3 reparatori cōgruat
et gloriicatori munificētissimo: illud sit in quēpiam: mā
datis dei pro viribus obsequētem: benigniter: liberaliter
q3 collaturus: contulisseq3 a seculis: dñm citra cuiuscūq3
vel violentiam: vel iniuriam: malis reprobatis: bonos mi
sericorditer destinauerit ad gloriā.

Laput Sextum.

De deo 7 fice
De deo 7 fice
An ad vulgus iperitū: sint hec de pdestinatiōe re
probatiōeq3 pmiscue predicāda: an potius ob au
ditorū imperitā imbecillitatē id posthabendum.

Explicam possum
hinc aut vultu
medin hic vult
quod qd qd qd
ut ad vultu p
enanda
ad vultu p
Quando autē hanc scribēdi prouintiam: potissimū:
hac de causa: suscepimus. vti orza pridem (de qua
in capite) contionantium disceptatio: tolleretur:
vulgus desperandi: aut segnius agendi errore leniretur.
vilo illi exitiale: duriusq3: q3 si quispiam reprobatus exi
stat: q3 tumuis illud nullo suo fiat cōmerito: verum nudo
dei placito (cui resisti non possit) debeat nihilominus: in
hiebhennam concedere: et iam sic apud eius nubes: dum vi
ueret: tetigerit. aut intra sidera celi collocauerit nidum.
Quando: inquā: huius tollendi erroris gratia: potissimū
hanc suscepimus prouintia: quod maxime nos assequi cō
fidimus: si prouido vsi consilio: nec late nimis: nec debito
arctius: hanc materiam populo inculcauerimus. iecirco
discriminato precedenter: quo nam pacto: cause pdestina
tionis reprobationisq3 abutēde: ac quo modo rationes
congruitatis et decentie nihilominus: diuino placito voi
luntarij in pdestinando reprobandoq3 ascribēde: disquisi
rendū hoc loco restat. Sint ne ad vulgus promiscuum
eiusmodi de pdestinatione reprobationeq3 predicanda.

ad vulgus

An potius maioris declinandi erroris gratia (ubi minus comode digesteque dicantur) sob materie sublimitatem: auditorumque in intelligendo imbecillitatem: ab inuulgando promiscue temperandum. in quo profecto dissoluedo problemate: in geminas rursus partes decessisse reperimus: eos qui hanc nonnunquam theoricam versarunt. arbitratur equidem quidam: omnino a tali: ad vulgus predicauda: subtili magisque necessaria: doctrina desistendum. Tū quod Gregorius dicat: qui in sacro eloquio: iam alta intelligit: sublimis sensus: coram non capientibus: per silentium regat. ne per scandalum interius: aut fidelem parvulum aut infidelem: qui credere potuisset interimat. ad stipulante etiam diuo Augustino. dum et is inquit. Esse quedam: que in sua non intelligentur natura: aut vir intelligentur quod subtiliter dicentis plenissime versentur eloquio: que in populi audientia: vel raro: vel si quid videret: vel nunquam omnino sint admittenda: at ex eorum numero: hanc de predestinatione reprobationeque extare materia: et si alia plura: id tamen vel maxime indicant: quod tamen diuus Augustinus super hac: copiose: comode: copioseque et luculenter: scripserit. inuenti tamen sunt qui (vbi diximus) accepta potius quam data occasione: eo insolentie venerint: ut cribratis eiusdem (in hoc de gratia liberoque arbitrio: predestinationisque et reprobationis problemate) Augustini scriptis: immanes sacrilegasque et execrandas se offendisse iactauerint: propositiones: quas ille tamen: obiectas: adeo explicauerit: exuerit: compleverit: ut nihil: nisi quod a primis Catholicis est: illic etiam deprehendatur: consequitur tamen non potuit: ut errati non vehementissime a pelagianis calumniaretur. Quod quaque et diuerso se habeat: tamen argumentum vterque prebet: satis ab eiusmodi difficultate theorematum inuulgatione temperandum: quod ea extra necessitate: quanta libet luce ad imperitum vulgus promulgandum. presertim: cum nunquam aut rarissime: eiusmodi auditores: in conuentione inueniantur: quibus etiam

Grat. hoc qd sit sit

ad vulgum de

diu Grego

ri super Exo

odu capi. 21.

Augustinus

qro d doctri

na cristiana.

Duplex occasio

hinc 180: de malo

q. 3. a. 1. ad 13

208

libi

exch. ci

libi trahit

208

predicanda

si modestissime: hec archana recenseantur: illi non magis
erroris et ambiguitatis scopulis illiduntur: q̄ audiendo
eruditiores reddat. nemo: q̄ nō tātī referat hec nōsse: quin
(vbi alioquin diuinis pareat mādatīs) etiā hīs nescitis:
salus adipiscat: pari eo: de hac p̄destinationis reprobatio
nisq̄ sblimitate inuulgāda sit nec ne: p̄blemate crīstere
quale olim: sub arrianis de personaz erat cōsubstantialita
te: qd̄ pari lege. diuus Cōstantinus veluti christiano dog
mati min⁹ necessariū inuulgari vetuit: inuulgatūq̄ eger
rime tulit: vt sequentiū insinuaui. dū ad lineam scripsit
hoc itaq̄: neq̄ requirere dignū est: neq̄ de talibz rīdere que
rētibz. h̄mōi em̄ questioēs: que non legis cuiusdam nēcīta
te pponūtur: inutilis vacatiōis tēpus exquirūt: z licz cau
sa cuiusdā naturalis exercitiū fiat tñ debem⁹ eas intra se
sū claudere: z nō p̄mpte in publica contabula deportare
nec oīm oculis incōsulte p̄mittere. quant⁹ est em̄ (adicit)
vnusq̄sq̄ horū: vt possit ita magnarū rerū: z valde difficili
um: t̄tute: aut ad p̄fectū inspīcere: aut interpretari digne
aut si q̄s hoc facere: difficillie tñ: possit: q̄nte parti ppli sua
debit. hīs (Cōstātin⁹ ip̄erator) insinuat: satius et has de cō
substantialitate p̄destinationēq̄ q̄stiones occultare: q̄ ad vul
gus p̄mīscuū spargere. qd̄ et nos experimēto: in hac ip̄a: p̄
dicatozū de q̄ loq̄mur disceptatione: dephēdim⁹. eousq̄
errorū tū pplm̄ euēctū offendētes vt publica iactaret voce
per auras: amodo illis: nec orādū: nec teinīis: aut elemo
sinis idulgēdū: frustra ei id fieri: de eis iā a seclis p̄stituto
vti v̄ celos p̄cedāt: p̄destinati: v̄ ad or̄cū mittāt p̄sciti
nec id quidē dūtaxat. v̄z dū diuersa cōtionatozū s̄nīaz: q̄s
q̄ auditorū (vt afficiebat) tueri vult atz defedere: ab voce:
ad arma deuenit: z nisi pietate q̄uis: z meritis vir qdā: tū
cōsenso suggesto media quadā illos via incedere: docuisset
sentire animis: nō cessauisset ignobile vulgus: q̄ro ergo sa
ctius arbitradū: ab h̄mōi: sublimi re: in ambigū spargēda
temperandū q̄ sub auras audatius vulgandum.

Quinimo hec de predest. ⁊ repro.

Caput Septimum.

Que regione nō sit a p̄dicando de p̄destinatione:
& p̄scientia tēperandū. imo potius Augustini in
stitutis ac iussu publice i ecclie cōuētū p̄dicandū.

Sed predictis minime aīaduēsis: non desunt: e re
gione alij. qui astruāt penitus nō esse: ab hac iūul
ganda p̄destinationis reprobationisq; sublimitate
temperanduz. Quin potius diuī Augustini institutone et
iussu publice in ecclie cōuentu: de hac p̄dicandū. Idq;
eo magis: q̄ diuī ipse Augustinus: quibusdā: hanc illam
taciturnitatē: ob erroris metū: persuadentibus: cōtrariuz
suasit et p̄cepit: et quidē nūcupatim: in hec verba. Sed
aīūt (vt scribitis) neminē posse correctionis stimulis exci
tari: si dicatur: in conuentu ecclie: audientib; multis: ita
se habet de p̄destinatione: infinita sententia: volūtatē dei
vt alij ex vobis de infidelitate: accepta obediendi volūta
te: veneritis ad fidez: vel accepta perseverantia maneat in
fide. Ceteri vero: qui in peccatorū delectatione remozami
ni. adeq; nō dū surrexistis: quia ne dum vos adiutorū grē
miserētis erexit. verū tamē si qui estis: ne dū vocati: quos
gratia sua p̄destinauerit eligendos: accipietis eandem
gratiā: qua velitis ⁊ sitis electi. et si qui obedietis: si prede
stinati estis reuēciendi: subtrahentur obediendi vires vt obe
dire cesseris. Ista cu dicunt: ita nos a cōfitenda gratia: q̄
nō scdm merita nostra detur: ⁊ a cōfitenda scdm eam p̄es
tinatione sanctorū deterrere nō debēt. Sicut nō deter
remini a cōfitenda p̄scientia dei: si quis de illo p̄lo sic lo
quatur et dicat. Siue nunc recte viuaris: siue nō recte: ra
les vos eritis postea: quales vos deus futuros esse p̄sciuit
vel boni si bonos: vel mali si malos. Nunquid em (adūcit
Augustinus) si hoc audito: nōnulli in corpore legunt: etq;
vertātur: ⁊ a labore p̄clines ad libidinē: post p̄cupiscentias

Augustinus dicit de p̄
reprobatione p̄dictā

Aug⁹ d bono
perseuerantie
capite 15.

Aug⁹ li. 8 bo
no perseue.

materia debz ad vulg' declamari

suas eant: pterea de prescientia dei falsū putandū est esse
quod dictū est: nonne si deus illos bonos futuros esse pre-
sciuit: boni erūt: in quantalibet nūc malignitate versent.
si aut malos: mali erūt: in quantalibet nūc bonitate cernāt
nunquid (sicutens) ergo pter hmoi causas: que de pscia
dei vera dicūtur: vel neganda vltacēda sūt: tūc scz: quādo
si nō dicant: in alios itur errores: perinde dicat diuus Au-
gustinus: neqz vbi tacendo error ingrueret: ab inuulgan-
do tēperandū. quod insequenter latius edisserēs. Innectit
Quāobzē (ingens) si z apli et doctores ecclie: q̄ eis successerūt:
eosqz imitati sūt: vtrūqz faciebāt: id ē: z dei grāz q̄ non
scdm merita nra datur: vaciter p̄dicabāt: et piā obediētia
p̄ceptis salutaribz instruebāt: quid est: q̄ iuncta violentia
nitatis: recte se isti nri dicere existimāt. et si verū est: quod
de p̄destinatiōe dicitur: nō est tamē populis predicanduz
predicandū est p̄sum: vt qui habet aures audiēdi audiat
zē. Quibz satis superqz liqre arbitrant etiā Augusti. Inia:
de p̄destinatiōe passim: ac vndiquaqz esse: nullius vlt erra-
mēti vel scandalī capta curataqz occasione: p̄dicandū. cū
ille veluti lege p̄stituerit. Quoties ita res se habet: vt si
at peior nobis eam dicentibz: ille qui capere nō potest: no-
bis aut tacentibz: ille qui potest: dicendū magis verū esse:
vt qui potest capere capiat: qz tacēdū: vt nō solū id ambo
nō capiat: vtz etiā: q̄ est intelligentior ipse sit peior: qui si
audiret: z caperet: per illū etiā plures discerēt. predicāda
ergo ē istoz snia: vulgo p̄destinationis reprobationisqz (ita
vt est) q̄stūis dura intellectuqz difficilis: definitio cōtra
precedentis capitis inducta monumenta.

Laput Octauum.

Quo nā scemate: qbus verbis: quoue moderamie
sit hec p̄destinatiōis reprobatiōisqz difficultas Au-
gustini instituto: in vulgus declamanda.

Aug⁹ d bono
perseue. c. 20.

Aug⁹ li. 8 bo
no perseuerā
tie ca. 16

Augustini instituto

Aqui: nedū diuus Augustinus. ad vulgus contio-
 nandā materiā p̄destinationis diffiniuit: sed etiā
 qua modestia: quo x̄boz scēmāte: id comodius fie-
 ret exemplis p̄scripsit atq; erudiuit. p̄ōsp̄ro hilarioq;
 ep̄is super h̄mōi problemate sit ne p̄dicanda p̄destinatio
 ambigentibus respōdens in hec v̄ba. Quāis ergo (inqui-
 ens) ita se habeat de p̄destinatiōe definita sentētia volū-
 tatis dei: vt alij ex infidelitate accepta volūate obediēdi
 cōuertantur ad fidē vel perseuerēt in fide. ceteri vero qui
 in p̄ctōrū dānabiliū delectatione morātur si 2 ipli p̄desti-
 nati sunt. ideo nō dūz surrexerūt: q; nō dū eos adiutoriu
 miserēntis gratie ererit. si qui em̄ nōdū sūt vocati: quos
 gr̄a sua p̄destinauit eligēdos accipiet eandē gr̄a: qua ele-
 cti velint esse: et sint. si qui aut̄ obediūt: sed in regnū eiꝝ et
 gl̄az p̄destinati nō sunt: tēporales sūt: nec vsq; in finē in
 eadē obediētia permanebunt. Quāis ergo: hec vera sint
 (inquit August.) nō tū (subicit) isto modo dicenda sūt au-
 dientibus multis: vt p̄mō ad eos p̄uertatur. sed modo isto
 Ita v̄ic se habere de p̄destinatiōe: definita sentētia volū-
 tatis dei: vt ex infidelitate venientes ad fidē accepta volū-
 tate obediēdi: et accepta perseuerantia maneat in fide
 Si qui aut̄ adhuc in p̄ctōrū dānabiliū delectatione res-
 moramini: apphēdite saluberrimā disciplinā. quod tū cū
 feceritis: nolite extolli: q̄si de operib; v̄ris aut gloriari: q̄si
 hoc nō acceperitis: deus em̄ est: qui operatur in vobis vel
 le 2 perficere: 2 operari: p̄ bona volūate: et a dño gressi v̄ri
 dirigant: vt eius viā velitis: de ip̄o aut̄ cursu v̄ro bono rec-
 toq; cōdiscite vos ad p̄destinatiōez diuine gr̄e pertinere.
 hec sūt August. p̄mo loco v̄ba: quib; quo mō eloquēda sūt
 super quib; ambigit: explicat. subnectens nihilominus 2
 hinc p̄ alteriꝝ quoq; p̄p̄is declamāde scēmāte: eloquēdi
 q; tipo: ad lineā v̄ba ista. rur̄ 2 si q̄ sūt nōdū vocati: p̄ eis
 vt vocet: orem; fortass; ei: sic p̄destinati sūt vt n̄ris orōib;
 p̄cedāt: 2 accipiat eādē gr̄a: q̄ velint: atq; efficiāt electi.

Aug⁹ d bono
perseuerantie
capite 22.

q̄m sol: p̄-143.
v̄m p̄desti-
v̄m 2 p̄desti-
at 2 p̄desti

q̄m sol: p̄-143.
v̄m p̄desti-
v̄m 2 p̄desti-
at 2 p̄desti

Eod cap. 22
v̄m p̄desti-
v̄m 2 p̄desti-
at 2 p̄desti

quomodo ad vulgus

Eos cap. 22

Et insuper tertiā quoq; explicaturus particulas: subicit. Si qui autē (inquiens) obediunt: sed in regnū eius et gloriā predestinati non sūt: rēpōzales sūt: nec vsq; in finem in eadem obedientia manebunt. nexo tamē hāc de plano ita vt iacet: non esse p̄dicandā. sed potius in tertiā persōa loquendū. Inquiens. Nōne et verius eadē res et cōgruētius dicitur: q̄ vt nōn iplis tantū malū: tanq̄ optare videamur: sed de alijs referre: quod oderint. nec ad se existio

Declar. 2. c. 1. q. 1. ma
qui sit p̄d. gaudia
L. 1. q. 1. c. 1.

Eos cap. 22

mēt pertinere: sperādo: orandog; meliora. nectens latius Illo autē mō: quo id dicendū putat eadē snia eisdem pene v̄bis: etiā de p̄scientia dei: quā certe negare nō possūt. p̄nūtiari potest. vt dicatur. Et si qui obedietis: si p̄sciti estis

f. p̄sciti
eff. 2. c. 1.

Jo. 1. c. 1. q. 1. c. 1.
Jo. 1. c. 1. q. 1. c. 1.
Jo. 1. c. 1. q. 1. c. 1.
Jo. 1. c. 1. q. 1. c. 1.

Aug. li. 8. de bo
no perseuerā
tie ca. 14

reijciendū obedire cessabitis. nempe (subijciens) hoc verissimū est: ita sane: s; imp̄bissimū: ipoztunissimū: incōgruentissimū: nō falso eloq;: s; non salubriter valitudini hūane infirmitatis opposito. nedū g; Augustin⁹ vt p̄destinatio p̄dicaretur iussit: sed quo etiā mō comodius p̄dicaretur inuit: quoz p̄mū aploz exemplo iubēdū putat. scdm vulgī caritas suauit. ait em. vtilitati predicationis: neq; aduersā censi p̄destinationis definitionē. Tū q; doctor gētiū in fide et v̄itate p̄destinationē toriēs p̄mēdauit: et tamē verbum dei predicare non destitit. scripsit ille quia deus ē

ad. 1. c. 1. q. 1. c. 1.
ad. 1. c. 1. q. 1. c. 1.

Johis 14.

Johis sexto

qui operatur in nobis et velle et operari pro bona volūta te sua: et tamen hortari nō desit: vt que deo placeāt: operemur: ait cristus. Creditis in deū et in me credite. nec tamen falsa est eius sententia: nec vana definitio. vbi ait. nemo venit ad me: id est nemo credit in me: nisi fuerit ei data: tum a patre meo. nequaqs; ergo concludit idem Aurelius nec predicationi: nec p̄ceptioni: exhortationi: correctio niq; (que omnia frequētat sacra scriptura) existimāda est inuicilis esse p̄destinationis definitio. non est ergo inter mittenda: sed iusto moderamine populo: inuulganda.

Jo. 1. c. 1. q. 1. c. 1.
Jo. 1. c. 1. q. 1. c. 1.

Laput Bonum.

De predestinatiōe predicandū

¶ Sicut in predestinatiōis: reprobationisq; cau-
sis reddendis: ita in eisdem etiam ad vulgus cōtio-
nandis: mediā quadam viā inter extremas cauti-
us extet incedendum.

¶ Erum: cum nos precedenter: in d^{ist} soluendo p^{ro}ble-
mate: cause ne quedā aut rationes disquirēde es-
sent: cur deus hoc reprobato: hunc predestinet: an
nuda illud volūrate beneplacitoq; egerit: nullius nec cau-
se: nec rationis: habita consideratione: id obseruauerim?
¶ vt recētis vtriusq; scētū: ab eisdē: citra cuiuspiā inter-
turbatiōē: veluti extremis: in mediā quandā pcesserim?
viā. Cū p^{ri}mis: vicz arbitrij: vel obicis p^{re}scientiā: causā astru-
entib; aliquod quidē ratiōis loco: in vniuersali quidē no-
tū: in particulari vero (nō p^{re}uissū arbitrij vsū vel obicis in-
uentionē nūcupatim vt illi) sed quiddā tū cōgruū decēti-
q;: sed illud ignozatissimū z ne quidē a nobis disquirēdū
asserentes. cū secundis vero: nudā dei volūtatē z benepla-
citū h^umōi p^{re}destinatiōis reprobationisq; causā astruēti-
bus: iustitiē q^{ue}z z meritoriā: cōdignitatisq; causas: nega-
uerim? cōgruitatis h^uo decētiq; ratiōib; quibus de^u nū-
q; vacat: inherendū astruxerim? quo sic nec ab angustia:
na nos deficerem? vera: sed s^ublimi volūtatē diuine: p^{er} cau-
sa: assignatione. nec ad alios pcedētes: plus debito: z si nō
re ipsa: tū specie quadā: pelagianē (nimitū nature tribuen-
ti) videamur arridere: erronee opinationi. cū inq;: in p^{ri}mo
de causis predestinatiōis reprobationisq; disq^{ue}rendis: p^{ro}-
blemate mediā incessem? via: resq; nequeūt melius solū-
diusq; explicari: q^{uod} vbi a causis ipsis: exp^{re}medi modus de-
sumitur atz mutuat. Cōsētāneū certe arbitramur vt et in
p^{re}dicandī mō: quo ad vulgus p^{re}destinatiōis rep^{ro}batiōisq;
materia vulget: mediā q^{uod}dā: inter vtrasq; snigs (quib; hic
quidē p^{re}dicari vetuit: ille aut p^{re}sens voluit et iussit) viā
deligat: delectaq; teneatur: Ista vicz: vti si res postuler:

Esse predicandū

et est ipse pelagianus

et pdestinatus

nec urgeat necessitas nō esse ad vulgus: de huius sublimitate: p̄dicandū: vbi vero vel utilitas suadeat: aut inuitet necessitas (vti p̄ pelagiana grassabatur heresis) tū esse neq̄
2^a in huius dicitur
ex nobis esse
plem̄ et a
et ita huius
destinatus
et ita huius
et ab Aug^o
p̄dicandū
tū posthabedū: sed digesse: meditareq; sub quodā velu
ti scemate p̄stituto: ad imperitā etiā vulgi colluie cō
tionandū: debortatur quippe a dicendo: suadetq; tacitur
nitate: idip̄m q̄ t̄ctsi diuus ille Aurelius luculentissime
digesseq; ac p̄tholice: p̄ra pelagianos diuersis libris (ad
hoc p̄culariter destinatis) de hac p̄destinatiōis et rep̄a
tionis: liberi arbitrii et gratie materia modū quo se cōpa
terent: et intelligendū: et ad vulgus declamādi: p̄strinxis
vt merito nullius illē calūnie p̄tercere debuisset. tū inuenti
sūt heretici: qui desūptis ex s̄blimitate rei: errādī argumē
tis: ex Augustini hac snia: sedecim partim sacrilegas: pari
tim blasphemias: decerpisse se iactant p̄p̄os: quas tū ille
(vt in calce reuideretur) ita d̄ficat: vt nulla erroris nota in
urendus liquido cernatur: quale sūt: clarissimo: doctissimo:
oīa terse polite: comode cōp̄teq; et p̄tholice digerēt: edis
serētq; t̄ctsi iniuria) obrigerit. quid mirū: si ad tacen
dū: q̄ loquēdū sim^o in hac p̄destinatiōis s̄blimitate (nos
balbi alioquin) p̄p̄osiores: ne nobis incauti^o blateratib;
vere obieceretur: qd̄ tāto eccl̄sie sideri inideter: calūniolēq;
est ascriptū. marie cū et ipse vbi suū p̄dicandū modū per
strinxisset: et quo moderamē ad vulg^o cōtionandū: edixisset:
tādē ob vulgi imperitā eberatū: deteriora veritē: p̄scrip
tū suū p̄cionadi scēma (nisi quodā ad auctario moderare
tur) semetip̄o velut insuffitietic accusaturus: superadycit
hec ad lineā s̄ba: illū etiā modū: quo ytedū esse in p̄desti
natiōis p̄dicatiōe: nōs diximus: loq̄nti ad pplm̄ nō existi
mo debere sufficere: nisi hoc vlt̄mōi: aliquod addat: vt di
cat vos itaq; etiā ip̄as obediēdi p̄seueratiā (nā de ea ser
monē tenuit) a p̄re luminū: a quo defecit om̄e datū opti
mū sperare debetis: et quotidianis orōib; p̄scere: atq; hec
faciendo: p̄fidere: non vos esse a p̄destinatiōe ppli ei^o alie

Aug^o li. 8 bo
no p̄seuerā
tie capite 22.

sed nō nisi dū exigit necessitas

Quo mea
beni

nos qz etiā hoc vt faciat ipse largitur. absit autē a vobis:
ideo desperare de vobis: qm spem vestrā: in ipso habere in
bemini: nō in vobis. maledictus em omis hō: qui spē ha-
bet in hōie. et bonū est cōfidere in dño: z beati omnes qui
cōfidūt in eū: et hāc spem tenētes: scruite dño in timore: z
exultate ei cū tremore: qm de vita eterna: quam filijs pro
missiois promissit nō mēdax deus: ante tēpora eterna ne-
mo pōt esse securus: nisi cū cōsumata fuerit ista vita: que
tēptatio est super terrā: s3 faciet vos perseuerare vsq; in vi-
te finē: cui quotidie dicim⁹: ne nos inferas intētationem
Lernis: lector tot tātaq; tāti doctoris vba: quib; nisi quo-
dā qsi corollariō pscriptus: ab eo de predestinatiōe: decla-
mādi modus: pdiatur: ppleaturq;: insufficiētē illū: metip-
se pfitetur: qles autē: quātū ex nri cui declāmatorib; sūt
qui vbi etiā augustinianū hūc pdicādī modū: inter cōtio-
nādū: sectētur: hoc corollariū adūcere frugaliter possint:
aut quot etiā ex vulgi collunie offēdes: q id etiā eo sensu
quo ab Augustino pmemoratu est: itelligāt: vt nō magis
perplexi reddāt: nō satis itelligēdo q; ptingāt audiedo:
qnto g satis extat: ab hoc sblimi picēdi gñe tēperādū: q;
in enētū aleā factādā: verū: q e regiōe: etiā iminēte nccō-
tate: nō sit ab inuulgādo sistēdū. ipa eiusdē nobis dñi Au-
gustini auctas suad;: dū pēculiārītēr: ad hoc destinato ca-
pitōis qrtidēcimi de bono perseuerātie titulo (q nō sit vti-
litati pdicatiōis: aduersa pdestinatiōis definitio) citato
etiā ad hoc Cipiani testimonio: p mltā subicit: nec pdesti-
natiōis igit pdicatiōe: ipediēda ē pdicatio fidei perseuerā-
tis z pficiētis: vt qd oporteat: audiāt: z qb; datū ē: vt obe-
diāt. nec rurs⁹ pdicatiōe fidei proficiētis z vsq; ad vltimū
permanētis: ipediēda ē pdicatio pdestinatiōis: vt q fide li-
ter z obediētēter vniūt: nō de ipa obediētia: rāq; de suo nō ac-
cepto bono extollat. Explozatu itaq; habeo declāmator i
hoc pdestinatiōis vulgādo misterio: media incedēdū via.
vti scz dū vrgcat nccitas: vt pntas iuitet vtilitas ad vulg⁹

Explorat ad pps. m
q d de ang 9 in
dugo it

Dint tpe mital
ad vulg⁹ pdestinac
predmnd
Aug⁹ li. 8 bo
no perseuerā
tie capite. 14
Ciprianus
martir.

Corlud 4 pps
totam p vpsu
guita

aut suadet utilitas

predicet: vbi ſo nō niſi arrogās titillauerit curiositas: di-
gito labz cōpeſcat. ne plectris ampullis et ſequipedalibz
xibis: dū nimīū multa ſciſſe videri vis: audias. ſi tacuiſſes
phus fuiſſes. verū nūc que nā ſit iſta: etiā declamationis
via media: quis p̄dicādi modus: vulgo (nra opinatōne)
intelligibilior neqz tamē vel diuī Auguſtini vel cuiuſpiāz
ſctōrū iſtitutis repugnātor: eodē etiā Auguſtino: vt in-
fra docebimur: iubente: ſubnectemus.

Caput Decimum.

Nuncupatim exprimit modus: quo intelligibili
us (vbi neceſſitas vrgz: aut ſuadz utilitas) ad vul-
gus iſperitū: hec p̄deſtinatiōis materies declamet

¶ Vanqz igit nō ſit nri iſtituti: quēpiā doctorū di-
uo p̄ferre Auguſtino: nec eius digeſtū: veriffimū: z
oim calūnia ſuperiore: ad vulgus p̄tiorā di modū
vllius imbecillitatis: aut ſuperſticia caner: aut neglecti accu-
ſare. Tamē dū iſte aletor ſblimior ſubtiliorqz exiſtat: quā
quē: noſtri cui: huiuſqz birri ſep̄tērioris anguli: ruſtica pu-
bes: ebeſqz plebecula p̄plecti poſſit. nos aliū: ſz demiffiore:
ac per hoc intelligibiliorē: a perplexitatis ſcrupulis diſtā-
tiorē ſbneruri: p̄monem⁹ p̄mū cūctos q̄ hāc p̄deſtinatiōis
ſarraginē aliquā p̄dicandā ſuſceperint: vtī tēperant: ab hoc
vel ſimili cor̄reptiori: concifo: obſcūrioriqz: q̄ par eſt: dicē-
di ſtilo: quo nudā dei volūtazē vel eiufdē beneplacitū p̄ci-
ſe: absoluteqz vel ſui vel alterius: p̄miſcuere rep̄batiōis p̄de-
ſtinatiōisue eāz nectant: differēdo: ac per pulpita clamitā-
do: eſſe a ſeculis quoſpiā vel p̄deſtinatos ad gloriā v̄l p̄ſci-
tos in hiehēnā: z idē dē nudo dei beneplacito: nudaqz vo-
lūtate: a q̄bus nec deſciſſere phas ſit: volūtati eius nemie
reſiſtere potēti. nēc etiāz rōē: q̄ hec dei voluntas: oim ſit
cauſarū rationūqz z cauſa z ratio: ob ſumā ip̄i⁹ rectitudi-
nē: quā nō ſolū recta ſit: ſz z aliorū volūtātū reglā: cui libz

Impit ed. ſere
quod ſit
ad vulgus p̄e
diminui

intelligibilior p̄dicādi mod⁹ institu

^{p̄destinatio 7 reprobatio}
 de causa interrogāti: vice r̄si: sufficiens: atq; habūde satis
 faciens: r̄p̄erent (inquā) p̄mū ab hac: cōcisa sublimiq; of
 fendi forma. tū p̄pterea q̄ ipse quoq; Augustin⁹ hūc dicen
 di modū cōcisiorē debito arbitratus: appēditē necessario
 necrēdū admonuit: vti p̄cedēti capite ex eiusdē h̄bis recē
 timus. tū vel etiā ideo: q̄ ita loq̄ntibus (dū cōicēantur se
 magnificare diuinā volūtātē) cauendū suadet Bonauen
 tura: ne diuine potis detrahāt derogētq; maiestati. nā si
 alia causa rōq; nō extat: cur hūc deus eligat: hūc reprobet:
 nisi q̄ sibi placet. nō erūt (adijcit idē doctor) hōc mō oc
 culta: s; magis manifesta (3 applicā exclamationē) dei iur
 dictia: quolibz hāc rationē facili vel intelligētī vel proferē
 ti: vel interrogātī: reddere pōtēt: sicq; nō mirabilia inseru
 tabiliaq;: sed volūtaria pōtius dicētur dei opera. Q̄to ero
 go rectius dicēdū: q̄ t̄acti: p̄ter diuinā volūtātē: eiusq;
 beneplacitū: nō sint p̄destinationis v̄l reprobatiōis cause
 mōtūe: equitatis 7 iustitiē: meritoz 7 condignitatis ob
 q̄s mōta diuina volūtas: hōc electo: illū deferat: vti Angu
 stini pōtēst sn̄a: cū illud v̄l p̄destinet: merē gr̄itū exis
 omē anteuenerit 7 meriti: nec cuiq; sit debitū: v̄l id si nō
 obtingat: iccirco dicatur iustu. tū cū volūtas dei sit rōna
 bilissima: neq; de fuerit: deo ab eterno cōgruitatis et dei
 centiē ratio: cur hūc reprobet: hōc p̄destinato: de quibz si nū
 cupatim etiā queratur: q̄ nā sint 7 respondēdū in vniuer
 salī cas notq;: in particulari ne quidē requirēdas: q̄ he il
 le sint de quibz dicūt inferutabilia iudicia eius 7 inuestiga
 biles vie eius: 7 quis nouit sensū dñi: q̄sue p̄siliarius eius
 fuit: 7 cetera id genus plura: que diuus Paulus cōmēmō
 rat: nō p̄fecto: q̄ nulla ratio existat illi⁹ qd̄ deus rōnabilis
 time agit: sed q̄ hanc (dū supra v̄scimur aura: erramusq;
 hoc sub crepero lumine) inuenire neq; valeam⁹. adboz
 retur igitur his p̄missis pplm cōcionatoz: vti decēt cō
 grueq; pro diuinorū dispositiōē mādatoz: p̄ ecclesiasticis
 institutis v̄l veri fidei cādidi: cbristiani⁹: viuāt: mādā

Bonauentu
 ra dist. q̄dra
 gesia primi.

L̄y p̄lunt v̄m
 patim mod⁹ q̄
 sit p̄cedendū

L̄y differt an ex
 plurimū sint r̄atō
 p̄p̄erant 7 deueni

L̄y p̄lunt ad v̄lūg
 amine qd̄ d̄nēt

neq3 ab Augustino abhorrens

tis dei pareāt excrent turpia: psequatur: pro viribus me-
 ritoria opera: hincq3: nllatenus: ob vllius vel pdestinatio-
 nis vel rephatiois: archanū: aut cuiusuis arcti? vel obscu-
 rius interpretamētū: interturbetur. ambigātq3: quin facien-
 tibus quod in se est: ac per hoc se deo: decenter pgrueq3 de-
 dicātib3: de? ab eterno eos pdestinādo ill pordinauerit id
 quod nemini nec iniuriū nec iniquū existat: quodq3 deus
 optimū debeat: et pientissimo cōgruat parenti: qui longe
 pluris est ad miserēdū: et parcendū q3 vinder acer ppsul-
 q3 ad cōdemnādū. sicq3 cōpositi pēdicatores: cū apostolo
 potius sermonē finiāt (dū suādet: subditū esse debere q3
 mūdū deo: cuius iudicia nō sūt scrutabilia: sed formidolosa:
 et sub silentio veneranda) q3 quicpiā temere indigestis
 larinsq3: in desperationis aut leghitiei argumentis rudē
 popello: ingerant. Cum etiam hoc dicendi scema Angusti-
 nus ne dum non reprober: sed sub vocabulo iudicioz oc-
 cultozum: inscrutabilis consili3: totiens cōmemorari eius:
 modi (quas dicimus) cōgruitatis decentiq3 rationes cō-
 prehendi insinuat: dum ad lineam inquit cum illo ergo:
 quando de talibus: queritur: admiremur: et manente sen-
 tentia: q nō sit iniquitas apud deū: si quid est: illud quod
 queritur: quod modum nostri sensus: excesserit: et intellec-
 tus nostri: non dignatur angustias: in illa iusticie miseri-
 cordie prescientieq3 diuine plenitudine permanere: inco-
 cussa equitate fateamur. ne de superioribus diuine volun-
 tatis archanis: aliter q3 modus conditionis nostre patit
 disputantes: dei iusticiam relinquamus: et nostram statu-
 ere cupientes: in yma contumacie voragine decidamus.
 Quibus verbis quid apertius q3 illum non congruitatis
 et decentie sed causas abnuisse meritorias condigni et ius-
 titie cui neq3 sententia ea quē in de predestinatione sanc-
 torum verba: scripsit: inquitens. Non quia tales nos futu-
 ros presciuit: elegit: sed vt tales essemus elegit: nec deniq3
 alijs in locis similia. nec diuī quide3 Pauli de iustificatio-

Paulus

Quia ad dicit
 Augustini
 horum probat

Verba Au-
 gustini.

et que
 p ratiō
 q3e...
 7 dicitur

Obiecta dis-
 soluantur.

q3 modus
 pdestinatio

q3e apud
 deū

dicitur q3
 equitate
 dei

hūdo 7
 p dicitur

hūdo 7
 p dicitur
 2 dicitur 300

nec a veritate

questio: obliſtunt. nam nuſq̃ in eiſdem: congruitatis decē
tieq; cauſe eli duntur nec q̃ diuus Paulus ait. Annuquid
dicit figmentum ei qui ſe fingit: quid me feciſti ſic. an non
habet ſigillus poteſtatem ex ea dem maſſa facere aliud q̃
d. m. vas in honore aliud vero in contumeliā. illis ſcilicet
pro ratione placito aſſignato: ſententie noſtre obliſtunt:
Mā tamen ſi: hac interrogatōne: rationes aliā nō et pmar
neq; tñ id abnegat aut inficitur. neq; em (ait Bonauē
tura) omia ſcripta ſūt: ſed ea dūtatur: q̃ nobis accomoda
tione: vtile aut ſuit ſcire q̃ ſūma cauſa ratioq; pdeſtina
ti nobis nihil aſcribere. quod tñ relicto: nō abundat: nō ſub
eſſe cōgruitatis et decē: e rationes: ob q̃s placuerit aliiſſi
mo: a nte mūdi cōſtitutionē hōc reprobo: hūnc predeſti
nare: que cōgruitatis rōnes: cū nobis occultiffime ſint: ve
rant: ne vel aſtruam⁹ vel inficemur: meritoꝝ pſciētia: v
boni vſū arbitriū: vel nō obicis inuētiōē (vri precedenter
dictū) quāto hec p̄ciſe ſint: predeſtinandi eſſe rationes
quas cum nūcupatim: priores: a nobis rēcēſiti authores
pro cauſis expreſſerūt: videntur laxius debito loquuti. id
expmētes: qd̃ apl⁹ Auguſtinuſq; occultiffimū appella
runt et inſcrutabile: dicente poſt oēs: retractationes ſuas
Auguſtino: q̃ pponit de⁹ et elegit et repbat veritate certifi
ſima: et a noſtris ſenſib⁹ remotiſſima. quibus Bonauentura
ra ſubicit. ideo hac nemine debere diſquirere q̃ eaz in hac
vita nequeamus inuenire: et ideo in noſtri intellectus in
ſufficientie cōteſtationē ſeimo p̄deſtinatiōis exclamādo
claudēdus exiſtat: v̄ obſtruat omē oꝝ: et ſubditus ſiar om
nis mūduſ deo: cui⁹ iudicia nō ſūt ſcrutabilia: ſed formi
doſa: ſub ſilentioq; venerāda. Modū ergo habuit con
tionatoꝝ: quo inter vtrōſq; et Auguſtini ſublimioꝝ et
alioꝝ ſententiā laxioꝝ: medio veluti delecto: pp̄lo nū
cient nō eſſe p̄deſtinatiōis et repbatiōis cauſā: aliā meri
toꝝ iuſtie equitatis et cōdigni: p̄ter diuinā voluntates

Augu. verba
Bonauentura
dist. q̄dra
geſia primi.

apostoli dissentiens.

Aug⁹ li. 8 bo
no persevera
tie capite. 21.

^{Quid} hūc reprobātes: istū vero ^{per} pēligentē nō deesse tamē illi vo
lūtati: rōnabilissime: rationes cōgruitatis ⁊ decentie: cur
hoc pdestināto: hic repbet: quibz neqat optim⁹ ille muni
ficētissimūq; de⁹ nisi quod pietissimo cōgruat clemētissi
mūq; deceat ⁊ repbare ⁊ pdestinare. pinde faciāt: qđ pñs
pgrnat: qđ deceat christianos (qđ ⁊ ipse de⁹: vti possint: sus
fragat) tū: his scitis: ne helitet: deū id de eis diffiniuisse a
tecllis: qđ clemētissimo cōgruat plasmatōri qđ misericor
dissimū deceat reparatione: ⁊ vt semel dicat. Si velint vi
tā ingredi: fuerit mādāta dei: hūc inq; modū rudi ingerat
(vbi nēctitas vrgēt aut euidēs suadet vrilitas) popello: vt
si qñe etiā aliū: hui⁹ snie: intelligi bī liorē pferre possint ser
monē id em (dū mō pdicta salua maneāt snia) etiaz Au
gustini vbi: vti fiat pcepit in hoc verba. Nimie (ingens)
eē cōtentionis pdestinationi pdicere: vel de pdestinatione
dubitare. que tñ nō ita populis predicāda est: vt apud im
peritā vel tardioris intelligētie: multitudinem redargui
quodāmodo ipsa sua pdestinatioe videatur: sicut redar
gui videtur: ⁊ psciencia dei: quā certe negare nō possint:
si dicatur hominibz: siue cūctis siue dormiatis: qđ vos
psciinit (qui falli nō potest) hoc eritis: dolosi aut: vel im
periti medici est: etiā vtile medicamētum: sic alligare: vt
aut non prosit: aut obsit. Si dicendū est. sic cūctis vt cōp
hendatis: atq; in ipso cursu vestrō: ita vos esse p̄cognitōs
noueritis vt legitime cūctis: ⁊ si quō alio modo dei pre
scientia predicari potest: vt hominis segnitia repellatur.
Lernis g tandem: o lector: concordem diuī Aurelii nobiscū
sententiam ad vulgus p̄miscuuz (vbi iuuat et oportet)
de pdestinatione predicandam: quare illi innitēs: nū
q; aberrabīs: sed media: quā p̄scripsimus via tutissimus
ibis: id qđ toto hoc libro edisseruisse volebamus. Cui nūc
finem ponentes: ad secundū concedimus: illic authorita
te diuozum Hieronimi Augustiniq; confirmaturi: quod
tot rationibus p̄cedenter intentauimus.

origenes in
p̄pheta

Capitulum 7. Non solum enim fortis et potentis per suavitatem omnia et ut nomen
minime quiescere desinit / et a fine usque ad finem attingit

In librum Secundum de predestina-

tione reprobationeque Prologium.

Atque non est ex azimato celum pariter

Um vero: Dionisij ariopagite sententia: nihil sit in diuinis audiendus doctrinis: nisi quod nobis a sacrascriptura traditum existat: Bersona ratione ne ciente: quod hec nobis sit tradita veluti sufficiens et infallibilis regula: pro regimine totius ecclesiasticæ corporis: ac membrorum eius: usque in finem seculi: ipsa quoque diuini Pauli ad romanos epistola (que tota nono eius potissimum capite) in hac pendet predestinationis reprobationisque sublimitate amplexu dedisse cernatur: iecisse quoque anachoram: qua difficultas prosum omnis: illius fragilis erupit et fulcitur: que denique et ducem et authorem in hac discriminanda: sectari necesse est. si noluerimus mali interpretamini: suspecti habere. itaque cum precedenti libro: inter utrasque recensitas duorum opinionatum: sententias: nostram: mediam de predestinationis causis: et predicandi modis: viam constituentes. totiens citatis Augustini verbis: id assecuti sumus: ne illo pacto: ab eodem dissidere videremur: super est certe hoc loco: nunc conemur ne quispiam diuino Paulo reluctari: aut contrarium diffinisse deprehendatur: id autem cum solidius: commodiusque consistere nequeat: quod ut eiusdem capituli non iam intellectum sub vnius ecclesie columinarum: et doctorum interpretamento: in medium reuocemus. quod hoc factum: recte confidendum sit vti (cum in nostra editione: hos duces et aurigas sectari offendamur) solidius sit quod induxerimus: in nullos nec a diuino Augustino: nec ab Apostolo dissentisse deprehendatur. Cum itaque diuinus Hieronimus epistole caput nonum undecimumque (ubi hec predestinatio ventilatur) pre ceteris grauius explicauerit: placuit illius lucubrationem in medium accerere: quo sic: quasi violentiori auctoritate: que dicta sunt: veriora solidioraque credantur: ipsique quod scripsimus: maiorum momentum fulcuisse: nihilque ex nostris temere influxisse: cernamur: quod facilius assequemur si antea dicta capitibus interstincta exhibeamus hoc modo.

Dionisij? i de
diuinis nobis.
Berson

Paul? ad ro
manos nono
et undecimo

*Aug? in de p
destinatoe et
bono perseue
rantie.*

Augustinus.
Hieronimus

E

Caput primum.

Díui Pauli ad romanos epístole caput nonum:
vbi de predestínatione: Hieroními interpretamē
to: expositio: premittitur.

Caput Secundum.

Certa ne sit: infallibilisq; díuina predestinatio re-
probatioq; adeo: vt quisq; necessario vel saluet p̄
destínatus: vel pereat reprobatus.

Caput Tertium.

Que scholástico modo preposita sunt: ac per hoc
difficiliora: q̄ a quouis capiuntur: intelligibilius
simpliciori scemate repetit: vt melius intelligant̄

Caput Quartum.

Que de genio predestinatiois modo: vtpote sim-
pliciter & cōditionatim: dixit precedēter híc Au-
gustini authoritate confirmat.

Caput Quintum.

Quomodo de predestinatiois reprobatioisq; cer-
titudine: numeroq; predestinatorum: ad vulgus
predicandum:

Diui Hieronimi

ad hebreos per dictu

Ista diui Hieronimi ad hebreos epistola. inter duodeci alias: totidem questiones dissoluētes. in tres partes diuiditur. nam primū: insinuans difficultatē quesiti: attrētos reddit auditores: in secunda preambulares alias quasdam inducit questiones: ex auctoritatibus scripture: oras: et tertio hinc loco: materiā predestinationis: a diuo Paulo in perplexitatē quandā: a quibusdam minus intelligētibz: receptā: explicat: et dissoluit: inquit: primo omnē Pauli epistolam: interpretatione indigere.

Omnis quidez ad ^{ad} romanos epistola: iter ^{ad} romanos. i. ex gētibz et iudeis rome tūc ad fidē christi cōuersos ^{ad} pretatiōe indiget: & ^{ad} spūsscti cū nō in lumine nature: s; grē videat dicente Alberto: theologia cum philosophicis in fūdamēto nō cōueniunt: nā hec fundantur per reuelatione ista super inquisitione vnde et in philosophicis: nō est de his disputādus Alexandro de ales astipulante: dū inquit: sacrascriptura est singulari modo et a deo: et de deo: et ad deum ductina sciētia. Bonauētura quoq; impossibile est (inquit) aliquē hāc scripturas ingredi: nisi habeat fidem: tamq; totius sacrescripture ianuaz et fundamentum.

hec ipsa dictauit: dicēte eo: lingua mea calamus scribe:

in diui Pauli

^d locus s. noni et vñ decimi cap.

^e volentes: reddere iustā p̄destinatiōis ⁊ repobatiōis cāz.

^f ex precedentibus: ex meritis anteactis in alia vita: vel p̄uifis.

^g electum a deo ⁊ p̄destinatum

^h in vtero p̄iusq̄z prodiret.

ⁱ abiectū. i. reprobatum.

^k hieremias: de quo dicitur p̄iusq̄z te formare.

^l paulus: scōm id cū placuit ei: qui me segregauit ex vtero matris mee.

^m Nobis aut nihil placet: ni

si ⁿ quod ecclesiasticuz est: &

publica in ecclia: dicere nō ti

mem^o ne iuxta ^o Pictagorā:

& Platonē^p & discipulos eo

rū: qui sub nōie christiano i

troducūt dogma gētiliū: di

camus animas ⁊ lapsas de ce

lo ⁊ p̄ diuersitate meritoz

i his vl̄ istis s. corpibus p̄as

antiquorū luere^p peccatorū

multoq̄ melius est simplici

ter^v imperitiā cōfiteri: & in

ter cetera: que nescimus: etiā

huius loci^r obscuritatē effu

gere: q̄ dū volumus dei^v pro

bare iustitiam: ⁊ basilidis &

manichei heresim defendere

& hiberas nenias ⁊ egiptia

^m Nobis explicat q̄ sem

tētia et auctoritate ex

plicare vclit: inueniens.

ⁿ q̄ ecclesiasticuz dicēt e

Dionisio nō esse audeu

dum aliquid dicere aut

cogitare de substantia

tiali et occulta deitate

p̄ter ea que nobis per

scripturas sacras d̄ deo

diuinitus expressa sūt.

^o Pictagorā. qui posu

it palingeneseam.

^p et discipulos qui dicūt

ex cōparibus stellis ani

mas hominū delapsas

⁊ lapsas de celo et cōpa

rit stella.

^r et pro diuersitate me

ritoziū. i. motuū cōuerfi

onis vl̄ auersiōis a deo:

Considerās enī ille: q̄

ab vno iusto auctore:

*Le plunt vno
hinc dicitur alia
loquuntur q̄
in p̄p̄ia dicit*

*Dei vna
p̄p̄ia
p̄p̄ia
p̄p̄ia
p̄p̄ia*

Idromanos

¶ porteta videamur sectari. res diuerse et ineq̃les p̃
dire nō possent: nisi aliqua diuersitate precedente. Nulla
sūt diuersitas precedere potuit primā rerū productiones
que nihil presu pponit: ponebat omnes res a deo pductas
primo esse equales: vnde quia corpora incorporealibus s̃b
stantijs equari nō possunt: posuit in prima rerū producti
one: corpus nō fuisse et q̃ post modū (rch) a deo pductis)
diuersitas interuenerit: ex diuersitate motuꝝ volūtat̃
in materialū substantiarū: que ex sui natura habet arbi
trij libertatē: quedā igitur earū in suū principiū ordinato
motu voluntaris cōuerse: in melius profecerant: et hoc di
uersimode: sc̃dm voluntariū motus diuersitatē: vñ et inter
eas: alie alijs sunt superiores effecte: alie vero inordinato
motu volūtat̃is a suo principio sūt auerse: et sic defecerūt:
quedā plus quedā minus: vnde hinc est sumpta pducen
dorū corporū occasio: vt his alligarētur superiores natu
re et et id insinuat Hieronimus.

¶ corporibus: animarum occasione factis

¶ antiquorum. i. auersionum pluris vel minus a creatore
¶ imperitiā. i. ignorantiam.

¶ obscuritatē: capituli noni de predestinatione.

¶ probare iusticiā: reddere causam cur deus hunc predesti
net et hunc reprobet iuste nec ne?

¶ basilidis et manichei. illoꝝ hereticorū qui posuerunt
duo rerū principia: vnū bonorū: aliud malorū: et etiaꝝ du
os deos: et animas natura malas quia corporibꝝ mixtas
quā sententiā diuus Hieronimus latius infra ad marcelli
nū psequitur dū inquit. Super aīe statu: memini vestre
questiūcule ymo maxime questionis ecclesiastice. vtrū lap
sa de celo sit (vt Pythagoras philosophus: omnesqꝫ plato
nici et origenes) an in thesauro habeantur dei olim cōde
te: vt quidā ecclesiastici stulta persuasiōe confidāt: an quo
tidie: a deo fiant: an certe ex traducte (vt tertullianus ap
pollinaris: et maxima pars occidentalium autumant) in

Noni

opusculis contra rufinum scripsimus.

⁂ hiberias nenias. Menie bibere sunt fabule hispanice: p^rulliani em heresis insectatores hispaniti erat: arbitraba^rturq; animas esse de dei substantia: easq; ob supplicium in corpus mitti.

⁂ egyptia portenta pro eo q; satiricus ait Egiptus portē^a ta colit cocodrillos adorat. pictagorici equidē illic edocti vt Crisostimus inquit. superabundantiā cōfusionis ressi^a querūt: mustas et canopos et arbores hoīm animas fieri dicētes etiā ipsū deū animam fieri perhibuerūt.

⁂ Dicamus igitur vt b possu^a mus: & apostolice volūtat^ais sectātes vestigia: ne c puncto quidē (vt dicitur) atq; d vng ue transuerso: ab illius c sēte^a tijs recedamus: Fleuerat sup^ara & dolori suo & cōsciē^a tie testē inuocauerat spū msa ctū q; s fratres sui et cognati b scdm carnē. i. israhelite dei filiū i nō recepisset: quoz fu it l adoptio & l gloria & m te stamentum & n legislatio & o cultura & p promissio: ex q bus etiāz ipse christus: scdm carnē de Maria gñatus est virgine: & tā cōtinuo cordis dolore torquet: vt ipe optet ⁂ anathema esse p christo: id

⁂ Dicamus. ordi^a ppo sitam eplē interpretati ouē incipies a capitulo nono: quod incipit. veri^a tatem dico.

b vt possumus. s. in hac predestinationis mate^a ria explicanda.

c puncto. i. minimo.

d vngue. i. aliquo abces^a su aut diuerticulo.

e sententijs. s. Pauli.

f Fleuerat. s. capite no^a no quod incipit xitate dico in christo hiesu te^a stimoniū mihi perhibē te cōscientia mea: in spi ritu sancto: qm tristitia mihi est magna et cōis dolor rē.

s fratres. i. filij abzabe b sm carnē. s. z nō scdm spiritū: qz fidem non re ceperunt.

*Imprimis
Expositio
s. pte*

q

ma. i. i. i. i.

pauli

pauli

capituli

est solus perire ne omne israheliticū genus pereat
 i non recepiſſent. i. non credidiſſent recipiendo euangelicam fidem.

^l adoptio: quia Erodi q̄rto dicitur primogenitus me⁹ israhel: & hoc dicitur q̄stum ad ſpirituales viros: qui fuerūt in illo populo: q̄stum vero ad carnales: ſubdit octauo ca. q̄ acceperūt ſpiritū ſeruitutis in timore.

^l gloria filiozū dei: que fuit eis p̄miſſa.

^m teſtamētū: pactū circūſicionis abrahe datū. geneſis 17.

ⁿ legiſſatio: lex moiſi data per ipſum alijs.

^o cultura. i. cultus diuinus: quo deo ſeruiebant: alijs ſerui p̄ntibus idolis:.

^p promiſſio. i. promiſſiones facte ſingulariter iudeis: ex q̄bus naſci Chriſtus debebat.

^q anathema. i. ſeparatus ab eo: ſcilicet quo ad fruitionem glorie: ſimpliciter vel ad tempus: dicente Criſoſtomo. ita totam eius mentem deuicit amor: vt etiā eo quod p̄re ceteris omnibus amabilius erat (eſſe ſcilicet cū chriſto) rursus idipſum: quia ita placeret chriſto: contēneret.

Et quia hoc dixerat ^{statim} ſtatim ^{veniente} veniente & e regione ^{p̄uident} p̄uident ^{q̄ſtionē} q̄ſtionē. qd ergo dicis: ^{ōnes} ſunt qui ex iſrahel ſunt: ^{perierūt} perierūt & quo modo tu ipſe & ceteri ^{apli} apli: & infinita iudaici ppli ^{m̄ltitudo} m̄ltitudo: chriſtū filium dei ^{recepisti} recepisti: ^{quā ita} quā ita ^{ſoluit} ſoluit

^{iſrahel} iſrahel in ſcripturis ſctis: dupliciter appellari: & i ^{duos} duos diuiditur filios: in vnū q̄ iuxta carnē: & in alterū qui iux

^{statim} ſtatim. ſ. in principio non capi. ſubicit nō autē exciderit verbum dei nō em̄ omnes qui excir cūſitione ſunt iſrahel & c.

^{perierūt} perierūt: q. d. minime recepisti. ſ. in eum credentes.

^{quā} quā: quēſtionem ^{ſoluit} ſoluit apoſtolus: ^{iſrahel} iſrahel: aliquis dicitur ex ſtirpe iſrahel dupliciter

^{duos} duos ſcilicet ſpiritualem et promiſſum: car

epistole

Bene
ord.
 ta promissionem & spirituz
 Abraham duos filios habu
 it: ysmael & isaac Ismael qui
 scdm carnem natus: heredi
 tate patris nō accepit. Isaac
 qui de^a repromissione gene
 ratus ex lara est: semē dei ap
 pellatur. Scriptuz est enī: in
 isaac vocabit tibi semen id ē
 b non qui filij carnis: hij filij
 dei: sed qui sunt filij c^a repmi
 ssiōis: isti existimatur in^o se
 mine c^a & hoc non soluz in is
 mael & isaac accidisse c^a coui
 cimus: sed etiā⁸ in duobus
 Rebecce filijs Esau & Iacob
 quoruz^b alter^c abiectus^l al
 ter electus ē: & hoc totuz^l di
 cit: vt in^m duobus prioribus
 fratribus: Ismael & esau: po
 pulū iudeorūⁿ abiectuz^l esse
 significant: In posterioribus
 aut: hoc est: in isaac & Iacob
 electum populum^o gentiuz
 vel eos q^a ex iudeis^p i christu
 credituri erant.
 lum ab vna matre: sed et a patre vno: eodemq^z tempore
 nati sūt: & hoc dicit: & hoc non solum in ismael:

nalem et admissum:
 & carnem. i. naturali ge
 neratione absq^z specia
 li miraculo.

a promissioe: quia ex oc
 tuagenaria: cui iā cessa
 uerāt muliebria.

b nō qui filij carnis sm
 legē: & cōsuetudinē car
 nis: dicere Paulo: neq^z
 omēs qui sūt carnale se
 men abrahe: sūt spiritu
 ales filij abrahe: quib^z
 deus benedixit: sed so
 lū illi: qui eius fidem &
 opera sectantur.

c promissionis. i. illi qui
 ex gratia promissionis
 diuine facti

d semine. i. sūt filij abra
 he: imitatione fidei.

e et hoc nō: ne aut ascri
 batur diuersitati mōis
 q^a ismael est natus de ā
 cilla: et isaac de libera:
 vel diuersitati meritoz
 patris qui ismaelez ge
 nuit incircūcisus: isaac
 aut circūcisū: idō Pau
 lus inducit exemplum
 vbi vnus eligitur: alter
 reprobatur qui non so

Interpretatio

clery 7. alij 2. p. b. h. y

- f conuincimus: scz q vnus sit alij preelectus.
- s in duobus rebecca. s. qui tamē ambo eiusdem erant 7 pa
- tris et matris legitimi
- b alter esau
- i abiectus id est reprobatus.
- l2 alter electus. i. iacob predestinatus.
- l dicit apostolus ad romanos.
- m duobus. s. abrahe ex sara 7 ancilla filijs
- n abiectum. i. reprobatum
- o gentium. i. ex gentilibus ad fidem conuertendis
- p in christum. i. ad promulgationem euangelij christi.

& quoniā hoc ^a volēs approbare p̄posuerat testimoniū nascentiū ^r geminorū Esau & Iacob: de quibus scriptū est ^a maior seruiet ^r minōri: & i ^v malachia legimus ^r Iacob dilexi Esau autē odio habui ^r venientēq; e latere ³ questio nē: ore suo p̄ponit & differit & hac ² soluta reuertitur: ad id de quo ceperit ^a disputare id quod supra dictū ē: maior seruiet minōri: dictū sit s̄m p̄scientiā: quod autē hic dicit Iacob dilexi rē. sit intelli gendū s̄m iudiciū: quia scilicet deus p̄pter bona opera di lexit Iacob. sicut 7 om̄es sanctos diligit. vt prouerbiorū octauo. Ego diligentes me diligo. Esau autē odio habuit propter peccata. Ecclesiastici duodecimo. Altissimus odio habet peccatores. sed id (vti diximus) displicet alijs: per bibentes: primo deus diligit hominē: 7 diligendo bonum

^a volēs: apostolus iu deos scz reprobatos et gentiles electos.

^r geminorū gemelli em̄ erant Esau et Iacob

^a maior Esau primoge nitus vt̄ populus inda icus

^r minōri Iacob et gen tilibus

^v malachia eiusdez p̄l mo: in persona dei dicē tis.

^r Iacob dilexi: hoc lo co quedāz glosa dicit q

Additis

in eo causat: hinc eligit nam dicitur diligere: scdm q̄ vult
 deus alicui bonū absolute. sed eligit: sm q̄ per bonum qđ
 alicui vult: alteri eum presert. Sequitur ergo tertio p̄de-
 stinatio: que est preparatio glorie. et ita preparationē me-
 ritorū quibus peruenitur ad gloriā: quare meritozū p̄se-
 scientia: nequit esse causa predestinationis. sed peccatozū
 p̄scientia (inquiūt) potest esse ratio reprobatiōis: ex par-
 te pene: que preparatur reprobatis: inq̄stū vīz deus p̄po-
 nit se puniturū malos: p̄pter peccata: que a seipsis habēt:
 non a deo. iustos aut̄ preponit se premiaturus: p̄pter me-
 rita que a seipsis non habent. Osee decimotertio. Perdi-
 tio tua israel tantū ex te: ex me aut̄ auxiliū tuū. sed quid
 tenendū in calce epistole liquebit: et nos antehac dixim⁹
 abnegantes causā equitatis: iustitie: meritoziam ⁊ cōdis-
 ni: predestinationis: asserentes rationē cōgruitatis et de-
 cētie cur hoc reprobato iste predestinetur: id quidē etiaz
 Augustini sententia: qua ait cur aut̄ istū potius q̄ illum
 liberet. inscrutabilia sunt iudicia ei⁹: ⁊ inuestigabiles vie
 eius. melius em̄ (subiciens) ⁊ hic audimus et dicimus. O
 homo tu qui es: qui respondes deo ⁊ q̄ dicere audeamus:
 quasi nouerimus: quod occultus esse voluit: qui tamē ali-
 quid inuistū velle non potuit. Ecce verba: quibus non ne-
 gat: quiddā esse: cur hoc reprobato: hunc predestinet. ⁊ ecō-
 tra: verū illud occultissimū et inuestigabile: quod et nos
 p̄cedenter toto libro edisseruimus.

⁊ venientem. i. succurrentem

⁊ questionē. hanc quomodo omnes iudei dicantur excidisse:
 cum ipse vnus sit: qui sit electus.

⁊ soluta. s. per hoc q̄ gemini sunt Abrahe filij

⁊ disputare: s. quomodo deus non sit iniquus si parib⁹ p̄o-
 positis: vnum eligit: alium deserit.

Si Esau ⁊ Iacob ^b nedū na ^b nedū nati: his verbis
 tierant: nec aliquid egerāt ^b excluso prius indeozū
 errore: d̄ patris meritis

nonnullis

confidentiu: hic nunc excludit errorem manicheorum: qui dixerunt
 firmitatem eorum: que hominibus accidit natiuitati ascribunt
 ut scilicet vniuscuiusque vita et mors disponatur secundum constella-
 tionem sub qua natus est. contra id quod dicitur Hieremie
 decimo. A signis celi nolite metueret: que gentes timent.
 hinc autem cum subdit: aut aliquid boni egissent excludit erro-
 rem pelagianorum: qui dicunt secundum merita precedetia gra-
 tiam dari: cum tamen scriptum sit ad titum 3. Non ex operibus
 iustitie: que fecimus nos: sed secundum suam misericordiam nos
 saluos fecit. Similiter et errorem Origenis: qui posuit animas
 hominum: simul cum angelis esse creatas: et quod pro meritis
 earum: que ibi egerint bene vel male diuersitatem vite sorti-
 tas quo modo verum esse non possit: quod hic dicitur: cum non-
 dum nati vel boni vel mali aliquid egissent.

boni aut mali: ut vel prome-
 rerentur deum: vel offenderent &
 electio eorum atque abiectio: non
 ex merito singulorum: sed volun-
 tate eligentis ostendit: & abijci-
 entis quid ergo dicimus in
 iquus est deus secundum illud ex-
 plum quod loquitur ad Moi-
 sen miserebor cui misertus sum
 & misericordiam prestabo cui
 miserebor

si enim dixit dominus. Miserebor cui miserebor: et misericor-
 diam prestabo: cui miserebor ubi secundum superfluum littere om-
 nia bona nostra: dei misericordie ascribuntur: secundum illud
 Esaie 63. Miserationum domini recordabor: laudem domini
 super omnibus que reddidit nobis. Et tamen notum 3. Miser-

et merita. i. non ex pre-
 scientia meritum.

quid ergo. s. si deus si-
 ne merito precedente ali-
 quem eligit et alium re-
 prebat

Moyse. Exodi. 33. ubi
 littera nostra habet: mi-
 serebor cui voluero: et
 clemens ero in quem mi-
 hi placuero Apostolus
 vero inducit hanc secundum
 septuaginta dicentem. moy-

Ex sanctorum

cordie domini: q̄ non sumus cōsumpti: multe em̄ sūt mī-
seratiōes eius. exponitur aut̄ hec auctoritas: in glosa du-
pliciter. et s̄m hoc ex auctoritate hac: dupliciter soluitur
questio et obiectio. vitz primo sic. Miserebor cui miserebor
id est. illi qui est dignus misericordia: et ad maiorem exp̄-
ssionē: iterat dicens misericordiā prestabo cui misereor. i.
cui dignum iudico miseri: sicut et in psalmo dicitur. mi-
serereus est timentibus se. et sc̄dm hoc licet misericorditer
sua impendat: tamen ab iniusticia excusatur: quia dat q̄
bus dandū est: et quia non dat: cui dandū non est. sc̄dm rec-
titudinē iudicij fat. verū miseri cui dignum est: intelli-
gi potest dupliciter. vno mō vt intelligitur aliquis dignus
misericordia: propter opera preexistencia: in hac vita (licet
nō in alia vt Origenes posuit) quod pertinet ad heresim
pelagianorum: qui posuerūt gratiā dei hominibus: sc̄dm
merita dari. sed hoc nō subsistit: cū merita bona sint effec-
tus predestinationis. Alio modo potest intelligi. vt aliq̄s
dicatur dignus misericordia: non propter aliqua merita
precedentia gratiā sed propter merita subsequētia: vtpo-
te q̄ deus det alicui gratiā: et preposuit eam ab eterno illi
daturū: quem presciuit ea bene vsurū: et sc̄dm hoc intelli-
git glosa: q̄ misereretur cui miserendū est. vnde et dicit mi-
serebor cui misertus ero. i. illi miserebor vocando: et gr̄am
apponendo: cui prescius ero: q̄ misericordiam daturus ei
scio illum cōuertendū et apud me mansurū. Sed neq̄ illi
sententie assentiūt alij: quinimo volunt: q̄ sicut nec me-
rita p̄scita. ita nec liberī arbitrij bonus vsus presciatus: sit
causa. pro eo q̄ manifestum est: q̄ omne dei beneficij: qd
confert homini: ad salutē: est diuine predestinationis effe-
ctus: beneficij aut̄ diuinū non extendit se ad infusionem
gratie solum quo homo iustificatur. sed etiā ad gratie vsū
patet illud. per id Esaie vicesimo octauo. omnia opera bo-
na operatus es in nobis domine. Imo per Aristotele: per-
hibentem: q̄ cū in operationibus a rationali potētia pro

*Tunc
p̄ dūm
cū*

Sententijs.

condemnet. i. reprobet.

[illegible]

Diui Iheronimi in diui Pauli

Ergo ^l nō est volētis nec cur
rentis sed misērentis dei ^l ma
xime cum eadē scriptura hoc
idez deus ^m loquatur ad pha
raonem i hoc ipsū ⁿ excitauit
te: vt ostendaz in te virtutem
meā & annūtiem ^o nomē me
um in vniuersa terra: Si hoc
ita est: & ^p pro voluntate sua
miseret israeli: & idnrat pha
raonem ergo frustra ^q querit
atz ^r causatur: nos vel ^s bona
nō fecisse: vel mala fecisse: cū
^t in potestate ipsi⁹ sit & volū
tate: absq; bonis & malis ^v o
peribus vel eligere aliqū vel
abijcere.

^l nō est volentis. i. nō
debetur alicui per ali
quā eius voluntate:
vel exteriorē operatō
nem: que cursus dicit
^l maxime. scilicet ad confir
mationē precedētū.
^m loquat. s. Erodi no
no vbi littera nra sic
habet et ideo posui
te vt ostēdā in te for
titudinē meā vt enar
retur nomen meū in
omni terra.
ⁿ excitam. i. cum apud
me pro tuis meritis
mortuus esses: cōcessi
tibi vitam qua excita
rem te.
^o nomen meū: quo ad
absentes.

^p pro voluntate. i. nudo placito: absq; vlla causa merito
ria vel demeritoria.

^q queritur. i. conqueritur. s. deus Esaie pmo filios enutrit
ui et exaltaui: ipsi autē spreuerūt me.

^r causatur: falso accusat.

^s bona non fecisse. i. meruisse. i. demeruisse deū: vt sic pre
destinaremur vltrepharemur: saluaremur l' dānamur.

^t in potestate vt ad philippenses scōdo: deus operatur in
nobis velle et perficere.

^v operibus. i. absq; meritis et demeritis. cuz iam dixerit
Apostolus. Cū non dū nati essent: aut boni aliqd vlt ma
li egissent: vt scōm electionē: pposituz dei maneret nō ex
operibz: sed ex vocāte dictū est: qz maior seruiet minori.

Ad romanos

* Presertim^b cū volūtati eius
hūana fragilitas resistere ne
queat: ^c quaz validā questio
nē scripturarum ratione^d cō
textam: & pene indissolubīlē
breuī apostolus sermone dis
soluit. o homo tu qui es qui
respondeas deo: & est sensus
ex eo: q̄ respondes deo: & ^f ca
lūniāz facis & ^s de scripturis
tāta perquiris: vt ^b loquaris
contra deum: & iustitiam vo
lūtatis eius inquiris: ostēdis
te liberī esse arbitrij: & facere
quod vis vel tacere vel loqui.

voluntas dei rationabilissima in reprobandō & predesti
nando: sed q̄ hanc scrutari nō debeat: nec valeat hūana
imbecillitas: rationē vicz cōgruitatis et decētie: nō me
riti et iustitie: que nulla est.

^d contextam. nam hec questio est de his que imediate ex
dei pendent voluntate: nō mediantib; secundis causis:
quare merito valida questio nominatur.

^c o homo. s. qui es fragilis & ignorans: vnde non sufficiens
ad respondendū si velit tecū cōtendere dicēte sapiēte 12.
quis tibi imputabit si perierint nationes: q̄s tu fecisti.

^f calumniam. false deo iniquitatē tribuens: p eo q̄ nudo
placito: hoc reprobatō: hunc predestinat.

^s de scripturis. i. prius allegatis.

^b loq̄ris p̄ deū: arguēdo q̄ iniquus sit: & personaz acceptor

^a Presertim. s. non vi
detur habere iustam
querimoniam.

^b cū voluntati: frustra
aūt requiritur ab ali
quo: q̄d nō est in eius
potestate: sed in eius
potius cui resisti non
potest: qualis est dei
volūtas. Hester. 13. nō
est qui tue resistet pos
sit voluntati.

^c quā validā hec ē ter
tia pars epistole: qua
morā de p̄destinatio
ne questioē & rep̄ba
tione dissoluit dicēs.
q̄liter intelligēda sit
dini Pauli snia. non
q̄ rationē nō habeat

Rom capituli

Si enim similitudine vas fictilis te a deo creatū putas & illius nō posse resistere voluntati: hoc considera: quia vas fictile: nō dicit figulo quod re me sic fecisti: figulus enim habet potestatem de eodē luto: aut eadē massa: aliud vas in honorē facere: aliud in cōtumeliā: deus aut equali cūctos sorte generauit: & dedit arbitrij libertatem: vt faciat vnusquisque quod vult: siue bonum siue malum in tantum dedit omnibus potestatem: vt vox impia: disputet cōtra creatorē suū: & causas voluntatis eius perscrutetur.

si enim similitudinē perinde dicat diuus Hieronimus: aut o homo: tu te rationalem & liberi arbitrij agnoscis ante nō: sed vasi fictili sileas: si primū male causeris quod te nō comēretē dāneris si vero vasi fictili silem te arbitraris sciro: quod nō causat vas fictile cur illud figulus sic vel sic per arbitrio fecerit: neque igitur & turidipz causari deberes. Explicat ergo in his verbis diuus Hieronimus causas predestinationis & reprobationis et si nō meritorias tūcōgruatis & decēte quia facienti quod i

se est deus cōceditur gratiā infallibiliter. quod neque Augustino aduersatur cum et ille dicat iustissima esse dei in his actionibus iudicia: et hunc sūm consiliū voluntaris operari: & id quidē his verbis pcedēter allegatis cur aut nō tenuerit iustū quē casurū sciuit priusquā caderet cum hinc posset ille auferri iustissima omnia: sed inscrutabilia sunt iudicia eius: & id capite 14 subijciens posthac (ca. 18 de predestinatione) operatur aut sūm cōsiliū voluntaris sue vti simus in laudem glorie eius.

quia vas non ergo iuste tu causeris cū hunc predestinauerit hunc reprobauerit cum videas sile agere figulū. deus destruit Hieronimus hanc opinionem: qua se libe

God no in de se
sed adiutorio dei
liber arbitrij
ad in motu si ferit
homo quicquid sit
gradit. Alii quia po-
tē deo illi alia dū-
dum p sim puen-
tū adiutorio or-
dinari ut dicit
Iho: exponit dicit
Iohā in se e li
sed in eo se: puz
quālibet sed eo
gratū dicit
que iudicium tenet

Iohā Bonaventuram

Epistole

ros esse aliqui negare possent ob fatum.
 m in tantū signum huius libertatis est.
 n causas voluntatis. i. condignas et meritorias ⁊ iustitie
 quod nō licet cū nulle sint tales: cur predestinet vel rep
 ber: licet bene cause vel potius rationes congruitatis et
 decentie: quas tamen nec temere debet homo inuestiga
 re cū apostol⁹ nō. inuestiger: sed exclamet. *O* altitudo.
 • Sin autē deus volēs ostende *o* sin autē ostendit deū
 re irā: & notā facere potetia⁹ pdestinādo ⁊ repban
 suam: p sustinuit in q multa do cōgrue agere decē
 patiētia vasa ^{peccator} ire: apta ⁊ ad in ter: ⁊ rōnabiliter sui ī
 teritū: vt ostenderet diuicias tributina iustitia.
 gle sue: ī vasa s misericordie: p sustinuit. s. per mul
 que pparauit in gloria quos tos annos.
 & vocauit: nō solū nos ex iu q multa patientia. s. q
 deis: sed etiā ex gentibus si bus meliora fieri po
 cut ī Osee dicit vocabo ⁊ nō tuissent.
 plebez meā: v plebē meaz: & r ad interitū reprobā
 ⁊ nō dilectā: dilectā ⁊ & tionis effectus qui est
 loco: vbi dictum est eis. ⁊ nō pena eterna.
 plebs mea ⁊ vos ibi vocabūť s misericordie. i. prede
 filij dei viui & cetera q sequū stinatos.
 tur si a inqt patientia dei in t non plebem meam. s.
 durauit b pharaonē: & mlto gentes.
 s non plebs. s. sed reprobata. v plebē meaz. i. electos
 z vos scilicet iudei. ⁊ nō dilectā. i. gētilis.
 a Si inquit Exponit latius horum verborum sententiā v et erit. s. in eodē pro
 b pharaonem. s. premissis signis et prodigijs et hortatō pheta Osee.
 nibus quibus eum ad penitentiā per Moylen vocauit.
 F. ij

Interpretatio

tēpore penas distulit ^c Israelis: vt iustos cōdēnaret: quos
 tātopere tempore ^d sustinuerit: non dei ^e accusāda est pa-
 tientia & infinita clementia sed eorū ^f duritia: qui ^g boni-
 tate dei in ^h perditionē suam
 abusi sunt: alioquin vnus est
 solis calor: & scdm essētias
 subiacētes alia liq̄facit: alia
 indurat alia soluit: alia con-
 stringit. Liquatur enī terra
 & induratur lutū: & tamē ca-
 lorī non est diuersa natura:
 sic & bonitas & clemētia dei
^l vasa ^{ire} que apta sunt in in-
 teritū. i. populum israel idu-
 rat: vasa autē misericordie: q̄
 preparauit in gloriā: que vo-
 cauit: hoc est nos: qui non so-
 lum ex iudeis sumus sed etiā
 quia voluntates elegit deus.
^l vasa ire peccatis obuoluti & resistentes gratie: hoc ē ha-
 bentes gratias gratis datas: quibus possēt facere q̄tū
 in se est: ad gratiam se preparando: q̄ cū nō faciāt: nō cō-
 ceditur illis: vnde ruunt in alia peccata: et preseruntur
 forte ad penā pro illis: contrario vero: cum vasis miseri-
 cordie: que faciūt quod in se est: vnde assequuntur forte
 gratiam predestinationis effectum: est ergo: ex diuersita-

^c israelis. s. quos simi-
 liter ad fidez vocauit
 miraculis & signis.

^d sustinuerit. i. expec-
 tauit et monuit vt cō-
 uerterētur.

^e accusāda paciētia. i.
 benigna longanimitas
 qua expectati nō
 paruerunt.

^f duritia. i. obstinatio
^g bonitate. s. toties eis
 ostensa.

^h perditionē vt obices
 ponerent gratie et bo-
 nitati dei.

ⁱ calor solis exēplo. p. 48. s. c. t.
 bat ab vna dei volun-
 tatis bonitate progre-
 di in omnes: gratiam
 quā cum alij recipiāt
 dignos se faciunt: vlti-
 ori gratie & gloria: alij
 resistūt obicem ponē-
 tes: indignos se exhibē-
 bent: itaq; concludit

Additis

ac hominum et voluntatus earum vt ab vno sole. i. deo et vnus solis. i. dei radijs: gratia: huj sunt resistentes: indurentur: alij: quod in se facientes: liquefiant ad opera meritoſa agenda per gratiam.

ex gētibus: nō ſaluat^l irrato^l irrationabiliter. ſed nabiliter & abſq; iuditiij veritate^m ſed cauſis pcedētibus: quia alij non ſuſceperunt filium dei: alij aut recipere ſua ſponte voluerunt. hec aut vaſaⁿ miſericordie: nō ſolus populus gentiū eſt: ſed etiā hijⁿ qui ex iudeis credere voluerūt & vnus credentiū effectus eſt populus: ex quo offenditur: nō gentes eligi: ſed hominū^o voluntates: atq; ita factum eſt: vt impleretur illud quod dictū eſt in Oſee: vocabo nō plebē meā: plebē meā hoc eſt populus gentiū: & qbus prius dicebatur non plebs mea vos: nūc vocantur filij dei viui: quod ne ſolū de gentibus dicere videretur: etiā eos qui temerariā aſſertione: qui aſſerunt nullā penitus: niſi diuinam voluntatē eſſe predeſtinationis reprobationis cauſam etiā congruitatis et decentie rationibus: ſubtracitis aut negatis: ſic em̄ cū volūtati eius reſiſtere nemo poſſit:

^l irrationabiliter. ſed congruitatis et decentie ratione:

^m ſed cauſis pcedentibus. ſed diuine ſciētie notiffimis et mortuis rōnabiliſſimis q̄s uis nobis in ſpeciali ignoriſſimis.

ⁿ miſericordie. i. quib; deus preparat gratiā vt habeant gloriā dicente Ambroſio dabo gratias ei quē ſciuerō toto corde ad me poſt errorem cōuerſurum.

^o voluntates conſideratione dignus eſt: q; Hieronimus ait: nō gētes eligi: ſed hominū voluntates: id em̄ eſt cur hāc diui p̄is epistolam accerſimus: vt videlicet tanti doctoris interpretamēto: eorū fodicaremus

Nonnullis

satis liquet dari ansam errandi popello: si id adeo absolu-
 te illis preponatur. Sed cu hominū voluntates electas
 dicat Hieronimus: dicant queso tales incauti predican-
 tes: voluntate ne? anime potentiā intelligi putēt: an vel
 le ipsum nature et dispositiū: an (vt clare dicatur) liberi
 arbitrij vsum: aut actū quempiā elicitū vel imperatū: ex
 donis gratis datis ab homīe profectum: aut vel quiddā
 aliud: nobis penitus ignotū: ⁊ reuera cū horū quiddā di-
 cant: iam intelligitur: quia non nuda voluntate: de hoc
 reprobato istū predestinat: sed volūate rationabilissima
 rationibus cōgruitatis et decētie stipata ac per hoc iustif-
 sima: et nulli iniuria: esseq; in hominis arbitrij libertate:
 vt habitis gratis datis donis: se ad gratiam predestinatō-
 nis effectū de cōgruo disponat: vel obstat: sicq; predesti-
 natus vel reprobatus habeat: licet si gratie nomine omē
 donum naturalis ingenij cōprehendatur: iam tum verū
 sit: q; deus mera volūate hunc predestinet: cū prima mo-
 tio a deo exstat ⁊ gratis date munus: ad quod nulla pre-
 erigitur dispositio: cū hoc munus: deus nemini neget: sed
 prester: vniuersali influentia super iustos et impios: soles
 oriri sinente. Cui sententie nequaquā Augustinus resistit.
 sed concordat: dicēs has predestinatiōis cōgruentie cau-
 sas: non esse nullas sed occultas: dum ait. vniuerse vie do-
 mini misericordia et veritas: inuestigabiles sunt aut vie
 eius. inuestigabilis igitur et misericordia: qua gratis li-
 berat: et veritas qua iuste iudicat. Ecce inuestigabiles di-
 cit: non tamen nullis gratie
 ex israhelitica multitudie cre p misericordie .s. vt vas
 diderunt: vasa p misericordie electōis est mihi pau-
 lus.
 ⁊ electionis appellat. q Clamat. testimonio
 mat enim Esaiās pro israhel: Esaiē probat: illoznm
 voluntates electas: quia scilicet vocati: nō restiterūt gra-
 tie: sed quod in se fuit fecerunt alijs vocationi resistentib;

Ex sanctorum

et eam nihilipendentibus quorum tū multi fuerint: pauci fuerunt electi et saluati.

Sī fuerit^r numerus filiorū is^r numerus. i. innumera
rael: quasi arena maris: ^s rēli^s bilis multitudo eoz.
quie salue fient^r hoc est: etiā^s reliquie. i. pauciores
si mltitudo uō crediderit: tñ^r hoc est: exponit quod
pauci credent: verbū enī^v cō^v dixit.
sumatū: atq; breuiatū: in sua^v verbū cōsumatū: ei9
deus eqtate^r librauit: vt hūi^v cōceptū breuē z perfe
litate & incarnatione christi^r ctū de hūano genere.
eos saluos faceret: qui in euz^r librauit. i. dispēsauit
credere voluissent: hoc ipsuz^v z effectualiter mōstra
& alio in^v loco dixit Esaias^v uit.
Nisi dominus sabaoth reliq^r alio loco Esate pmo.
flet nobis^a semen: sicut sodo^b a semē. i. p̄dicationem
ma facti & sicut gomorra fi^b fidei.
miles fuisset. Cumq;^b te^c testimonia. s. prophe
stimonia^c proposuisset: qui^b tarum.
bus duplex vocatio predicī^c proposuisset. s. paul9
& gentium & ppli iudeoruz^b ad romanos.
transit ad coherētē^b disputa^b disputationē. s. de dei
tionē: & iccirco^c dicit gētes; vocatione et electiōe:
que nō sectabātur iustitiā^c cur sez electi s3m p̄rē
f apprehendisse iustitiā: quia iustitiā iudei relictī
nō ^{de seip̄s} superbiē^r ^{dominū} led in cristū^c fuerint: e regione ho
crediderunt. Israelis aut ma^c gētes repbate recep
gnā partem^s corruisse ideo: te tandem et perman
s corruisse. i. excidisse a predestinatione. serūt electe.
dicit. s. apostolus.
apprehendisse. s. per
receptionē fidei nā in
st9 mens ex fide viuūt

Sententijs.

quia offēderūt ī ^b lapidē offē ^b lapidem. i. christum
 sionis: & petrā scādali: & īg
 norauerunt ^l iustitiā dei: & ⁱ scandalum in qua scan
 querēs suā statuere iustitiā: ⁱ dalisati sūt pharisei.
 iustitiē dei (que christus ē) ^l iustitiar dei. s. que est
 subici noluerit ^m legi in qui
 busdam commentarijs sic res
 pondisse apostolū vt magis
^{in h. sententia ferretur} implicauerit q̄ soluerit que
 stionē. Ait enī: ad id quod p̄
 posuerat quid ergo dicemus
 nunquid iniquitas est apud
 deum: & nō est volentis neq̄
 currentis: sed miserentis dei:
 & cuius vult misereē & quez
 vult indurat deus: & volūta
 ti eius quis pōt resistere? Sic
 respōdisse apostolū. " O ho
 Sed ob reprimendā incapatim temeritatē: nec esse sile
 de massa & figulo: & de homine. nisi ex parte finis. nō autē
 ex parte subiecti: quia hic in electiōe potest esse differētia
 in subiecto: non in massa: cū omnes partes equaliter infē
 libiles sint: vnde quoad hoc (inquit Scotus) congruenti
 us est apostoli exemplum: quod ponit scōda ad rhimorbeū
 scōdo: de vasis aureis et argenteis: quia ibi differentia est
 in subiecto: s̄m q̄ vasa fictilia fiunt in maiorem cōrume
 llam: et lignea in minōrē: aurea in honorem maiorem: vt
 cumq̄ tamen sit satis in epistola diuini Hieronimi explica
 tar q̄ licet non sit aliqua causa meritoria predestinatōis
 de condigno et iustitie: tamen non deest ratio cōgruitatis

I. Augustini rē.

et decentie: licet hec nobis sit in speciali ignota: & cum nō fuerit nobis scitu necessaria: imo vt occultaretur: comodi⁹ quo humiles: in timore speremus: ideo hāc apostolus nō explicauit. sed vt miraremur instruit: cum exclamaret.

O altitudo rē.

mo. qui terra & ° cinis es: au^o cinis es genesis. 10.
des facere^p questionē deo: &^p questionē cur hūc eli
vas fragile atq;^a testaceū re^q git hunc reprober.
bellas cōtra figulū nunquid^q testaceus simile teste
figmentū pōt dicere ei: qui^r figmentum opus a fi
se finxit: quare me sic fecisti? gulo factum.
aut nō habet potestātē figu^s corticelle. s. quia scri
lus luti: ex eadē massa facere tator maiestatis opp
aliud quoddā vas in honorē^t mitur a gloria.
aliud in cōtumeliā: eterno er^t voluit: quia omnia q̄
go silētio^o cōticesse: & scito cunq; voluit fecit rē.
fragilitatē tuā & deo nō mo^t et iterū iustus es dūe
ueas questronē: qui fecit qđ et rectum iudicium
voluit: vt in alios clemēs: in
alios seuerus existeret.

Habes: lector ex huius diui Hieronimi: in Pauli episto^o
lā interpretationē id quod toto libro disquisiuimus: vitz
q; tamen si non essent vllē causē predestinationis & repro^o
bationis: equitatis condigni: meritoz et iusticie: vt hic
intendebat. diuus Augustinus. dum nudam dei volunta^o
tem et placitū: harum causā: enunciauit: non tamē de
esse: rationabilissime voluntati: rationes: decente et con
gruitatis: qua cur hunc predestinauerit: hoc reprobat^o
rationabilissime (p̄ter omnē iniusticiā: iniuriā: vlt vio
lentiam) egisse dicatur: quod vel hinc insinuat. q; diu?

Infallibilis ne

Hieronymus id explicavit in epistola: et confirmavit. dñi ait. Exemplis gemini populi: non gentes eligi: sed hominum voluntates. quare et id nequidem diuo Augustino reluctatur: nec difficultatem aliquam ingerit: si hoc modo ad rationem videlicet congruitatis et decentie referendo ad vulgus declametur. Sed nūc ad alia diuertamur.

Laput Secundum.

Certa ne sit infallibilisq; diuina predestinatio & reprobatio: adeo vt quisq; necessario vel saluetur predestinatus: vel pereat reprobatus.

Eterum proponebatur (etiam tertio loco) disquirendum. Certa ne sit: et adeo infallibilis predestinationis reprobationisq; institutio: vt velit nolit quispiam: vel gloriā assequatur predestinatus: vel gehennam subeat reprobatus. Que questio cum ex premis-
sis definiri possit (vti et ex eisdem eius precipua definitio pender) nos doctorum ad lineam opinionibus recitatis: quam quisquis insequi velit suo cuiusq; arbitrio linquemus. Respondet equidem primo: diuus Augustinus Stare simul cum scientiē et predestinationis certitudine contingentiam facti et saluationis: et id quidem hoc exemplo nam non cogit memoria (inquit) mea: que preterierit facta esse: q̄tūvis ea preterita commemorare: sic nec scientia dei: que futura sunt: fieri cogit: cā et si hec presciat. Elidens hinc Epicureorum insaniā deo inferiorum scientiam subtrahentium: ob eorū varietatem: et Stoicorum calumniam omnia necessario euenire: propter dei prescientiam: contendentium. arbitrate hinc Scoto Et falsa potest imaginari: si hinc predestinatos saluari necessario ideo credamus. quia in preteritum predestinationem lapsam a dei potentia (que in preterita non possit) ereptam putemus. Quod utiq; ipsa predestinatio preteritis

Augustini sc̄
tētia in de p̄
destinatione

Epicureorū
insania
Stoicorū
calumnia
Scotus dist
q̄dragesima
primi.

predest. reprobatioq; certissima.

^{ma 309}
^{ho 7}
^{dy 11}
^{et 11}
coertiterit. que transierint: nō tñ ipsa preterierit. alijs p̄
tereuntib; que sibi coertiterint. Verba em̄ diuersorū tem
porū de deo dicta (prout verissime illi cōpetūt) nō signifi
cant partes tēporū: illū actū mensurantis. sed nūc eterni
tatis. consignificēt. quasi illū actū mēsurantis p̄. quanto
coexistens est illis pluribus temporū partibus. Quo cir
ca id est: Deus predestinare: predestinasse: et predestina
turū esse: adeoq; cōtingens vnū sicut aliud. q; nihil est ni
si nūc eternitatis mensurās illū actū: qd nec est p̄s. nec
preteritū: nec futurū: sed oib; illis coexistens. Nectēs ea
p̄pter in diuino sensū: predestinatus danari posse. Atq; in
composito nō nisi saluet. Nectēs exēpli cā. Q; cū dicitur
deus predestinauerit petrus saluari. Inferatq; q; iccirco
saluabitur. Illic antedens esse contingens: p̄ eo q; in iud
lectu diuino implicetur cōtingentia ex parte obiecti. In
de non repugnet rō contingentie obiecto scito vel volito
secundarie: Et ideo transeat predestinatio super salutem
petri nō necessario. sed contingenter. Et sic neq; salus pe
tri sit necessaria: sed contingens. Durando hoc ipsū ferme
perhibentē dū scripsit: Non esse admittendū simplr q; p̄
destinatus necessario saluetur: sed sub conditione vel rēdu
plicatione. in q̄tū vicz. predestinatus: qui est sensus cōpo
situs. et hec sit cōsequētie: nō p̄sequentis necessitas. Egi
dio sile quiddā meditante. Dū inquit. Predestinatus sal
uari non esse necessariū: necessitate cogente: vel nēcitate
simplr 7 in sensu cōposito: sed fm̄ necessitatē p̄ne. Et quia
talis necessitas contingētis nō tollit: neq; quidē arbitrij
libertatē. Stet ergo simul cū predestinationis certitudine
arbitrij libertas. A qua snia haud longe B. T. abest: dum
scripsit. Q; tamen si predestinatorū nūerus: sicut et ipsa p̄
destinatio: certus sit 7 infallibilis immutabilisq;: non tñ
hinc tollatur arbitrij libertas. Possit equidē predestina
tus mori in odio dei scdm̄ se consideratus. Non tñ: vt pre
destinatus. sic em̄ impossibile sit quin saluetur. Verum
aliter hoc quesitū Thomas anglicus dissoluit. dū ait ou

B

Durandus su
per. iij. pmi.

Egidio eadē
xl. pmi

B. T. snia.

Tho. angli.
p̄m opm̄o

Et quæ rationes necessitatis:

plex esse possibile: vtpote vnū logicū: quod necessario sim
pliciter. **O**pponitur q̄ certe necessariū ex terminoz neces
saria cōnexionē pender: quo mō: oīs ista inherētia possi
bilis est: cuius predicatū nō claudif in subiecto. Et sic hec

ppositio est possibilis. predestinatus dñanabit. Mō em̃ al-
qua implicat cōtradictio in ppositis termis: si hoc p̃dica-
tū dñari etiā predestinato inesse designet. Verū aliud

est possibile. qđ nō solū tale est. qz nō implicat contradic-
tionē. nec habet repugnantia ex terminis. Sed qz nec vlti-
mā ex ordine. cā aliqua habet repugnantia. Et sic quā-

ta exēptiōē ea aliqua habet repugnantiā: Et sic quod
non est possibile: q̄ res que p̄terit non sit p̄terita. Itē
circo nō sit possibile: q̄ p̄destinatus damnet. Cui Aurēol

expressius ceteris contradicit. Dū ait. Inconcūsse tene
dū predestinationē nullā immutabilitate inducere erga

salutē saluandorū. Accēptionē circa penā hoīm dam
nandorū. Si em̄ hac induceret predestinatio (ait) hoc ef
fat nol rā proficō quā si nō nol rā nol utarīo q si nō

et vel de presentia quâ supponit. vel de voluntate et appo-
siti: quâ formaliter inportat. Sed constat (subicit) qd non
rôe pzeferre: qz nō a pñit rē vt futurā: vt ex hoc liceret ifer

re aliquid in futurū aut arguere: q̄ eneniet. Nec rōe volū
tatis aut p̄positi. q̄ nulla volitio intrinseca deo: trāsit su

per salutem peccati magis q̄ super oppositū. Sed volūtas
operationis diuine sc̄z iustificatio per gr̄ā, et beatificatio

per gloriam: quia deus operatur ut premissa ab eterno sunt
illū propositū quod deus habet de petri salute. Cōstat au-
tem ex talis operatio, ut premissa in nullo aspicitur salutē pe-

tri: vt futura: et per pñs nō pōt inferri ex ea q̄ salus petri
futura sit aut eueniet: quare nullo mō infert q̄ predestia

rio det: q̄ immutabilis sit euentus: cū nullo modo inferat
euentū. Sed nec desunt alij: qui simul cū euentus futuri

tionē et contingentia: nituntur in p̄determinationis certitudi-
dinē saluare: ex quibus Franciscus de Marchia sic ad Li-
uorū senſus. Quā uidemus conſonā corīn̄tē et effectū

priorē; et illū ad vñā partē contradictionis determinant

Petr⁹ Aure
olus.

habet p[re]dictam
officium p[re]dictum
p[re]sentem

It is written
az pcho in in
at exch. ab

igit sed in fine
1748 sensu petri
— hunc 1748

Deo univerte et
sistente qd at a
tra e azubis b

Francisci de
marchia sen

encia.

iuxta diuersorum auctoritates.

Et tñ ppter hanc prioritatē: et determinationē: nō adima-
mus effectus euentui contingentia. Recte p̄scia dei: fu-
ture rei: nō adimīt p̄tinentie conditionē. Quod quo mō
fieri possit declarans dicit. Qz duplex sit contingentis in-
determinatio. Quaruz prima vtpote de possibili est: qua
voluntas est indeterminata ad posse agere et posse nō age-
re. Alia vero scz de inesse: est: qua intelligitur determina-
ta voluntas ad agere et ad non agere: que posterior est pri-
ma: et ab ea absolubilis. Sint ergo (inquit idē) prima cā
hec indeterminata ab eterno de possibili: sed determinata
fuit de inesse ad alterā partē. Et ista determinatio scda se-
quitur determinationē primā: et nō tollit cā: et per hñ nec
contingentiā tollit: eo qz rō cōtingentie stet cū determi-
natione de possibili: et sic oēs cāe scde quodā ordine naturali
consecutionis determinant de inesse ad illā partē: ad quā
est determinata prima cā: et remanet indeterminata de pos-
sibili: in qua determinatione stat rō cōtingentie ipsarum.
Et ideo sicut prima cā est determinata vel indeterminata
āncedenter. Sic oēs cāe scde sunt determinate vel indeter-
minate consequenter. Et cōtingentia erit sil conformiter
cū p̄tinentiā cāe p̄me: nec ipedit per ipsaz. Vñ sicut effe-
ctus cōtingenti nō repugnat determinari de inesse: dūmō
sit determinatus de possibili. Ita nec cāe secūde cōtingē-
ti libere. cuiusmodi volūtas est creatā: repugnat determi-
nari ad suū effectū determinatione de inesse: dūmō sit in-
determinata determinatione de possibili. Qēs cū secūde
cause cōtingētes: sunt determinate ad istā partē determi-
natione de inesse ad quā prima cā cōtingenter agēs: deter-
mināt quo tñ nō obstāte p̄tēter agunt. qz remanent inde-
terminate. in determinatione de possibili sicut prius.

Caput Tertium

Que scholastico modo preposita sunt ac per hoc
difficiliora: q̄ a quouis capiāt. simplitiū repetit
vt melius intelligantur.

Gū

Declarat qm se
p̄scia nō adimīt
futurū qz quē-
tia

qz 2° mō
determinat
hanc p̄me

qz fuit

qz q̄ erat indetermi-
nata ab eterno et possibili

Certitudo p̄desti. quo pacto

Ed q̄n hec difficiliora fortasse sunt de p̄destina-
tionis certitudine p̄cedentē dicta: q̄s a quoniam
satis intelligi queāt. Ad scholasticaz vīcz magis q̄s declar-
matoria theologia pertinentia. Q̄ duplici hec itemate.
p̄poni solet (Egidio authore) discipulis Theologia
v̄pore per modū artis & scie explicare. quo mō nō oēs p̄-
m̄iscut possunt esse et̄is auditores. sed i alijs philosphi-
cis antea aliquanto (et quidē immodicē) delibuit. Dicen-
tē Ap̄lo. Sapiam loquimur inter perfectos. sapiāz inquit
ens non huius seculi. nec principim huius seculi: qui de-
struūtur: sed loquimur dei sapiāz in misterio. Ac scō mō
etiā p̄ponitur per modū simplicis creditatis quo mō
etiā cuiq̄ vel rudī p̄ponenda est. Dicente Aug. Sacra-
scriptura parvulis congruis nullius ḡn̄etis. v̄ba vitā-
uit. Q̄n̄ ergo que tot inductis auctoritatibz de p̄destina-
tiōis infallibilitate recensita sunt. obscuriora sunt. q̄s ad
vulgus cōcōnari queant: aut a quibusdā etiā p̄fectoribz
intelligi. Accirco placet hoc loco aliorū auctoritate: q̄ hāc
rem explicatus: apertiusq̄ dicere. idipm̄ repastinare.
Quæsitus em̄ Bonaventura. Sit ne certissima p̄desti-
natio. R̄sponder in hec verba. Contingit dicere certitudinē
a p̄tē rei euenientis: & a p̄tē dei p̄ordinatis. Si loq̄-
mur de certitudine p̄m̄ia: cū hec dicat contra cōtingentiā
Dicendū est (ait) q̄ non est maior certitudo in electorum
nū̄ra: q̄ sit in nū̄ro aliorū futurozū contingentū. q̄ p̄-
der euentus n̄re salutis & d̄nationis ex nostri arbitrii li-
bertate. Si aut̄ loquamur de certitudine secunda. i. a p̄-
tē dei p̄cognōscētis. sic est certus euentus nostre salutis
Certitudine infallibilitatis q̄ diuina p̄scia nō fallit. & idō
euenit vt deus p̄scit. Certus est etiā immutabilitatis
certitudine. q̄ diuina dispositio & ordinatio nō variatur:
vt mō eligat vnū: & mō aliū. Sed qui sel̄ electus est: sēper
fuit erit & non alius. Hec est diuina Bona. super quesito sen-
tentia. Esse vīcz p̄destinationē reprobationē certissimā

Augustinus

Bonau. snia
dis. xl. primi.

facili^r deprehendatur

infallibilemque: quod tunc attinet ad prescientiam: que nomine predesti-
nationis continetur: et presupponitur. Non autem esse eandem
certam: sed contingentem: quod tunc est ex causalitate: quia contin-
git: deus predestinatum: cum enim illum non cogat. nec totalis ei
iusdem predestinati effectus (hoc est vite beate) esse velit:

(quod quia posset) nisi homine cooperante: et quod in se faciente
ac per hoc de congruo gloriam merente. Poterit ergo predesti-
natus damnari. Non curato quod ille tum erat: secundum preter-

itiam predestinatus: nec tamen in hoc dei scientia fallitur. Cum
et hoc ipsum: si scilicet non saluetur predestinatus. ipse presciant:

presciant eius: in predestinatus cogente. Vel ab eo qui sic
corruit: in infalli potente. Quod si nec adhuc satis explica-

ta videantur. At ex Theoreticis Occan ipsum audiamus dis-
pl. primi. Ita super hac predestinationis certitudine dis-

tingente. At enim cuiusdam predestinationis esse aliquam
tam et rationem. Alicuius vero non esse aliquam. Aliqui equi-

dem ob merita saluentur. Itaque si voluntarie non mererentur
non saluarentur. Alij vero ex sola gratia: specialiter ad vi-

ram beatam ordinari. Itaque sibiipsis nunquam relinquuntur: sed
ne obicem ponere possint: gratia preueniunt (qualiter de
gine intemerata obtrixisse dicitur). Primorum adicit esse ra-

tionem predestinationis: quod sicut dandi. Ideo respon-
detur: quod provident peccaturi finaliter. Cum non sit deus prius

ultor quam aliquis peccator. Ita et hujus predestinant. quod pre-
vident finaliter perseverare in charitate: et quod deus non con-

pdesti. alia alligationis

ausländische
resp. östliche

duplex

до описи при Описи

how

ii implerent

9500

g. d. st. u.

Ручный

10

1

—

ing

1/2 1/2 1/2 1/2

919 # 99.

1500

2

Uganda

1

1

7

10

alia cōditionis.

ra immobilis circūuoluēti celo: loco centri haberetur. sol
21. nadi ei noctiq; preeissent: dies ⁊ nox certis temporibus
vicissim succederent. Hec predestinationes potentie sunt
et alligationis. Vnūquodq; em eorū que prediximus. sic
allegatū est suo operi per predestinationes dei. vt ab eo di
moueri possit. Creauit deus homines et predestinauit: vt
si obediens esset: ac a gustu vetiti pomi se abstineret. in vi
ta permaneret: sin aut inobediens esset sniam mortis sub
irer. Hec predestinatio cōditionis est ⁊ iusticie. Non enis
deus an casum hominis: sic eū per potentia alligationis
predestinauit mori: vt necesse esset eū mori: sed sub ea con
ditione si peccaret. Quia igitur peccauit hō. iustū erat vt
moreretur. Si non peccaret nullo vinculo predestinatio
nis diuine: mortū alligaret. Tertius: August. verba: quibus
geminā describit alligationis idest absolutā et cōditōis
predestinationē. Conformer ad euangelicā institutiōē
Si vis vitam ingredi serua mandata dei: qua cōditōa
ta predestinatione arbitror vniuersos predestinatos esse.
Aplo perhibente. Vult oēs homines saluos fieri. Paucissi
mosq; admodū vt diuā virginē: Hieremiā. Apkm ex vtero
matris segregatos: quibus concessū: vt nolint velint sine
destinatu assequerent: deo nihil: illis permittente oblige
re. quod a gratia excidere faceret. Verū Cur hos absolu
te (tot vero cōditione) predestinauerit: si quera ad prio
ra rñsa recurrat. vitz huius nullā esse cām meriti idigni
et iusticie: q̄q; non desint rōnes congruitatis ⁊ decentie
verū nudam dei bonitātē voluntatem rationabilem ⁊ be
neplacitū iustissimum.

Caput Quintū

Quo de predestinationis reprobationisq; certitu
dine nūeroq; predestinatorū vulgo predicandū.

De p̄desti. certitudine.

Erit ut etiā: que ad vulgus ex predictis de prede-
stinationis reprobationisq; certitudine: infallibi-
tateq; concionanda sint: & vernacula lingua p̄p̄o
explicāda (tācti ex dictis liqant) hoc loco a nobis nūcu-
patius dicantur. Subiicimus ex dictis asserendū esse. In
vulgadūq; geminā esse predestinationē. Ac per hec: quos-
dam absolute simpliciterq; esse predestinatos. Hosq; irre-
fragabiliter saluandos. Hos aut paucissimos: & hos quos
equus (vt dicitur) amauit Iupiter. aut ardens enecit ad
ethera virtus. vtpote diuā virginē: Baptistam: diuū pau-
lū: quibus nō permittitur quicpiā obtingere: quo a destina-
to: quoquomō diuertant. Alios vero. vt fere omēs existi-
mus) sub conditione predestinatos: vicz: salutē assecutu-
ros: si mandatis paruērimus. et de horū predestinatione
dicendū. Duo in hoc ipso includi predestinationis voca-
bulo: vicz rationē p̄scie. & rōez causē claudīt h̄mōi. prede-
stinatione nō ponit illa necessario effectū: eo q̄ predestina-
tio non per necessitatē: sed volūtātē salutis nostre cā exi-
stat. Estq; predestinatio: siue etiam predestinantis volun-
tas nequaq; totalis causa: sed cū alia contingentī: vtpo-
te cū libero arbitrio. Est autē regula. Quotiescūq; effec-
tus quispiam: ex necessaria variabilis causa dependet:
a necessaria inq; vt vniuersali: a variabili vero tanq; par-
ticulari. tum a variabili denominat. Idq; ideo: q̄ in oī
nature actione: effectus debiliori assimilatur parti. vti in
hominis a sole patreque generatione liquet. Vñ etiā cum
predestinationis huius conditionate effectus: vt salū ho-
minis a contingentī causa. hoc est arbitrio dependeat: cō-
tingenter vtiq; saluant cōi legi oēs quibus dicitur. Deū
time & mandata eius obserua. Laudat aut sc̄do loco in p̄-
destinationē supra causē rationē etiā ratio p̄scientie: q̄
p̄scientia totū includit. adeo: vt quicquid est i hominis
arbitrio: eius cooperatione: veritabilitatē: eueniūq; quouis-
cūq; id illi sublit: nihil omī scientem. p̄ter labi potente
Et cū hec p̄scientia: sit de futuro contingente determina-

Quantum ratio ratio

et infallibilitate qñō

ta certa ifallibilis: diuina vicz exñs. oīs scīe pelagus. Re
cte hoc mō p̄destinatio: infert salutem certitudinaliter
neq; cāssari potest: nec ab hominis arbitrio irritari: quin
maneat hec dei p̄scientia: eiusq; (quo ad hanc) p̄desti
natio certissima. Sed quoniam p̄scientia nullā infert aut
insinuat consequenti necessitatē: sed consequentie dūtar
at. Itcirco p̄ns non est. illū p̄scit siue p̄destinat pens:
ergo infallib. liber saluatur: nisi in p̄posito sentit: et serua
ta conditione sub qua p̄destinatus. Contra quod si obi
ciatur. Si scia dei nō fallitur: p̄sciuirg me deus ab eter
no saluādū. saluabor: ergo velim nolim. In p̄mptu rñsus
est. qz scit deus verissime qualis futurus tu sis. Sed id sue
confessatur perfectioni. n̄hil autē adijcit vel adimit: tūc
bene vel male agendi libertati. Sic em̄ res nature deo in
stituit: vt eas p̄prios motus agere sinat: quo circa si sal
uaberis p̄destinatus noscit. Si excideris: dānerisq; id
ipm p̄sciuir. Nulla tñ hūc iniecta alligatione. Aut me
rendi vel demerendi necessitate. Vnde et exquisitissime i
hanc sententiā diuus Aurelius cōtra Liceronianos in de
ciuitate dei loquit̄ dū ad Lineā scribit. Absit a nobis eius
negare p̄sciam vt liberi esse velimus: quo adiuuante su
mus liberi vel erimus. Proinde non frustra sunt leges: ob
surgationes: et hortationes: laudes et vituperationes. qz
et ipsas futuras esse p̄sciuir: et valent plurimū quātū eal
valituras esse p̄sciuir: et p̄cces valent ad ea impetrāda:
que se p̄ecantibus concessurū esse p̄sciuir: et iuste p̄emia
bonis factis: et peccatis supplia cōstituta sunt. Neq; cū
ideo (subicit) ad nostrā intentionē astruenda. Peccat hō.
qz deus illū peccaturū esse p̄sciuir. Imo ideo non dubi
tatur ipm peccare: cū peccat: qz ille cuius p̄scia falli nō
potest: non fatum: nō fortunā: nō aliquid aliud. sed ipsū
peccaturū esse p̄sciuir: qui si nolit oīno nō peccat: sed si
peccare voluerit: etiam hoc ille p̄sciuir. Habes verba. re
ne sententiā. Ob p̄scientie certitudinez nullus tolli

*Ex dñe obiectis
que fieri possit
ex dei p̄ntia*

Augustinus
vij. de ciui:

Aug. v. de ci
v. de ci
v. de ci

*qz nō
fuerit
v. de ci*

ad

qz all

ad vulgus p̄dicandū

arbitrii libertatē neq; inferri ex p̄destinatōe: q̄s tū ad iclu-
sam in ea calitate: infallibile salutē vel dānationē. Proī
de cū paucis admodū (et id quidē p̄uilegiū) absolute pre-
destinatis: cūtri sunt alij cōditionatim p̄destinati (p̄desti-
natione p̄cedenter: etiā August. Inia in alligatiōis et cōdi-
tionis diuisa) certē se assequuturos gl̄iaz: ad quā destina-
ta sunt nō cōfidant. nisi cōditioni sub qua p̄destinati. in-
tenderint. qd̄ xps voluit dū ait. Si vis vitā ingredi serua
mādata. Que est Inia apertior a quouis vel indoctissimo
intelligibilior: quo circa hec p̄e ceteris ad imperitū vul-
gus: vt declamet: prestabilior. Contra qd̄ si rursus quispi-
am causet. Cur me ergo creauit altissim⁹? ac nō pot⁹ me
in nihilo reliquit. ne eternis ignibus in lucē prodire eru-
rendus. Id quōz in de p̄ouidentia. dū de prothoplasti cre-
atione caligat: in calce libri terrij dixim⁹: parti absoluim⁹
partimq; abisso multe inditiorū dei reliquim⁹. Recirco et
hic quoq; (illic dictis cōtent) idipm̄ latius comminisci:
missūmfacim⁹: hoc vniciū a curioso diquirentes. Nūq̄
ob vnius malitiā creature ordo nūer⁹ et pōndus interru-
pi debet: cū nisi impares nūeri essent: paritas etiā suā pul-
chritudinē in vnīuerso nō assequeret. Permittit ergo ma-
lū oīpotens. vt reluceat bonū eximius. Dicente Ambro.
qz splendet Iudas in inferno sicut Saphirus in auro. p̄-
pter iustitia qua vel malis boni exerceant vel probentur:
vel in meritis exaugeant: vti inquit alibi. qz nō esset pati-
entia martirū: nisi esset persecutio tyrannorū. Quamq̄
extra contrarietiam deus oīpotēs oēs velit hoies saluos
fieri et ad veritatis agnitiōē p̄uenire. Antecedente ad-
minus siue conditionata volūtate: quā vt dei dōnō exple-
amus: ac expleta ea p̄parata ad hoc nobis gratia glōria
am tandē assequamur exoratus iuuēt: celi qui regit olim-
pum.

In Librum Predestinationis ter-
tium: quæ hereses & blasphemie Augustino obie-
cte dissoluuntur: Prologiū:

Dando autē precedentē perhibuim⁹: nonnullos
extitisse Pelagianos. qui ex diuini Aurelij: de p-
destinatiōe: liberoq; arbitrio: et reliquis (ad as-
seruandā cōtra eōdem dei gratiā) editionibus: Sedecis
blasphemias et sacrilegas: omniq; pascop hallucinatio-
beresi crudeliores: se delegisse iactarint positioes: Illar-
q; in tante patris voluminibus deprehendi elicias: nedū
eū errare: sed sacrilegiū: blasphemieq; notare intendarint.
Phanaticorū instar egroz: illis errandi ymo blasphemā
di sarraginē decerpentes: vñ sibi errorū suozū medelā an-
tidotiq; desumere debebant. Quas deniq; diuus Aureli-
us tamzsi in suis offendi scriptis ita vt res est: penit⁹ in-
ficiat⁹: eas tñ quo ne ylla qdē erradi suspitio maleuo-
lis suppeditet: adeo: dissoluit: priuū: exāclat⁹: vt ma-
gis ille ex obiectoib; velut authorib; suis p dire cernant⁹:
q; vt ex yllis diuī patris monumētis scaturisse coperiat.
Cū vobē ppos ymo poti⁹ harū pcuraciones ⁊ ab Augusti-
no aucter edite feditioes: nō par valeāt: ad nra illustra-
da: obiectaq; dissolueda: oēs q; errorū circa pdestinatiōis
manerie: latebras: excutiēdqs. Placuit hoc loco: easdē ac-
cersere: ac acceritarūq; dilutioes: ex Aug: editioe ne qdē
verbo immutatas subnectere: quo sic vel harū indicina so-
lutionū: nra de predestinatiōe limpidius legunt⁹ intelli-
gantur clarius: omnis errandi anīa abripiatur. ⁊ ad vul-
gus quoq; predicauda calūpie erimant⁹: sicq; nostro vsu
vindicatis que heretici perperā falsoq; citarūt: inde pre-
sidium: subsidiaq; depromamus. Quā illi precipitiū veri-
tati: ⁊ in volucra errandi moliri intendarint. Sed iam an-
te hōc dicenda capitibus interstinguemus hoc mō

Caput primū.

Sedecim ex ordine p^{ro}positiōes false: heretice nu-
merantur: que a pelagianis Augustino calūniose
& inuidentur attribuuntur.

Caput Secundū.

Nuncupatim subiciuntur verba locaq; ex quib; ^{re}
malitiose: calūnioseq; interptatis. Pelagiani p^{re}dic-
tas inuentiones:prehendisse videri possunt:

Caput Tertiū.

Producuntur in mediū diuī Augustini: ex libro
de predestinatiōe sanctorū: alie scilicet ex quibus id
idem cōperiri posse: Pelagiani forte iactant.

Caput Quartū

Ex libro de bono perseueratiē: producunt Augusti-
ni verba: quibus calūniose intellectis tribuunt
suas Pelagiani blasphemias.

Caput Quintū

Continet diuī Aurelij in confutationē articulo-
rum falso sibi impositorū Apologeticū et respōsiōne:
libro partiali.

Caput Sextū

Rationes nectit: cur cum precedēter Hieronimi
citauerit epistolam: nūc etiam Augustini apolo-
geticum & verba:

Caput Septimū

Anacephaleosim continet: recapitulationēq; dic-
torū sub epilogo: cōpendiariaq; repastinationē.

Caput Octauū

Carmine elegiaco: ad deum continet Imprecatio-
nem:

Caput primū

Sedecim ex ordine propositiōes false heretice numerātur: que a Pelagianis Augustino false ascribuntur.

Q^d dñs noster hiesus xps nō pro omniū hominum redēptione sit passus.

Q^d deus nolit omnes saluare: etiā si oēs saluari velint.

Q^d deus maiorē partem generis humani: ad hoc creet vt illam perdāt in eternū.

Q^d maior pars generis hūani ad hoc creet a deo: vt non der: sed diaboli faciat potestatem.

q^d peccatorū nostrorū anthoz sit deus: et q^d malā voluntatem faciat hominum. plasmet substantiam: que naturali motu non possit non peccare.

Q^d deus in hoibus tale plasmet arbitriū: quale est demonū: quod p^{ri}o motu nihil aliud possit vel velit nisi malū

Q^d hec sit volūtas dei vt magna pars xpianorū salua ee nec velit nec possit.

Q^d nolit deus vt oēs catholici in fide catholica perseuerent: sed velit vt magna pars exinde apostatet.

Velit q^d vel deus vt magna pars sanctorū a sanctitatis proposito ruat.

q^d adulteria et corruptela virginū sacrarū ideo contingāt q^d illas deus ad hoc predestinauit vt caderent.

Q^d qñ patres incestant filias: et matres filij: vel qñ sui dominos occidūt: ideo fiat q^d de^{us} predestinauit vt ita fieret

Q^d dei predestinatione de filijs dei efficiūt filij diaboli

et de templo spūs sancti repla demonū: et de mēbris christi

membra meretricis.

Q^d oēs fideles illi sancti q^d: qui ad eternā mortē predestinati sunt: qui ad vomitū suū relabunt: vitio quidē suo id

facere videtur: sed ipsius vicij cā est diuina predestinatio:

que illis latenter subtrahit bonas volūtates.

Q^d pars illa magna catholicorū: xpianorū fidelium atq^e sanctorū: que ad crimina ac perditionez predestinata est:

Herba August. ex

etiā si peccat a deo sanctitatis perseverantiam non ipe-
trabit. eo q̄ mutari non potest divina ^{predestinatio} ^{predestinatio} que
illos preordinavit: preoptavit: preaptavit: vt caderent.
¶ Omnes illi fideles ⁊ sancti: qui ad eternam mortē pre-
destinati sunt: postq̄ ceciderunt sic ab eo ^{dispensatur} ^{dispensatur} ne
possint vel velint per penitentiam liberari.
¶ Magna pars illa fidelium atq̄ sanctorum que ad eter-
nam mortē ^{predestinata} ^{predestinata} est: quando dicit in oratione do-
minica Fiat voluntas tua: nihil aliud agit q̄ cōtra se pe-
tit id est vt cadant: vt ruant: quia voluntas dei est vt mor-
te eterna pereant.

Lapnt Secundū

Nuncupatim subiciuntur verba locaq; ex quib; male: calumnioseq; interpretatis Pelagiani: errores supradictos deprehendendos; contendebant.

PErnitiosi igitur Pelagiani heretici: quo diuini
Augustini: calumniarentur: eumq; errati falso in
similarent: loca produderunt. quibus: quas ille
obiciebant blasphemias execrabilesq; propositiones: con
tineri dicebant: ex diuersis eius scriptis. Ac primum. Ex
verbis libro soliloquiorū suorum capite vicesimo octauo:
scriptis istis. Attamen mors peccatorum pessima: illorū
inquam: quos anteq̃s celum et terram secundum abissum
multam iudiciorum tuorū occultorum. semperq; iustorū:
presciuisti ad mortem eternam: quorum dinumeratio no
minum ⁊ meritorum prauorum apud te: q̃m̃ numerū are
ne maris dinumerasti. ac dimensuses profundum abissi:
quos reliquisti in iudicijs: quibus omnia cooperantur in
malum. Et ipsa etiam oratio vertitur in peccatum: vt si

John Andrew

pdest. et grā

etiam vsq; ad celos ascendant: et caput eorum nubes terri-
gerit: et inter sidera celi collocauerint nidum suum. quā-
si serquillinum in fine perdentur: Et id quidem ex illo. Ex de pdesti
verū Ex de predestinatione et gratia. Ididem: et primū. et grā cap. ij.
capite secundo. vbi ait. Occurrit enim Cur pereāt ex hīs
aliqui: cū omnipotens deus omnes homines saluos fieri
velit: et in agnitionem veritatis venire: Deinde cur rur-
sus induret alios: misertus aliorū: aut quomodo omnes
saluos fieri velit homines: cum ipse nonnullos ne saluē-
tur induret: hoc quantum ad humanā iusticiam videtur
iniustum. Sed quis ita desipiat, vel potius quis ita plas-
phemet: vt dicat de iustitia dei: lege humane iusticie dis-
putandum. et infra. Et eodem capite quarto. Ergo quic-
quid post illam preuāricationem natus supplitij homo
patitur: iuste reddi meritoq; fateatur. Indurare enī de-
us dicitur eum: quem mollire noluerit. Sic etiam exces-
care dicitur eum quem illuminare noluerit. Sic etiaz re-
pellere eum quem vocare noluerit. Quos enim predesti-
nauit illos et vocauit. et quos vocauit illos iustificauit.
Ipse enim dedit vt simus: ipse vt boni esse possumus. Et
infra capite quinto. Ab illo ergo. quia eternus et presci-
quia et iustus et pius est: qui exercet debitam seueritatez
et ex hiber indebitam pietatem. et habet in creandis atq;
eligendis hominibus: sicut in luto figulus potestates:
Facta sunt alia quidem vasa in honorem. alia vero in cō-
tumeliā: et hinc ex capite sexto. Multa in eandem sen-
tentiam: et in primis hec post multa. Sed periturozū
interituz predestinatis a se vasis misericordie. salutis vo-
luit esse argumentum. Et aliozū perditione: ad salutes
usus est aliozū. quia potestatem habet figulus luti: ex
eadem massa. Aliud quidem vas in honorem. aliud vero
in contumeliā facere. Id quod postero capite: duozū
exemplo Rebecce filiozū cōprobat: quibus anteq̃ na-
ti essent: bonine aliquid aut mali egissent: nō ex op̃erib; f. l. i. c.
sed ex vocāte dictū est qz maior fuit minor. et huic mltis
B ij

ex eodē c. iij

*Indurare
Exerare
Sunt*

Ex eodē c. v.

Ex cap. vi. ei
usdem.

Ex c. vij. eius

Verba August. ex pdest. et grā

xiiij. c. eiusdē
libri

xiiij. c. eiusdē

Verba Aug.
insequētia.

in hanc sniaz intermissis. xiiij. subicit ca. de his quibus pe
nā severitas ista decreuerat: fm ineffabilem dispositionis
occulte misericordiā: elegit vasa: que faceret in honorem:
et alias a venturā ira dono gratuite vocationis absoluit
alios derelinquēs: ad equalitatis iudiciū reservauit. nul
li tñ agnoscende veritatis abstulit facultatē. Et post hac
c. xiiij. Gratulare igitur o quicūq; illuminātus es: et gratiā
quā non merebaris: agnosce: gemit quicūq; induratus es
et iustitiā confitere tē. Subdens: Et de Pharaone Ma
buchodonosoreq; locutus. cū p̄dicidē eos pares narrass.
fines diuersos tñ illorū extitisse subneccit. Hic quicūq;
rūdet: illi vt mutaret assūse diuinū. hūc vt induraret d
fuisse p̄sidiū: et hoc contendit in iustū. Prerquod reruz
ipsarū fines in dei voluntate constituens dicit Ap̄ls. Lu
ius vult miseretur: et quē vult indurat: dicente dño Sine
me nihil potestis facere. Intelligat illa dñā vel adiunāte
dño perfici: vel deserente permitti. vel nouerit tñ dño no
lente nihil prorsus admitti. He sunt ille ipse diui Augu.
huius libri snie: et positiones. ex quib; inuidēter et calūnio
se interpretatis citatisq; arbitrātur forte Pelagiani: suas
de diuo Augustino obiectas blasphemias p̄pōes decerpi
posse: atq; illic eas cōtineri. Vti que sequenti libro: dicū
tur: laius insinuare aiūt in hec verba.

Caput Tertium.

Producūtur in mediū diui Augustini: ex libro
de predestinatione Sanctorū alie snie. ex quibus
iditidem cōmonstrare posse dicūt Pelagiani.

Ed quo blasphemis obiectionib; Imo inuētis su
is latiora fundamēta iaceant. Etia Augustini ex
predestinatione sanctorū verba i mediū accersiūt:
quibus fulciri putant suas obiectiones. Aiūt em id p̄mo

Ex pdest. Sanctorū

oīm in. vi. c. expressius insinuari. Dñ Aug. scripsit. Multi
audiūt verbū veritatis: sed alij credūt: alij cōtradicūt. vo
lūt ergo isti credere: nolūt aut illi. Quis hoc ignoret? qd
hoc neget. Sed cū alijs p̄paret: alijs nō p̄paret volū
tas: a dño discernendū est: utiq: quid veniat de mīa eius
quid de iudicio? Et insequenter c. viij. Quid est (subicit)
oīs qui audiuit a patre et didicit venit ad me: nisi nullus
est qui audiat et discat a patre: et nō veniat ad me. Si ei
oīs qui audiuit a p̄re: et didicit venit. profecto oīs qui nō
venit nō audiuit a patre: nec didicit. Nā si audisset et di
dicisset: veniret. Et infra. Cur ergo nō oēs docet: vt veniāt
ad xp̄m: nisi qz oēs quos docet mīa docet. quos autē non
docet: iudicio nō docet. quōz cui vult miseret: et quē vult
indurat. Et rursus. Ita recte dicimus oēs Deus docet ve
nire ad xp̄m: nō qz oēs veniunt. sed qz nemo aliter venit.
Cur aut nō oēs doceat aperuit. Ap̄lus. qz volens ostende
re iram et demonstrāre potētiā suā. attulit in multa pa
cientia vasa irē. que perfecta sunt in perditione: et vt noi
tas faciat diuitias glorie sue: in vasa misericordie: que p̄
parauit in gloriā. Et infra. Nam etsi illos: quibus stul
ticia est verbū crucis: vt ad xp̄m venirent docere voluissz
procul dubio veniret et ipsi. Non em fallit aut fallitur q
ait oīs qui audiuit a patre et didicit venit ad me: et infra.
Et rursus subicit. Quare inquit nō oēs docet? Si dixer
rimus qz nolunt discere: quos nō docet. Respondebit no
bis. Et vbi est qd ei dicitur. Dñe tu puerrens vinificabis
nos: et. Hincq. xvi. c. idipm dñ scribit. Est ergo in maloz
potestate peccare. vt aut peccando: hoc vel illud illa ma
litia faciat: nō est in eozū potestate: sed dei diuidentis te
nebras: ac ordinantis eas: vt hinc etiā quod faciūt cōtra
volūtate dei: nō impleatur nisi voluntate dei. et infra. Cō
uenerunt em (subicit) in veritate in ciuitate ista: aduers⁹
sanctū puerū tuū hiesum: quē vnixisti. Herodes et Pilat⁹.
et ppl⁹ Israel: facere quanta manus tua: et consiliū pre
destinauit fieri: et iterū repetens Ecce quod dictū est: scd⁹

Ex de prede
stinatōe san
ctorū. c. vi.

c. viij. eiusdē.

Alia verba

Alteraverba

Rursus alia

Ex. xvi. c. elo
usdem libri

Alia verba

Verba ex de bono

Rursus alia

euangelium: quidā inimici propter vos. Tanta quippe
ab inimicis iudeis manus dei et p̄siliū p̄destinavit fie-
ri: quāta necessaria fuerāt euangelio p̄ter nos. Quisquī
ergo inde est (scz de vocatis) uino non perit: nec erit inde
qui perit. p̄ter qđ dictū est: ex nobis exierūt: s̄ non erant
ex nobis: Nā si fuissent ex nobis māsissent vtiq; nobiscū
zē. Et tādē subicit: Ipse quippe operat̄ s̄m p̄positū suū vr-
simus in landē glorie eius. vtiq; sc̄ti z immaculati. p̄ter
quod nos vocauit p̄destinās añ mūdi cōstitutionez. Ex
hoc p̄posito eius: est illa electorū p̄p̄ia vocatio. quib; oīa
cooperatur in bonū. qz s̄m p̄positū vocati sūt sancti: z si
ne p̄nīa sunt dona et vocatio dei. Et id quidē ex hoc de p̄-
destinatione sanctorū accersiūt: in argumētū verī propo-
sitionū Augustino obiectarū.

alia verba

Caput Quartum.

Ex libro de bono perseverantie producuntur alia
Augustini verba: quibus caluniose intellectis: fi-
gunt suas Pelagiani blasphemias.

Ex.viij.ca.li
bzo de bono
perseuerantie

Et ut cetera omittamus: reuocāt illi octauum de bono perseverantie libri capitulū: quo suis calumnijs digna verba se reperisse iactant. Nam cuz illud: de gratia et debito diuinisq; iuditijs pretitulatū: vndiquaq; refertū ab illis putetur argumentis vñ suas obiectiones: decerpere potuerit. tñ in calce id magis hec indicare astruit. Quibus Augustin⁹ ait. Nonne postremo vtriq; vocati fuerāt. et vocantē secuti. vtriq; ex impijs iustificati: et per lauacru regenerationis vtriq; renouati. Sed si hoc audiret ille: qui sciebat: proculdubio quod dicebat. rñdere posset et dicere. Vera sunt hec: sm hec omnia ex nobis erant. Verū tñ sm aliq̃ quandā discretionē. non erāt ex nob. Nā si fuissent ex nob. mansissent vtriq; nobiscū. Que nā est tādē ista discretio. Pāter libri vel. nō auer

4ta p^{er}sona h^{ab}et un^{um} bonu^m 2um d^{omi}n^um 1um p^{ro}p^{ri}u^m ex n^{ost}ra p^{ro}videntia 7 ex
 gratia dei opante
 Ad bona p^{ro}p^{ri}a p^{ro}du^{ci}tur 2us d^{omi}n^us 1us p^{ro}p^{ri}us
 necessitas 2us d^{omi}n^us angelus 1us p^{ro}p^{ri}us
 requiritur 3us d^{omi}n^us opanti
 4us d^{omi}n^us p^{ro}p^{ri}us

pseueratie

tamus aspectū. Clamat scriptura diuina. Adhibeam⁹ au
 dirij. Nō erāt ex eis: qz nō erāt fm̄ positū vocati. nō erāt
 in xp̄o electi añ p̄stitutiōez m̄p̄i. nō erāt in eo sorte cōsecu
 ri: nō erāt p̄destinati. fm̄ p̄positū ei⁹ q̄ vniuersa operatur
 Nā si hec essent: ex illis essent: et cuz illis sine dubitatiōe
 mansissent: zc. Et infra c. ad idēz. xi. Proinde (dicit sicut Capite. vi. li.
 Ap̄ls ait. Non volentis neq; currentis: s̄ miserentis ē dei bro eiusdem
 qui z paruulis quib; vult: etia; nō volētib; neq; currētib;
 subuenit: quos añ constitutiōe mūdi elegit in xp̄o: datu
 rus etiā eis gratiā gratis: hoc est nullis eorū vel fidei vel
 operis meritis p̄cedentib; et maioribus etiā his quos
 p̄uendit: si apud eos facta essent: suis miracula creditu
 ros: quibus non vult subuenire: nō subuenit. De quibus i
 sua p̄destinatione occulte quidē: sed iuste aliud iudica
 uit. Nō em̄ est iniquitas apud deū: s̄ inscrutabilis sūt in
 ditia eius z inuestigabiles vie eius. Unicūq; aut vie dñi
mīa z veritas. Inuestigabilis ē est mīa. qz cuius vult mi
 sereē: nullis eius p̄cedentib; meritis: z inuestigabilis ve
 ritas. qua. quē vult obdurat: eius quidē p̄cedentib; me
 ritis. sed cū eo cuius misereē: plerūq; cōmunib;. Sic duo
 zū geminorū et infra. Hincq; c. xij. ididem dū ait. Un
 de satis dilucide ostēditur: z inchoandi: z vsq; in finē perse
 uerandi grāz dei: nō fm̄ merita n̄ra dari: s̄ donari fm̄ ipsi⁹
 secretissimā: eandemq; iustissimā beneficentissimam sapi
 entissimam volūtatem: quoniam quos p̄destinauit ip̄i
 sos et vocauit: vocatione illa qua dictum est sine peniten
 tia sunt dona et vocatio dei. Ad quam vocationem perti
 nere nullus est homo. ab hominibus certa asseueratione
 dicendus: nisi cum de hoc seculo exierit. zc. Hincq; xliij. c. eiusde
 quartodecimo capite. velut toto in hac eorū calumnia
 pēdenti. A Pelagianis: id notatur. q̄ post multa ait. Cur
 ergo p̄dicatiō: p̄ceptiō: exhortatiō: correptioniq; que
 om̄ia frequētat scriptura diuina: existimamus inutilem
 definitiōe p̄destinationis: quā p̄medat eadē scriptura
 diuina. An quisq; dicere audebit: deū non p̄scisse: quib;

Verba ex de bono pseueratie

Eiusdem ca.
alia verba

Ex. xv. capi.

esset daturus vt crederent: aut quis datur? esset filio suo
vt ex eis non perderet quenq;? Que vtiq; si presciuit pro
fecto: beneficia sua: quibus nos dignatur liberare presci-
uit. Hec predestinatio sanctorū nihil aliud est: q̄ presciē-
tia scz et preparatio beneficiorū dei quibus certissime li-
berantur: quicūq; liberant. Ceteri autē: vbi: nisi in massa
perditionis iusto diuino iudicio relinquuntur. vbi Tyrj
relicti sunt? Sidonij. qui etiā credere potuerunt: si mira
illa xpi signa vidissent: Sed qm̄ vt crederent: nō erat eis
datum. etiā vñ crederent est negatū. Subnectens in ean-
dem sniam. Ex quo apparet habere quospiā in ipso inue-
nio diuinū naturaliter munus intelligentie: quo moueā-
tur ad fidem: si congrua suis mentibus vel audiant vba.
vel signa conspiciāt: et tamen si dei altiore iudicio a perdi-
tionis massa: non sunt grē predestinatione discreti: nec ip-
sa eis adhibentur: vel dicta diuina: vel facta. per que pos-
sent credere si audirent: vtiq; talia vel viderent: et cetera
i d̄ genus plurima: in calcē capitis. Et vt vno adhuc recē-
sito capite: dicenda concludamus: eo remittentes dilige-
tem. Vbi hec in de libero arbitrio: deq; natura boni hypo-
nosticoq; reliquisq; ab Augustino editis latissime contri-
nent. Adhuc. quinte decimi partē assumūt istā. Sed atut
vt scribit (inquit Augustinus) Reminē posse correctiois
stimulis excitare: si dicat in conuentu ecclesie audientib;
multis. ita se habet de predestinatione definita snia volū-
tatis dei: vt alij ex vobis de infidelitate accepta obedien-
di voluntate veneritis ad fidem: vel accepta perseueratia
maneatis in fide: Ceteri vero qui in peccatorū delectati-
one remoramini: ideo nondū surrexistis. qz necdū vos ad
iutorij gratie miserantis erexit. Verūtn̄ si qui estis: nec
dū vocati: quos gratia sua predestinauerit eligendos: ac-
cipietis eandem gratiā qua velitis et sitis electi: Etsi qui
obediatis: si predestinati estis: reiciendi subtrahentur obe-
diendi vires vt obedire cessetis. Ista cū dicitur: ita nos a
fittenda gratia dei idest: que nō fm̄ merita nostra datur.

Augustini.

et a confitenda fm eā predestinationē sanctorū deterrere
nō debent: sicut nō deterrētur a confitendi p̄scia dei: si
quis de illo p̄p̄lo sic loquat̄: vt dicat. Sine nūc recte vina
tis: sine nō recte: tales vos eritis postea: quales vos deus
futuros esse p̄sciuir: vel boni: si bonos: vel mali si malos
Nūquid em̄ si hoc audico: nōnulli in corporez segnitieq;
vertant̄: et a labore procliuēs ad libidinē: post concupiscē
tias suas eant: propterea de p̄scia dei falsuz, putandū ē
esse: quod dictū est: Ita quisquis legit (Pelagianus ait)
habūde offenderet: informes quas dā. pertinaces et mōstru
osas in fide p̄scrip̄tas: cōsequi, p̄des: et id nō minus in
alijs vicz p̄ponōsticō: et de li. arbitrio: et perfectiōe insti
tie reliquisq; quos diuus ille Augustinus in asseruandā
contra Pelagianos gr̄az: conscripsit libros: quos nos bre
uitatī obtēperantes: alibi legendos cōmittimus: contēti
hic indicinā exhibuisse: et loci et capituz: vbi cribratis Au
gustini editionibz Pelagiani: se putāt obiectōibus sua
rū radices offendisse: et verificandi argumēta. verū id co
tū calūniose et proslus inuidenter a Pelagianis: asseri in
sequens diui Patris Apologeticus cōmonstrat: quē nos
iccircolad lineā: nihil ex nostris insulso subiecim⁹: vt nul
lius sultet p̄sidio: veritas ipsa erūpat: et caput efferaat in
gens.

Sequitur Apologeticus.

Apologeticus

Dñi Aurelij Augustini Hiponeñ epī. In confu-
tationē quorundā articuloꝝ falso sibi iposi-
torū. a quibusdā Pelagianis Prefatio.

^{Reverē}
Nidam xpiane ac fraterne charitatis oblitū
tantū existimationē nostrā quodāmodo studet
ledere: vt suam se euertere nocendi cupiditate:
non videant. Conferunt em: et qualibus possunt senten-
tijs comprehendī: ineptissimarū quarūdā blasphemiarū
prodigiosa mendacia: eāq; ostendenda ⁊ ingerenda mul-
tis publice priuatimq; circumferunt. asserentes talia in
nostro esse sensu: qualia diabolico indiculo continentur.
^{h. Flo}
Que falso in nos: ad excitandā inuidiā iactari facile ⁊ suf-
ficienter subscriptione vnus probaremus anathematis
nisi malignitas eorū qui se grauari putāt: si de nobis be-
ne sentiatur. ipsam subscriptionis nre breuitatē suspectā
esset habitura. Vñ ne huius querele inueniret occasio. ne-
cessariū cōueniensq; credidim⁹. vt siue ad calūniatū mi-
tigandos aīos: siue ad eos quorū aurib; tale aliquid inso-
luit instruendos: quātū adiunāte dño fieri poterit plene
lucideq; pandam⁹. quid de peruersis diffinitionib; iudi-
cemus. ^{liber}
Propositis ergo sigillatim sedecim articulis: sub
vnoquoq; eorū sensus nostri ⁊ fidei: quā cōtra Pelagia-
nos ex aplice sedis auctoritate defendim⁹: xba ponem⁹:
vt qui paululū se se ad hec legēda dignati fuerit occupā-
evidenter agnoscat ipsarū phanarūq; opinionū nullū
cordib; nris inhesisse vestigiū: ⁊ blasphemias quas per-
spexerit nostra professione dānari. in earūdem repertori-
bus censeant debere puniri.

Dñi Aurelij Augustini Hipponē. epī ad articu-
los sibi falso impositos responsiones incipiūt.

Articulus Primus.

Qz dñs nř ihesus xps nō p oīm hoīm redempti
^{(Bis ē p nō pūss) q ad suff mra lēz nō q ad eff mra.}

Augustini.

one sit passus.

Responsio

Contra vulnus originalis peccati: quo in Adā oīs
hoīm corrupta et mortificata est natura. et vñ oīm
concupiscentiarū morbus inoleuit. Verū et potēs
et singulare remediū est: mors filiī dei: dñi nři ihesu xpī: q
liber a mortis debito. et solus absq; peccato pro peccatori
bus et debitorib; mortuus est. **Q** ergo ad magnitudinem
et potentiā pñj: et qđ ad vnā pertinet cām generis huāi:
sanguis xpī redēptio est totius mūdi. **Sed** qui hoc fecim
sine fide xpī: et sine regenerationis sacramēto pertrāseūt
redemptionis alieni sunt. **Cū** itaq; per vnā oīm naturā:
oīm cām: a dño nřo in veritate susceptā redēpti oēs recte
dicant: nō tñ oēs captiuitate sunt eruti: redēptionis pri
etas hanc dybiū penes illos est: de quib; princeps hō mū
di missus est forās: et iā nō vasa diaboli: sed mēbra sūt xpī
Cuius mors nō impensa est humano generi: vt ad redēp
tionem eius. etiam qui regenerandi non erant pertinerēt
sed ita quod per vnicū exemplū gestū est pro vniuersis
per singulare sacramētū celebraretur in singulis. **P**ocu
lum quippe immortalitatis: quod consecrū est de infirmi
tate nostrā: et virtute diuinā. habet quidem in se: vt omni
bus proſit: sed si non bibitur: non proficit.

Passum aut
xpī p oibus
quo ad suffi
ciētiā: non
efficiētiā.

Articulus Secundus

Q deus nolit oēs saluār: etiā si oēs saluari velint

Responsio

Um veritas dicat. Si vōs cum firis mali: nostis
bona data dare filiis vestris: quāto magis pater
vester celestis: dabit bona petentibus se? **Q**uomodo
fieri potest: vt de? qui etiā illos saluat: de quib; dici si
pōt q saluari velit: nolit aliquos saluare. qui etiā saluari
Ij

Illius accep
ta: s nō data
ocasio. Ex. ij
ca. de pdesti.
et gratia

Diui Augustini

deus hinc
et appropinquat

non no. iudicet

velint: nisi aliqua cause existat: de quibus quauis sint no-
bis incognoscibiles: ita tñ indicat: de quo dici non potest
aliter: eū quicq̃s facere debuissē: q̃s fecerit. Remota tñ hac
discretionē quā diuina scia intra secretū iustitię sue conti-
net: sincerissime credendū est: atq; profitendū deū velle:
vt oēs hoīes salui fiant. Si quidē Aplūs (cuius est ista se-
tentia) solícite precipit: quod in oībus eccl̃ijs pijsime cu-
stoditur: vt deo pro omnibus hoībus supplicetur. Et q̃b;
q̃ multi pereūt: pereuntiū est meritū: q̃ multi saluantur
saluantis est donū: vt em̃ reus damnet̃ inculpabilis ē dei
iustitia. vt aut̃ reus iustificetur ineffabilis dei gratia ē.

Articulus tertius.

Q̃ deus maiorē partem generis humani ad hoc
creet: vt illam perdat in eternū.

Responsio

Occasio non
data: s̃ accep-
ta male nolis
istis. Huius ar-
ticle obiciēdi
Ex. vi. c. de p̃
dest. sc̃tōp.

Omnīū quidēz hoīm deus creator est: sed nemo ab
eo ideo creatus est vt pereat. Quia alia cā est nati-
cendi: et alia pereundi. Vt em̃ nascūt̃ur hoīes ē be-
neficiū: vt aut̃ pereat̃: preuicatoris est vitium. In Adam
quippe: in quo oīm hominū pr̃formata est natura: oīs
peccauerūt. eadēq; in ea quā ille accepit: obstricti sunt.
Neq; ab hoc vinculo: etiā si prius peccatis careant relol-
uūt̃ur: nisi in sacramēto mortis et resurrectionis xp̃i: per
sp̃m sc̃tū renascāt̃ur. Mis ergo impius et indoctus est:
qui vitium nature nō discernit ab authore nature: a quo p̃-
sus alienū est: quicquid in vnoquoq; dānandū est. Creat
em̃: vt sint hoīes nec multiplicandis generationū succes-
sionibus op̃fitiū suū lubtrahit: s̃m consiliū bone volūta-
tis sue: reparaturus in multis quod ipse fecit. Punitur
in multis: quod ipse non fecit. Sicut per inobedientiam
vnus hominis peccatores constituti sunt multi. Ita per
vnus hoīs obedientia iusti constituet̃ur multi.

contra sedecim:

Articulus quartus.

Q maior pars generis humani adhuc creetur a deo: vt non dei: sed diaboli faciat potestatem.

Responsio

Item et oino contra rationē est dicere. Volūta-
tem dei fieri nō ex volūtatē dei: et dānationē dia-
boli eiusq; famulorū velle: vt diabolo seruiat. S; catholicis Pelagianis cōsequenter se obicere existimāt: q
Ade petm in oēs transisse diffugit. Quoniā si primā na-
tiuitatē originalis culpa nō obliget: nō sunt obnoxij dia-
bolo parvulo. nec indigēt erui de pēate tenebrarū: q nūq;
a suo aūthore discesserunt. Nos aut qui oēs in Adā peri-
isse pzofitemur. Venit em fili⁹ hoīs querere et saluare qd
perierat. Nec dicimus ideo creari hominē quēq; vt dia-
boli faciat volūtatē: et agnoscimus nō redēptū diabolo es-
se captiū. Pzēuāricatio ei hoīs disposita a seculis creati-
onis ordinē turbare non potuit: et merito creatura pecca-
trix penalē quidē illius dānationē patitur: cui relicto ho-
deo sponte se vendidit. Hic scz seruitus: nō institutio dei
est: sed iudiciū quo fraus deceptoris diaboli facta est: de-
cepto et male credulo homini penā peccati. De quo nemo
eruitur nisi per mediationē dei et hominū: hoīem ihesuz
xpm: cuius gratia gratuita: et multoz malis meritis nō
tribuitur: et nullorū bonis meritis pzēuēnitur.

Idem ex ca.
viij. d. pdesti.
sed male et in
uidēter perle-
cto.

Articul⁹ Quintus.

Q peccatorū nostrorū autor sit deus: & q malā
voluntatem faciat hoīm: plasmet substantiā: que
naturalī motu non possit nō peccare.

Responsio

Dius quoq; obiectionis vanitas de illa procedit
Iij

propositiones a perfidis

qz pctm ori^{7. scholasticorum} ginalenegat^{7. scholasticorum} iccirco p aug^{7. scholasticorum} usti. id astru^{7. scholasticorum} entē bec pfin^{7. scholasticorum} gētes. ad ipos^{7. scholasticorum} sibile eūdem^{7. scholasticorum} ducere videri^{7. scholasticorum} volūt: p errāt^{7. scholasticorum}

schola in qua natura humana imūnis a peccatō ade: 7 il^{orig. mali} lesa defenditur. vt qz oēs hoies puenaricatiōis reos: 7 dā^{orig. mali} nationis obnoxios nasci. periturosq: nisi in xpo renascāt^{orig. mali} asserimus. eūdem videamur auctore dicere culpe quem^{orig. mali} profiteamur esse conditore nature. Quod hos a sensu nro^{orig. mali} penitus abdicamus. qui deū iustū bonū: sic humane sub^{orig. mali} stantie: 7 interiorū exteriorūq: sensuū nouim^{orig. mali} creatorem^{orig. mali} vt prozsus ab illo sit quicquid pertinet ad hātrā: 7 proz^{orig. mali} sus ab illo nō sit: quicquid est cōtra naturā. Peccatū aut^{orig. mali} contra naturā est: de quo mors: 7 oīa que sunt mortis ori^{orig. mali} untur. Quibus malis tūc se hō induit: qñ illū fide obed^{orig. mali} entiaq: priuatū in suas promissiones diabolus a lege di^{orig. mali} traduxit: oīaq: sibi posteritatis eius germina per cōditi^{orig. mali} onē deprauate scriptis extinxit. Vñ si qua i xpo noua cre^{orig. mali} atura est: libera sit a diabolo: 7 subiciatur deo: reformata^{orig. mali} q deformitate sua: ad imaginē eius qui creauit eā. Qñ n^{orig. mali} si fiat remanet in illo: in quo oēs moriūtur: nō habēs sōz^{orig. mali} tem i eo i quo oēs viuificant. Nō ergo cuiusq: pcti aucto^{orig. mali} de^{orig. mali} est: sed nature creator: quē cū ptātez habuerit nō deli^{orig. mali} quendi: sponte deliquit: 7 deceptor i suo pzia volūtate se^{orig. mali} subdidit. Nec naturali: sed captiuo motu versat in vicio: donec moriat^{orig. mali} peccatō et viuat deo. Qd sine grā dei facer^{orig. mali} nō pōt. qz libertatē quā perdidit: nisi xpo liberatē: nō ca^{orig. mali} pit. Nō est em aliud nomen sub celo datum hoibz in quo^{orig. mali} oporteat saluō fieri.

Articulus Sextus

Qz deus i hominibus tale plasmet arbitriū: qua^{orig. mali} leest demonū: quod pprio motu nihil aliud pos^{orig. mali} sit: vel velit nisi malū.

Responsio

Ictus quidē mūdus. sicut ait aplūs Iohānes in^{orig. mali} maligno positus est: 7 multozū hoim talis est ma^{orig. mali}

Delagianis

Uta qualis et demonum: qualibus dicebat Johannes proge-
nies viperarum quomodo potestis bona loqui cum sitis mali. Et
vos de diabolo patre estis: et concupiscentias patris vestri face-
re vultis. Sed hoc inter malos homines et demones distat
quod hominibus etiam valde malis super est si deus misereatur: reco-
nciliatio: demonibus nulla servata est conversio. Sicut ergo
predicatoribus angelis non indidit deus illam: in qua i ve-
ritate non steterunt voluntate: Ita nec hominibus hunc affectum:
quo diabolus imitaretur inservit. Meditatio enim de proprio
loquitur et libera meditatio non erit: nisi eum veritas liberaverit.

Ex poſiti erro
re progreſſus
quo origiale
pctm negat
traduci.

Articulus septimus.

Qz hec sit volūtas dei: vt magna pars xp̄ianoruꝝ
salua esse nec velit nec possit.

Responsio

S De his hoc dicitur: qui pietatē xpīane cōuersati
onis ⁊ fidei deserentes: in prophanos errores: aut
in dānabiles mores irruocabiliter transierūt: nō
dubiū est: q̄ talē volūtātē habētes salui esse nolunt: salui
esse nō possunt. Sed nullo mō credendū est h̄mōi homi
nes in hanc desperationē ex dei volūtātē cecidisse: cū po
tius dñs alleneret oēs qui corrūūt: ⁊ erigat oēs c̄stos. *Ex. viij. cap. de predestina
tione scōp.*
mo em̄ nisi illius gr̄tia erigat. nemo nisi illius gr̄tia stabili
tur. Dei ergo est volūtas vt in bonā volūtātē maneat: q̄
et priusq̄ deseratur: nēminē deserit: et multos deserrores
ad se conuertit.

Articulus Octauus

¶ **Q**uod nolit deus ut omnes catholici in fide catholica perseverarent: sed velit ut magna pars exinde apostatet.

Responsio

Augustino

Ex. viij. cap.
de bono pere
seueratle

Non est dissimilis impietas huius blasphemie: a
precedenti sententia. Quod ergo ad illā hoc etiam
ad istā que in nullo est diuersa. responsum sit.

Articulus Bonus.

Quod velit deus ut magna pars sanctorum a sancti
tatis proposito ruat. *Et ergo capite 15 de bono p[er] se exat*

Responsio

Non est huius diffinitionis insania aliud faciat q̄ se
in ista precedēs obiectio pretendat. Dñ mirādū
est obiectiōem tertio reperisse; quod semel dixisse
suffecerat. sed ut res est: numerū criminatiōis augē vō
luit: q̄ scilicet variare nō pōtuit.

Articulus decimus

Quod adulteria: & corruptela virginū sacrarū ideo
cōtigāt: q̄a illas deus ad hoc p̄destinauit: ut caderēt

Responsio

Ex. xvi. cap.
li. de predest.
sanctorū.

De deo & auctoritate
Et est ada et abominanda opinio est: q̄ deū cuiusq̄
male volūtatē aut male actionis credit auctorē
Lui⁹ p̄destinatio nūq̄ extra bonitatē. nūq̄ extra iustitiā
est. Vniuersē em̄ vie dñi mia et veritas. Adulteria em̄ ma
tronarū et corruptelas vginū nō instruere nouit sc̄a olui
nitas: s̄ dānare: nec disponere: s̄ punire. Que mala hoīes
cū admittūt suis p̄cupiscētijs et cupiditatib; fuiūt: q̄ ab
illa p̄ma volūtate p̄uatiatiōis labe trahēt. Cū autē de
clināt a malo faciūt bonū a dño gressus hoīs dirigunt: ut
vīa eius velit: Propter qd̄ dicit Ap̄ls. Oram⁹ autē ad dñm:
ut nihil mali faciatis: nō ut nos p̄bati appaream⁹. s̄ ut vos
qd̄ bonū est faciatis. Nō ḡ casus ruētū: nec malignitates
ūquorū: nec cupiditates peccatū. p̄destinatio dei aut ex
citauit: aut suauit: aut ipulit: s̄ plane p̄destinavit iudiciū
suū quo vnicuiq̄ retribuitur est prout gessit: siue bonum

malitiose inuidenter

siue malū. Quod iudiciū futurū non esset: si hoīes dei vō
luntate peccarent. ~~Ergo aut iudiciū manifestissime.~~ Et
ois homo quem discretio diuine sententie in sinistra con
stituerit parte damnabit: q nō dei sed sua creatus est vo
luntatem.

Articulus vndecimus.

Q quando patres incestant filias & matres filijs
vel quando serui dominos occidūt ideo fiat: quia
deus predestinauit vt ita fieret.

Responsio

Si diabolo obiceretur q taliū facinorū ipse authoz
ipse esset incentor: puto q aliqua rōe hac se posset
exonerare inuidia: & taliū scelez patratorē de ipsorū volū
tate vinceret. Quia et si delectatus sit furore peccantium.
Probarct tñ se non intulisse vim criminū. Qua ergo insi
pientia: quane dementia definitur ad dei referendū esse
conciliū: quod nec diabolo in toto ascribi potest: qui i pec
cantū flagitijs illecebrarū adiutor: nō volūtātū creden
dus est esse generator. Nihil ergo taliū negotiorū de^o pre
destinauit vt fieret: nec illā animā turpiter nequiterq; vi
cturā ad hoc vt taliter viueret: preparauit. Sed talē futu
ram non ignorauit. Et de tali se iuste iudicaturū esse psci
uit. Atq; ita ad predestinationem eius nihil amplius re
ferri potest. nisi quod aut ad debitā iusticie retributionez
aut ad indebitam pertinet gratie largitatē.

Articulus duodecim^{us}

Q dei predestinatione: de filijs dei efficiantur fi
lij diaboli. & de templo spūs sancti templa demo
nū: et de membrīs christi: membra meretricis.

Responsio

Ex eodē. xvi.
c. li. de pdest.
sctōz sed ma
litiose occa
sio sumpra.

et calumniose

Ex. viij. cap.
de bono pere
seuerante

Predestinatio ut voluit / no
ad Romo 9. 22
Lout 7 p. 19

Redestinatio dei: si apud nos: qui dū presentis
vite periculis veriamur incerta est. Apud illū ta-
men qui fecit. que futura sunt incōmutabilis per-
manet. nec que illuminauit erēcat. nec q̄ edificat destru-
it. nec que plantauit euellit. Sine em̄ penitētia lūnt do-
na et vocatio dei. Et firmū fundamētū dei stat habēs sig-
naculū: hec cognouit dñs qui sunt eius. Nullo ergo mo-
do predestinatio dei facit: vt aliq̄ ex filijs dei sint filij dia-
boli: aut ex templo spiritus sancti tēpla fiāt demonū. Aut
ex membris xp̄i: membra meretricis. Sed potius prede-
stinatio facit: vt ex filijs diaboli fiant filij dei: et ex tēplo
demonū templū spūsc̄i: et ex mēbris meretricis membra
fiant xp̄i. qz ipse alligat forte: et vasa eius rapit. eruens ea
de potestate tenebrarū: et transferēs de cōtumelia i gloriā
hij aut̄ de quibus dicit. Ex nobis exierūt. sed nō fuerunt
ex nobis. Si em̄ fuissent ex nobis mansuri. utiqz nobis
cū: volūtate exierūt: volūtate ceciderūt. Et qz presciti sūt
casuri nō sunt predestinati. Essent aut̄ predestinati: si esset
seueritas: et sanctitate ac veritate mansuri. Iac per hoc pre-
destinatio dei multis est cā standi hēm̄i cā labēdi.

Articulus tredecimus.

Qz oēs fideles illi sanctiqz: qui ad eternā mortē
predestinati sunt: qui ad vomitū suū relabuntur:
vitiō quidē suo id facere videntur: sed ipsius vicij
causa: est diuina predestinatio: q̄ illis latenter sub-
trahit bonas volūtates.

Responsio

Dem spiritus blasphemiarū perseuerat: et a prece
dentibz mendacijs subsequens impietas nō rece-
dit. Quā p̄orsus vera ratio reprobat. et incucta
ter sana doctrina condemnat. Quia oibus quidem a fide

objectas.

ad infidelitatem. a sanctitate ad turpitudinem relapsis: at ante finem vite nulla emendatione purgatis: nihil aliud quam eterna mors debet. Sed nefas est deo ascribere causas tantarum ruinarum. Qui etsi ex eterna scientia precognitum habet quid vniuscuiusque meritis retribuitur: sit: nemini tamen per hoc quod falli non potest: aut necessitate aut voluntate intulit delinquendi. Si ergo a iustitia et pietate quis deficit: suo in preceptis fertur arbitrio: sua concupiscentia trahitur: sua persuasionem decipitur. Nihil ibi pater: nihil filius: nihil spiritus sanctus. Nec in tali negotio quicquam diuine voluntatis interuenit. cuius opere scimus multos ne laberentur retentos. Nullos autem ut laberentur impulsos.

Ex. xxiij. ca.
li. soliloquorum

Quartusdecimus articulus.

Quia magna pars illa catholicorum christianorum fidelium atque sanctorum: que ad crimina ac perditionem predestinata est: etiam si petat a deo: sanctitatis perseverantiam non impetrabit: eo quod mutari non potest diuina predestinatio que illos preordinauit: preoptauit: ut caderent.

Lib. vii. cap. iij.
de bono et malo
lib. vii. folio 100.

Responsio

De preuaricatione legis: ad neglectum religionis: ad corruptelam discipline: ad offensiones fidei: ad perperationem qualiscunque peccati. nulla est omnino predestinatio dei: nec fieri potest ut per quem a talibus malis surgitur: per eum in talia decidatur. Si ergo in sanctitate uiuitur: si in virtute perficitur: si in bonis studiis permanetur. manifestum est munus dei. sine quo nullius boni operis fructus acquiritur. Si autem ab his recedit et ad vitia atque peccata transitur: nihil ibi deus: male temptationis immittit: et recessurum non desinit: antequam

Ex. xliij. cap.
de bono et malo
lib. vii. folio 100.

perinde ac ex suis

^{bono}deserat: et facit p^{er}u^{er}g^{er} ne deserat. ^{bono}Aut etiā si discesserit: vt
redeat. Tur aut illū retineat: illū nō retineat: nec possibi
e est comprehendere: nec licitū inuestigare: cū scire su
ficiat: et ab illō esse q^{uod} statur: et non esse ab illō q^{uod} ruitur.

Quintusdecimus articulus.

Q^{uod} omnes illi fideles & sancti: qui ad eternā mor
tem ^{predestinati} sunt: postq^{uam} ceciderunt: sic ab eo
dispensentur: ne possint vel velint per penitentiā
liberari.

Responsio

Ex. xv. capi.
de bono per
seueratē per
uerse itellcō
de mō p^{re}dicā
di p^{re}destina
tionem.

Non veraciter nec sapienter hoc dicitur. Qui enī
a fide et sanctitate exciderunt: sicut voluntate pro
lap^{si} sunt. ita voluntate non surgunt: et dñatum concu
piscētiarū quibus succubuerūt sponte patiuntur. Si q^{ui}
autem captiuitatē suam gēbunt: et iudicantes semetip
sos ad misericordiam dñi mutato corde confugiūt: nō si
ne spū diuine vilitatōis hoc faciūt. Nec em̄ est mutatio
destrē excelsi: qui innumeris lapsis dat penitentiā: vt re
suscitant a laqueis diaboli a quo captiui detinebantur ad
ipsius voluntatē. Memini autē deys correctionis ademit
viā: nec quēq^{ue} boni possibilitatē dispoliat: q^{uod} qui se a dō
auertit ipse et velle quod bonum est: et posse sibi sustulit.
Non est ergo consequens: sicut putant qui talia obiciūt:
vt deus quibus penitentiā nō dederit. resipiscētiā ab
stulerit: et quos non lenauerit: alliserit. Aliud sit insontēs
crimen egisse: quod alienū est a deo: aliud criminoso veni
am non dedisse: quod de peccatorū est merito.

Articulus Sedecim^{us}

Q^{uod} magna pars illa fidelium: atq^{ue} sanctorū que
ad eternam mortē ^{predestinata} est: quando dicit

libris decerpte essent

in oratione dominica Fiat voluntas tua: nihil aliud agit q̄ contra se petit id est vt cadant: vt ruant quia volūtas dei est vt morte eterna pereant.

Responsio

An hoc veritas dicit: q̄ hec voluntas dei sit. vt fideles et sancti a fide atq; innocentia ruāt. ⁊ pereant in eternū. Sed veritas dicit. Hec est volūtas eius qui misit me patris: vt om̄e quod dedit mihi: nō perdam ex eo quicq; sed resuscitē illud in nouissimo die. Qd ergo pater filio dedit: filius oīno nō perdidit. Idē enī dicit. Omne quod dat mihi pater ad me venit: ⁊ nō eiciam foras. Q̄ si per generalitatē vocationis: et per abūdatiam bonitatis dei: etiam nō perseveraturi perseveraturi admitti sunt. Hi cū a pietate deficiunt: nō ex dei opere: sed ex sua volūtate deficiūt: nec impellūt vt cadant: nec eiciūt vt deserant. Casuri tamen et recessuri: ab eo qui falli nō potest: preſciuntur. Q̄ diu itaq; in oratione dīca dicunt Fiat volūtas tua: non hoc contra se petunt quod deus nulla ratione facturū est vt cadant vt ruant: Hec em̄ ipsoz nequitia: ipsoz est consumatura libertas: Sed plane illud cōtra se petūt: quod diuine volūtatē esse: dubiū nō est: vt scz cū venerit filius hominis in maiestate sua: ⁊ sederit super thronū glorie sue: congregentur ante eū oēs gentes: ⁊ seperet eos ab inuicē: alios ad dexteram: alios statuens ad sinistrā. Et audient eū dextri dicentem Venite benedicti patris mei: possidete regnū paratū vobis a constitutionē mūdi. Audient ⁊ sinistri. Disce dite a me maledicti in ignem eternū: quē preparauit pater meus diabolo et angelis eius. Igitur qui facturi nō sunt voluntatem dei: ⁊ petūt vt fiat volūtas dei in eo: qd volūtatē dei faciendū est audiunt: vt imitatores diaboli cū diabolo indicentur. Qui em̄ spreuerūt volūtatē dei inuitante: volūtatē dei sentiet vindicantem.

Ex hoc ipso :
qd li. soliloq;
orū ca. xxviii
de oīe p̄scito
rū dicit ⁊ pra
ue ⁊ inidēter

Caput Sextum

Rationes nectit. cur cū precedenter Hieronimi
citauerit epistolā; nūc etiam Augustini apolo-
geticum et verba.

E arbitrare lector: quō turgidiorē illā meā
efficerem ediciunculā. Aut (vt de Grecis Licero
ait) ne parū multa scisse videar. Precedenter me
diui Hieronimi epistolā. Nūc etiā diui Augustini anno-
taciunculas: appollogeticūq; huc accersuisse. Verū con-
sulito id magis sacrum credito. Equidē dū citare proposi-
tiones: ex diui patris Aurelij libris delecte. he ipse sunt p-
cipue: que multam ingerant (nisi ex authoris sensu intel-
ligant) sublimitati predestinationis. difficultatē. nrisq;
forte etiā marginaliter inspectis) quōquō mō videri pos-
sint aduersus. nisi. vt ea diuus scripserit. Pater moderent:
ac edisserantur. Itaq; cū cogentibus eū: ad hoc ipm obie-
ctis illis Delagianorū calūnijs: suapte. illē. que difficilio-
ra vel sublimiora: q̄ a quouis cecutienti intelligant: scri-
psit. in hoc apollogetico edisserat: explicet: interpretet: vt
oēs praeipiat: calūniantib; aniam. Liquidō ex his quoq;
appareat: nihil nos a snia illius dissonū scriptitasse. Asse-
cutū me confido. Horū in mediū reuocatōe. vt cū pceden-
ter diui Hieronimi interpretamento: que dixim⁹. solidauē-
rimus. Nuncq; etiā superinducto. diui Augustini Apol-
logetico: suis nos conformia nēuisse ostenderimus: fore.
vti oim nos calūniantū iacula: adamātipis his clypeis:
vel eliserimus: vel q̄mo facili et di possint ostenderimus.
Que cū nostris vsui sint: & q̄ necessaria: nostro nos vel su-
peruacanei laboris in his accersendis. vel ostentationis
que rumusculi caprandi. calūniabit. At ne etiam. ipa tot
Sanctorū verba nostris interiecta. ab instituto lectorē
diuertant: excidere faciant que sunt in capite libri re-
sita: atq; relecta. Anacephaleosim subnectem⁹. qua haud
secus: ac diplomare. aut epilogo quodā. queuis (q̄tūis
itercalata: & pastinari possint: ac & pastinata mēte plecti.

Caput septimum.

Anacephaleosis siue Recapitulatio com
pendiaria eorū que profulius: pre
cedenter dicebantur.

Abes igitur candide lector. inuasta hac p
funde predestinationis voragine: quid super caus
sis reprobationis: sique sint: qd super declamati
conditione? Sit vtz hec pdestinationis definitio: vulgo
predicanda? At tertio quid super predestinationis repro
bationisq: certitudine: infallibilitate sentire congruat: et
absq: catholice fidei discrimine: credere et profiteri? Ad
inq: quo compendiaro repastinet. vt si disquiratur. Sic
ne cā sine ratio: cur duobus similibus ppositis: absq: per
sonarū acceptione: hunc predestinauerit deus ad gloria
Isto relicto prescitoq: ad infernū. Resectis ambagibus:
(quibus diuersi diuersis: hic fluctuant et volitant) Res
spondeas. Non esse: preter diuinā volūtate cām vllā insti
tie: de condigno et meritozā. (vt August. late comētat)
Vex nō deesse tamen nec defuisse vq:q: optimo maximo:
in predestinando reprobandoq: a seculis rōez congruita
tis et decentie: quibus aiāduerlis: absq: vitiosa persona
rū acceptione. Hoc predestinato per gratiā illū delectat p
scitum per iustitiā. Post due si rursū querat. Que
nam ille sint congruitatis et decentie rationes. Respon
deas. Has quidez in vnīuersali agnitas vti scz. in his mū
sericordia in istis reluceat iustitia. Verū in speciali. Has
ignotas neq: etiā diu. Paulō satis reuelatas: quo circa
iste. Exclamare maluit q: temere definire. Inquis. O
altitudo diuinarū sapie. et scie dei q: incōprehensibilia
sunt iudicia eius. Sed inquis cur ad tertiū celū raptus:
hec vt molceret non disquisiuit vt hec nobis: quibus enā
gelizauit: etiā reuelanda didicisset. q: inquit. Bonauē
tura. Nō expediebat ista cognitio ad salutē: ignoratiā vō
necessaria fuerit ad humilitatem: vt semper perauidi tre
E ij

Enacephaleonis

cremus sub manu eius: qui nutu tremefacit olimpum.
Timor em initium sapientie: mauult sciam sanctorum: q̄ scruti
nia archanoꝝ. quippe que sanctorum scia. cū trinitate ope
randorum utpote deligerandorum et credendorum ad vitam eter
nam assequendam: sufficiens. magis ad humilitatem inflamat
affectum: q̄ ad inestimabilia ista. incitet intellectum. Ad iubente
scriptura Noli altu sapere sed time. ¶ Porro si que
ratur Sit ne hec sublimis predestinationis. reprobatio
nisq̄ definitio passim vulgo predicanda: an potius ob im
minentis erroris periculum: ab inuulgando temperandum:
Respondeas. Vbi vigeat necessitas. aut prestabilis sua
deat utilitas. Hoc est vbi taciturnitas erroris. inucheret:
aut ignorantia hominum temeritate excitaret. Ad quod di
ui Augustini tempore Pelagiani obtigit: ob quos repri
mendos ac gratia defendenda: tot voluminibus: hec pri
us abdita in lucem produxit: que cū hodie cōquiescant: nec
obgromiāt pelagiani. satius est de hac sublimitate penes
indoctā colluuiē tacendum: q̄ quicquid incauti inuulgadu
¶ Vbi si rursus disquiratur: quomolibet ne illud scē
mate vlt̄ vlt̄ in buccā venerint verbis absq̄ delectu predi
candum: si id vel vigeat necessitas vel suadeat utilitas.
Nequāq̄. Nam ex verbis inordinate prolatis heresis in
curritur. Potissimum in hoc similiq̄ problemate. quod ni
si prescripto velut tramite meditaris ac in hūc vlt̄ com
positis verbis eloquerere. Ex vnīs erroribus geminos es
sities in his si arctius debito: desperationē: in istis si laxi
us equo: eloquaris presumptionē. Proinde sit modus: sint
fines quos vltro citroq̄ nequit consistere rectū. Sed q̄s:
si expostolauerint: sit modus: quod scēma loquendi: hoc
vt repastinato libro suis capitib̄ relegant: iube. Nam: si
hec ad vulgus declamitans. diuus Aurelius non promil
cue: sed perstricto scēmate egit (vt libro primo recessum)
et vt hoc modo agerent vehementius declamatores mo
nuit: quid balbis. ¶ Tandē si querarē Certa ne sit adeo
infallibilisq̄ reprobatio predestinatio vt extra ambiguit

Et contra vnde
si videretur q̄ videretur
ita ad q̄libet vnde
vnde

¶ Per vlt̄ dū
nūc in erro
rem

¶ hinc se
lo nescit
in deo
¶ hinc se
lo nescit
in deo

¶ ob latet
q̄ dicit
dramat

¶ et rapit
ostendit
¶ hinc se
lo nescit
in deo

¶ hinc se
lo nescit
in deo

siue recapitulatio

um. Predestinatus ois saluetur: prescitusq; damnetur.
 Respondeas Seminam a diuo Augustino recensita esse:
 mortaliu: predestinatione vna alligacionis et potentie: q
 quicumq; predestinatus fuerit certissime saluetur: no ta
 certitudine prescientie q; etiā rei euentu. vel (vt Bonauē
 tura ait certitudine euentientie: pro eo q quisq; hoc p
 destinationis modo prediffinitur necessarijs medijs pre
 uidetur: quibus nolit: velit bene: vitetur vt finem assequat
 cuz nihil penitus deus oprimus his obtinere sinir: quo
 villo pacto: ab presstituto amoliant: errent aut deficiat: ve
 rū qui hoc mo predestinant: paucissimi nimirū sunt ex q
 bus virginē intemeratā. Diuū Paulū: Baptista: Jeremi
 am suppūare forte liceret nisi ignotissimo iudicio: rec
 tins temeritas q; sententia nūcupetur a perhibente quo
 dā: quod scis iudica quod nescis comitte iudicio. At alia
 est conditionis et iusticie nūcupata predestinatio: q; pas
 sim oēs predestinati existimant: qui xpi fide insigniunt
 cū sit per media siue conditiones: quas vel descrere: vel p
 plecti in arbitrio est hominis gratia sublimati recte. Nec
 predestinatio: si sit certa certitudine prescientie: cū deus
 sicine omnisciens sicuti omnipotens existat: ne qua q; tū
 certa est: certitudine euentientie. Quisquis em salubria per
 que predestinatus est ad salutē assequendam cōplectitur
 media. his incūbit perseveratq; Indubie sub definitione
 manens predestinatorū saluabitur. sin vero. ab insequen
 tis defecerit medijs: indubie a salute officiet: ac ex pdesti
 nato: prescitus nūcupabitur. quod tamen: q; et id deus p
 scit: nō adimit predestinationē diuine certitudinē 2 infal
 libilitatē: Est ergo certissima infallibilisq; penes deū all
 gacionis et potentie predestinatio reprobarioq; semina
 quidem certitudine: vt pote prescientie 2 euentientie. Alte
 ra vero vicz conditionis predestinatio prescientie certitu
 dine certissima. euentientie vero icerta fallibilisq; quo sic
 sub dei certissima infallibilisq; prescientia libero arbitrio
 assequende salutis relicta cernatur potestas 2 ptingetia.

dictorum

Septa flor
fructus.

Alia q^{ta}

C Sed cur non cunctos potius omnipotens: alligationis
et potentie predestinauit predestinatione: qua sic omnes
vel inuiti saluarentur. quorum reliquum plurimi periclitan-
tur. Conditionis duntaxat definitione predestinati id dis-
soluturus dicit. Illud (preter diuinam voluntatem placitum
q^{uod} finem) non habere meritoria: de condigno: et eam iustitie:
tametsi desint rationes congruitatis et decetie. quas ubi
notas haberemus: liquido nosceremus. q^{uia} absq^{ue} persona-
rum acceptione: citra cuiusq^{ue} iniuriam iustus est dominus et rectum
iudicium eius. Verum has nequidem inquirere phas est. di-
cente post pauli monstra Augustino. Quod si adhuc animosi-
tate tua qua contentione curru raptus per questionum ca-
pos. inanis offerrereris. Nec minime responsa sufficiunt
Audi et alia que de altitudine diuinorum sapie et scie dei
expauescentes: incomprehensibilia iudicia eius: et inuesti-
gabiles vias eius sola tantum fidei consideratione proferi-
mus. Quia si scrutari voluerimus secretum dei: quod iusti-
tie ipsius solius notum est: comprehendere non valemus: et im-
pletur in nobis quod scriptum est. Defecerunt scrutantes scri-
tutino. Et infra. quibus quid aliud insinauerit q^{uam} cum in-
prehensibilia sunt dei iudicia. His nos ipsos submittere
q^{uia} hec inquirere facilius extet. certo certius tenentes. quia
cum sit pietissimus. in nullum est cruentus: ut in eius igne
delectetur. Et cum sit iustissimus. nil linat boni irremune-
ratum: multum est ad miserendum. Proinde quisquis velit vi-
tam ingredi: nulla suspectus predestinatione: nec deterri-
tus reprobatione: vires experietur suas: ac de deo confusus
quod potest faciat. Nam uti facienti quod in se est: conce-
ditur gratia infallibiliter. quo mandata ad mandantis i-
tentionem perficiuntur. Ita sub eadem gratia bene merenti
gloria conceditur certitudinaliter. Deum ergo time. et ma-
data eius observa. hoc est omnis homo.

Tantumdem assertum sit: quantum fides
catholica perfert: fidesq^{ue} apostolica
probat.

Judas Iſcariot iſt worden new
ſyne wort und falſche wer
Larb mich an und gebe mich hym
Alzo ſet Dreyndt der werlt ſyn
falſche liebe an alle werlt

O ho ho ſprach Vetter Eim
Der luy Holt und der werlt
prouul eſto diu E
Fint

Ad deū optimū maximū:
Supplicatio.

Nil me vana mouet perituri gloria mundi

Quum reputo ſuperi: dona futura throni.

Nil me magna tenent ſpectioſaq; regna potentū:

Quum video varias rebus inefſe vires

Nil me blanda capit cito tranſitura voluptas:

Quum fugio penas tartareamq; luem.

Sed pater omnipotens: & inenarrabile verbum.

Spiritus alme ſimul: tu mihi cura deus.

Qui mare: qui terras: qui celū & cūcta gubernas

Solus ab eterno cūcta futura vides

Omnia: tu quoniam ſtatus diuina poteſtas

Omnia pro nutu ſtantq; caduntq; tuo.

Affer opem miſeris pereant ne morte ſecunda:

Qui te non ficta religione colunt.

Aſpice mortali nos conditione creatos:

Fac precor: humanū ſcandat ad aſtra genus.

Iuſtitia noſtram: ſi vis perpendere vitam

Reperies fateor: crimen & omne nephas

Sed quia tu clemens placidusq; diceris: ergo

Te petimus populi rex miſerere tui.

Insuper. Si iudeos infessio fuit pateri in poma unguenda Capiliu regnat a pociore
 tanta omnia poma sine pferent quia si alium expressit aliq. mot sine spe respicit
 deponet et in monasterio ad pageni pnam zeludate.

Item Mand q qmny aliq ad pferor de tmbz gnerunt et qmny pferi velint
 se tunc pferant abpne. Item Quid sit facieds oia ptes. Respondet q pferores
 eoz pferores tunc dnt eis de tmbz pferu adhibe. Quid liz no sit hmoi
 vera pma tunc aduitheda e eoz pferio et nebz et salubet q mome et pma
 Quid 2nd pno p pferor de Co pno q q nastro. Audirenda

*Loph habet a me tunc / Grotte a me tunc / Tuncken a me tunc
 Doffen a me tunc / Doffen a me tunc / Doffen a me tunc
 Indiget a me tunc / Indiget a me tunc / Indiget a me tunc
 Also luge bis ex eum eum lunge
 Lante angeheget*

C Mosce lector posteriores terniones **F B I** p. ad
 calcem vsq; mendis scaterere: quas eluas hoc indice.

F

Quarto folio nullas pro nullus gratie

B

Quarto folio vt ab eo dimoueri possit: lege nō possit

Ibidem Lennis Augustini pba pro ois paucissimosq;
 admodū vt diuina: lege paucissimosq; ad
 modū absoluta vt diuina

Ibidem r rōem cause claudit: lege: et rōem cāe: qnto g
 rationem cause claudit

Ibidem neq; cessari: lege: cessari

Ibidem cōsequenti lege: cōsequentis necessitatem

Ibidem subicit id nostrā: lege: ad nram

In librum predestinationis tertiū

In plogo eliciq; nedū. lege: elici causantes nedum

Ibidem nedum eum errata: lege errati

Post hac alie sciētie: lege alie sententie:

B

q vel deus: lege: q velit deus

in fine fultam presidio: lege fulta

K et q necessaria nostro nos: lege nemo

K ij obgnomiant: lege obganniant.

In fine K Tametsi desint: lege tametsi nō desint:
 nil finit boni irremuneratū: multus est: lege:
 qui multus est

In pclusionione. fidesq; apostolica. lege sedesq;

Meram deniq; reprobationē predestinationi: vbi de cau-
 sis congruentie asseruandis et meritorijs elidendis dixi-
 mus: offendes: quod si ex nostra mente: intellexeris: mi-
 rabere minus.

